

Guri Mette Vestby og
Katja Johannessen

"Vi her på Ammerud" **- fellesskap og skillelinjer** **i et lokalsamfunn i Groruddalen**

NIBR

Norsk institutt for by- og regionforskning

”Vi her på Ammerud”
- fellesskap og skillelinjer i et
lokalsamfunn i Groruddalen

Andre publikasjoner fra NIBR:

NIBR-rapport 10:14

Kulturarv og stedsidentitet
Kulturarvens betydning for identitetsbygging
profilering og næringsutvikling

NIBR-rapport 2010: 21

Levekårsutvikling og flytting på Fjell i Drammen

NIBR-rapport 2010:9

Med hjerte i bygda
- stedsutvikling på Vik i Hole kommune

NIBR-rapport 2010:6

Florø i fokus
- sosiokulturell stedsanalyse for byutvikling og profilering

NIBR-rapport 2009:22

Stedsutvikling i Eidfjord
- sosiokulturell stedsanalyse

Rapportene koster
Fra kr 250,- til kr 350,-
og kan bestilles fra NIBR:
Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Tlf. 22 95 88 00
Faks 22 60 77 74

E-post til
nibr@nibr.no

Rapportene kan også skrives ut gratis fra
www.nibr.no
Porto kommer i tillegg til de oppgitte prisene

Guri Mette Vestby og
Katja Johannessen

”Vi her på Ammerud”
- fellesskap og skillelinjer i et
lokalsamfunn i Groruddalen

NIBR-rapport 2010:29

Tittel: **"Vi her på Ammerud"**
– fellesskap og skillelinjer i et lokalsamfunn
i Groruddalen

Forfattere: Guri Mette Vestby og Katja Johannessen

NIBR-rapport: 2010:29
ISSN: 1502-9794
ISBN: 978-82-7071-870-20
Prosjektnummer: O-2899
Prosjektnavn: Grunnlagsdokumentasjon for
Ammerudområdet

Oppdragsgiver: Bydel Grorud i Oslo kommune
Prosjektleder: Guri Mette Vestby

Referat: Gjennom kvalitative intervjuer, samt statistisk
bakgrunnsmateriale, er det kartlagt ressurser
og muligheter, svakheter og mangler innen
tema som oppvekstvilkår og levekår, sosiale
forhold og boligforhold, fritids- og kulturliv.
Stedskvaliteteter, bo- og flyttemotiver og
beboernes vurderinger av Ammeruds om-
dømme belyses. Rapporten avsluttes med
innspill til strategier for det videre
utviklingsarbeidet for å gjøre Ammerud til et
mer attraktivt sted å bo.

Sammendrag: Norsk og engelsk

Dato: Desember 2010

Antall sider: 134
Pris: Kr 350,-

Utgiver: Norsk institutt for by- og regionforskning
Gaustadalléen 21,
0349 OSLO
Telefon: (+47) 22 95 88 00
Telefaks: (+47) 22 60 77 74
E-post: nibr@nibr.no
<http://www.nibr.no>

Vår hjemmeside: <http://www.nibr.no>

Trykk: Nordberg A.S.
Org. nr. NO 970205284 MVA
© NIBR 2010

Forord

Dette prosjektet er gjennomført på oppdrag fra Bydel Grorud som ønsket å få kartlagt ressurser og muligheter, styrker og svakheter for delbydelen Ammerud. De ønsket kvalitative data i form av intervjuer med ulike informanter, samt statistikk som et bakgrunnstykke, alt for å vurdere strategier for det videre utviklingsarbeidet med området. Arbeidet er utført høsten 2010 inne rammen av 6-7 ukeverk av forskerne Katja Johannessen og Guri Mette Vestby, med sistnevnte som prosjektleder. Hun er også ansvarlig for alle fotos (bortsett fra avis-, brosjyre- og luftfotos). Kollega Marit Ekne Ruud har gitt verdifulle kommentarer, og Eli Havnen har laget de GIS-baserte illustrasjonskartene. Vi takker alle som velvillig har stilt opp for samtaler og intervjuing og bidratt med innsikter og kunnskap, erfaringer og oppfatninger om Ammerud! Takk også til bydelsadministrasjonen for oppdraget og for et godt samarbeid underveis, samt konstruktive kommentarer til rapportutkastet fra Henrik Christian Karlson og Ole-Jørgen Pettersen.

NIBR, desember 2010

Olaf Foss
Forskningsjef

Innhold

Forord	1
Tabelloversikt	5
Figuroversikt	6
Sammendrag	9
Summary	15
1 Bakgrunn, tema og metode	21
1.1 Bakgrunn for arbeidet med grunnlagsdokumentasjonen	21
1.2 Tema	21
1.3 Metode for datainnsamling og analyse	22
2 Boområdet og boligene på Ammerud	25
2.1 Fra landbruk til drabantby	25
2.2 Nærmere om området	26
2.3 Boligene	30
2.4 Oppsummering	36
3 Bo- og flyttemotiver	37
3.1 Hvorfor flytter folk til Ammerud? Hvorfor blir noen boende, mens andre flytter herfra?	37
3.2 Tilflytterne	38
3.3 Tilbakeflytterne	39
3.4 Videreflyttere/utflytting	41
3.5 Oppsummering	43
4 Demografi og levekår på Ammerud – et bakgrunnsbilde.	45
4.1 Innledning	45
4.2 Aldersfordelingen på Ammerud	46
4.3 Innvandrerbefolkningen på Ammerud	50
4.4 Utdanning og tilknytning til arbeidslivet	55
4.5 Barn etter familietype og bofasthet	58
4.6 Oppsummering	60

5	Oppvekst på Ammerud.....	62
5.1	Innledning.....	62
5.2	Barneskolen i oppvekstperspektiv.....	63
5.3	Ungdomsskolen i et oppvekstperspektiv.....	68
5.4	Fritidslivet og sivilsamfunnet for barn og unge.....	72
5.5	Spesielle tiltak rettet mot barn og ungdom.....	82
5.6	Oppsummering.....	84
6	Fellesskap og skillelinjer.....	86
6.1	Oppvekst og hverdagsliv i et flerkulturelt miljø: kompetanse og holdninger.....	86
6.2	Side om side eller sammen med?.....	87
6.3	Nabolag som kontaktarena og møteplass.....	89
6.3.1	Likhet og ulikhet i og mellom boligområdene.....	89
6.3.2	Sosiale kontaktpunkter i blokkmiljøer.....	91
6.4	Sivilsamfunnet som fellesskapsarena.....	96
6.5	Sosial kapital i lokalsamfunnet.....	100
6.6	Oppsummering.....	101
7	Stedsidentitet og omdømme.....	103
7.1	Eksternt omdømme og interne selvbilder.....	103
7.2	”Bor du på Ammerud?!”.....	105
7.2.1	Ensidig negative, feilaktige og mangelfulle bilder... ..	106
7.3	Å være ambassadører og folkeopplysere.....	108
7.4	Kultur- og idrett kan bedre omdømmet.....	112
7.5	Oppsummering.....	113
8	Strategier for videre utvikling.....	114
8.1	Ammerud: et sammensatt område.....	114
8.2	Ressurser og muligheter, svakheter og mangler.....	115
8.2.1	Stikkord viktigste ressurser og muligheter.....	116
8.2.2	Stikkord viktigste svakheter og mangler.....	116
8.3	Begrepsbruk, tankegang og strategiske grep.....	118
8.3.1	”Vi her på Ammerud” – en felles identitet og et felles lokalsamfunn.....	118
8.3.2	Lokalsamfunnsutvikling og tjenesteproduksjon.....	120
8.4	Innspill enkeltstrategier.....	121
8.4.1	”Hovedbøl” som hjerte i området.....	121
8.4.2	Medvirkningstrategi.....	122
8.4.3	Kulturstrategi.....	124
8.4.4	Omdømmestrategi.....	126
8.5	Oppsummering.....	127

Litteratur	129
Vedlegg 1 Definisjoner	133

Tabelloversikt

Tabell 2.1	Antall boliger og fordeling på boligtyper. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo. Antall og prosent.....	31
Tabell 2.2	Boligstørrelser. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo. Prosent.....	33
Tabell 2.3	Blokkboliger, andeler med heis, samt eieboliger. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo. Antall og prosent.....	33
Tabell 2.4	Andel trangbodde boliger. Fordeling etter størrelse. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo. Prosent.....	35
Tabell 4.1	Utdanningsnivå etter bosted. Kretsene i delbydel Ammerud, delbydel Ammerud samlet, delbydel Romsås, Bydel Grorud og Oslo per 1.1-2008. Bosatt 1.1-2010. Prosent (N: Alle personer mellom 30-59 år).....	55
Tabell 4.2	Andelen sysselsatte blant personer med vestlig/ ikke-vestlig bakgrunn. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud og Oslo per 31.12-2009. Prosent. (N: Personer i alderen 16-74 år).	56

Figuroversikt

Figur 2.1	Delbydel Ammerud fordelt på grunnkretser.....	27
Figur 2.2	Boliger i Bydel Grorud etter byggeår. Prosent.	31
Figur 4.1	Befolkningen på Ammerud i 2010 fordelt på grunnkretser.	46
Figur 4.2	Befolkningssammensetningen på Ammerud etter alder per 31.12-09. Prosent.....	46
Figur 4.3	Befolkningen internt i delbydel Ammerud per 1.1 2010 etter alder og grunnkrets. Prosent.	47
Figur 4.4	Befolkningsutvikling i delbydel Ammerud fra 2004 til 2010 etter alder. Prosent.	48
Figur 4.5	Befolkningen på Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo i 2010 etter vestlig/ikke-vestlig bakgrunn. Prosent.....	50
Figur 4.6	Innvandrerbefolkningen i delbydel Ammerud, Bydel Grorud og Oslo pr. 1.1.2010 etter bakgrunnsland. Prosent.	51
Figur 4.7	Befolkningsutviklingen etter vestlig/ikke-vestlig bakgrunn. Delbydel Ammerud. Prosent.....	52
Figur 4.8	Befolkningsutviklingen blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i delbydel Ammerud og Oslo. Prosent.	53
Figur 4.9	Befolkningsutviklingen blant beboere med norsk bakgrunn i alle kretsene i delbydel Ammerud og delbydelen samlet fra 2000 til 2010. Prosent.....	53
Figur 4.10	Innvandrere som har innvandret til Norge etter ankomstår. Bosatt per 1.01 2010 i grunnkretsene i delbydel Ammerud, Bydel Grorud og Oslo. Prosent.....	54
Figur 4.11	Barn av enslige forsørgere i alle delbydelene i Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo per 31.12- 2009. Prosent.....	58

Figur 4.12	Andel bofaste barn (8-19 år) som bodde i samme bydel i 2006 som syv år tidligere. Prosent	59
Figur 4.13	Andel bofaste personer mellom 35 og 55 år som i 2006 bodde i samme bydel som syv år tidligere. Prosent.....	60

Sammendrag

Guri Mette Vestby og Katja Johannessen

”Vi her på Ammerud” – fellesskap og skillelinjer i et lokalsamfunn i Groruddalen

NIBR-rapport 2010:29

Rapporten er basert på intervjuer og samtaler med i alt 45 mennesker som bor på eller arbeider i lokalsamfunnet Ammerud i bydel Grorud i Oslo. Det kvalitative datamaterialet gir et godt bilde av så vel ressurser og muligheter som svakheter og mangler innenfor temaer som oppvekstvilkår og levekår, sosiale forhold og boligforhold, og fritids- og kulturliv. Stedskvaliteter, bo- og flyttemotiver og beboernes vurderinger av områdets omdømme belyses også. Til slutt kommer vi med innspill til strategier for det videre utviklingsarbeidet for å gjøre Ammerud til et mer attraktivt sted å bo.

Et svært sammensatt område

Statistikken vi presenterer viser et område med store interne variasjoner, både med hensyn til bebyggelse og bomiljøer og når det gjelder kjennetegn ved befolkningen. Totalt er det 3000 boliger på Ammerud, hvorav omlag 70 prosent er leiligheter i blokkbebyggelse. 82 prosent av boligene er selveide. Det er relativt klare forskjeller mellom de fire kretsene som området består av og de følger i store trekk boligtype; i småhusbebyggelsen med villaer, rekkehus og atriumhus, er det større boareal, beboerne har høyere utdanning og sysselsetting, det er mange tilbakeflyttere, samt lavere innslag av boligsosiale utfordringer og kommunale boliger. De interne forskjellene i boligtyper medfører at vanskeligstilte på boligmarkedet, en del av dem også sosialt vanskeligstilte, konsentreres i to av kretsene.

Av Ammeruds 7113 beboere har nær 60 prosent norsk bakgrunn, noe under 40 prosent har innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika, og omlag 5 prosent kommer fra andre vestlige land. Men det er store forskjeller internt på Ammerud. Statistikken viser at andelen med innvandrerbakgrunn fra land utenfor vesten øker parallelt med nedgangen i innbyggere med norsk bakgrunn. De aller fleste med innvandrerbakgrunn har imidlertid bodd her siden før 1999, inkludert de som er født her. Andel beboere med høy utdanning og andel sysselsatte er lavere på Ammerud enn i Oslo som helhet. Men det er klare forskjeller mellom kretsene. Blant innbyggere med bakgrunn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika er det for øvrig flere som er i arbeid enn det er blant tilsvarende gruppe i bydel Grorud og i Oslo som helhet. Omvendt er det lavere sysselsetting blant de med norsk bakgrunn på Ammerud, men dette gjelder bare i noen av kretsene. Dette betyr at det er klare interne variasjoner i individuelle/familiære ressurser og hoping av levekårsproblemer i enkelte borettslag. De relative forskjellene kan derfor oppleves som sterkere.

Mange gode grunner til å flytte til Ammerud, - og noen grunner til å velge andre steder

Nye innbyggere kommer i hovedsak flyttende fra sentrums-områder i byen, mange fra Oslo indre øst. Flyttemotivene som går igjen er ønsket om å komme ut av sentrum, men likevel bo relativt sentralt pga. gode offentlige kommunikasjoner. Rimeligere boligmuligheter som gjør at de får relativt sett større bolig enn for samme pris i sentrum, samt grøntområder og nærhet til marka er viktig. Kvaliteter ved skolene og skolemiljøet nevnes også som grunner til å bli boene. Enkelte tiltrekkes av muligheten for anonymitet som store blokker tilbyr, mens andre mener at folk flytter hit fordi de kjenner en del her fra før (en kombinasjon av sosiale, etniske og kulturelle faktorer). Tilbakeflytterne, og dem er det en god del av, har samme type flyttemotiver (minus anonymitet). Men i tillegg er det tydelig at stedstilhørighet og gode erfaringer fra egen oppvekst har betydning, sammen med det at mange verdsetter det sosiale miljøet, som de betegner som usnobbete og romslig. Tilbakeflytterne sier de har tatt et bevisst valg om at det er verdifullt å bo i et miljø som er sammensatt, inkludert det at det er flerkulturelt. De som flytter ut synes med få unntak å bevege seg nordøstover mot Lørenskog, Lillestrøm, Skedsmo og Nittedal. For de fleste, enten de har norsk bakgrunn

eller innvandrerbakgrunn, synes dette å være boligkarriere-motivert; større bolig på bakkeplan innenfor en akseptabel pris. I tillegg betyr det noe at en kjenner noen der en flytter til. Noen sier familier med norsk bakgrunn flytter når barna begynner på skolen fordi innvandrerandelen på Ammerud oppleves som for høy. Andre mener det mer er snakk om at tilsiget av familier som trenger spesiell språkopplæring og sosial og kulturell tilpasning gjør at for mye oppmerksomhet og ressurser rettes mot innvandrer-miljøer på bekostning av det de betegner som 'det norske'. Enkelte innvandrerfamilier har også grunnlagt sin utflytting med at balansen mellom det norske og det flerkulturelle blir skjev. Hvor utbredt og tungtveiende slike begrunnelser er for valg om å flytte ut av Ammerud– eller avstå fra å flytte dit – er vanskelig å si uten å foreta en større kartlegging.

Skolene oppleves som gode oppvekstarenaer

På Ammerud skole (barneskolen) går det nå 558 barn fra i alt 57 nasjonaliteter, hvorav 68 prosent er minoritetsspråklige. All undervisning foregår på norsk, men litt under halvparten fikk særskilt norskopplæring siste skoleår. Bydelen har lyktes med å sluse barn inn i barnehage før skolestart. Nybygd skole, base-inndeling og fokus på kvalitetssikring har bidratt til å styrke det faglige nivået. Det rapporteres at foreldre de siste årene er blitt mer opptatt av faglig kvalitet, og både norske og innvandrerforeldre forteller om et godt skolemiljø. Skolen og helsesøster driver også mye med relasjonelt arbeid for å styrke kontakten til foreldre og å bedre forhold mellom foreldre og barn innad i familier. Her er det et tverrfaglig samarbeid med Familie- og læringscenteret. Men det er et problem at aktivitetsskolen (SFO), som også anses som viktig i integreringsperspektiv, har relativt lav dekningsgrad (50-60 %). Skolen har for øvrig et stort og velutstyrt uteområde som er en ressurs også i fritidssammenheng.

Apalløkka skole beskrives som en ungdomsskole med en svært sammensatt elevmasse, både mht. landbakgrunn og sosio-økonomisk familiebakgrunn. Dette slår ikke ut i sosiale og kulturelle rangeringer elevene imellom, men det fortelles at det likevel er en viss forskjell på "skolevenner" og "fritidsvenner". Av de 420 elvene er 55 prosent minoritetsspråklige, og om lag 25 prosent får særskilt norskopplæring. Skolen har en utradisjonell ordning med inndeling basert på valgfagsklasser gjennom hele

løpet, noe ungdom beskriver som veldig bra og som sies å øke trivselen. Også ungdomsskolen har opplevd en økt oppmerksomhet om skole og kvalitet blant foreldre. Det er samtidig en del utfordringer knyttet til kontakt med deler av foreldregruppen (norske så vel som andre). Som på barneskolen jobber helsesøster også her med problemer i hjemmene. Både elevundersøkelser og intervjuene tegner et bilde av et godt skolemiljø. Skolens nærområde beskrives som en stor ressurs; ny idrettshall, rett ved skogen og Vesletjern og uteanlegget til idrettslaget Grei rett i nærheten.

Fritidsliv og forebyggende virksomhet for ressurssterke og ressursvake

På Ammerud står idretten sterkt og er viktig for så vel oppvekstmiljøet som for integrering. Det er imidlertid et tydelig mønster ved at innvandrerungdom stort sett søker til fotball, basket og Taekwando, mens håndball, ski og orientering i overveiende grad arenaer er for barn og unge med norsk bakgrunn. En større bredde i tilbudene etterlyses av noen som peker på friidrett, turn, dans og klatring, mens andre ønsker kulturskole, teateraktiviteter og kor. Fritidsklubber som Ammerud aktivitetssenter og Røde Kors Ressurscenter på Grorud er viktige som møteplasser med ulike fritidsaktiviteter, og personalet har begge steder et kontinuerlig fokus på utfordringer knyttet til sosial læring og integrering. Ungdom over 16-17 år savner en café-preget møteplass som også kan brukes til skole- og prosjektarbeid når trangboddhet og småsøsken hjemme vanskeliggjør konsentrasjon. For øvrig arrangerer bydelen rimelige ferieturer som er populære tiltak med lange ventelister. I tillegg til det forebyggende arbeidet som lag, organisasjoner og fritidsklubber representerer, driver bydelen en rekke egne, tverrsektorielle tiltak rettet mot aldersgruppen 12-23 år og ungdom i risikozonen (kriminalitetsforebygging- og varslings-tjeneste, helse og vanskelige livssituasjoner, skolefravall, arbeidstiltak, og jenteproblematikk med mobbing og vold). Det er viktig å styrke ressursene til disse ulike virksomhetene. Det er relativt mange unge sosialhjelpsmottakere mellom 18 og 23 år på Ammerud, og bydelen jobber spesielt med tiltak rettet mot disse, inkludert arbeid/utdanningstiltak.

Felleskap og skillelinjer preger hverdagsliv og oppvekstmiljø

Både ungdom og voksne fremholder verdien som ligger i det å bo i et sammensatt område der mennesker med ulik etnisk, kulturell og sosial bakgrunn lever side om side. Hovedskillelinjene oppfattes av de fleste ikke å gå mellom etnisk norske og innvandrere, men mellom for det første de som kan og ikke kan norsk språk, og for det andre mellom de som fungerer bra og de som er i særskilt vanskelige livssituasjoner. Likevel er noen urolige for at grensen snart er nådd for hva som er gunstig innslag av det flerkulturelle og at balansen forrykkes i disfavør av det de betegner som 'det norske'. Det tradisjonelle sivilsamfunnet rundt lag og foreninger drives i hovedsak av voksne med norsk bakgrunn. Det er vanskelig å mobilisere innvandrerforeldre til frivillig arbeid og innsats, noe som kan komme til å tære på den grunnleggende positive holdningen til innvandrere, - en holdning som er å betrakte som en ressurs i et flerkulturelt lokalsamfunn. Samtidig synes det som mange med innvandrerbakgrunn bruker tid og ressurser på egne kulturelle og religiøse fellesskapsarenaer, men disse er i praksis ikke åpne eller relevante for de med norsk bakgrunn. Nabolag fungerer i varierende grad som fellesskapsarenaer; det synes å være større sannsynlighet for at folk omgås hvis de både bor i samme nabolag og også er like når det gjelder alder/ generasjon, etnisitet/ landbakgrunn og sosioøkonomisk bakgrunn. For å unngå segregeringsforsterkende tendenser bør en rette søkelyset mot tiltak som kan styrke den sosiale kapitalen i dette lokalsamfunnet.

Beboerne synes Ammeruds omdømme ikke stemmer med virkeligheten og stedets identitet

Folk på Ammerud identifiserer seg tydelig med stedet som de opplever som et eget lokalsamfunn, og de er svært opptatt av hva slags omdømme det har eksternt. Blant innbyggerne er det relativt sammenfallende erfaringer om møter med andre folks "bilder av Ammerud": forestillingene om dette stedet er ofte enten negative, feilaktige eller mangelfulle. Dette opplever alle som en urettferdig nedvurdering av hjemstedet deres, som ikke stemmer med virkeligheten. Det stenger for at kvalitetene og mangfoldet ved boliger, folk, område og ressurser får en rettmessig plass i bildet. Samtidig virker det som dette har bidratt til en ekstra oppmerksomhet og bevissthet blant en del ledende lokale aktører i skole og

foreningsliv om at både de, og barn og unge, skal være gode representanter og ambassadører for stedet. Både unge og voksne påpeker at det er nødvendig å gå sammen om omdømmebygging, og tror at enda sterkere satsing på kultur og idrett kan bidra positivt sammen med profilering av stedets klare kvaliteter som bo-område.

Hva kan være gode strategier og grep for å utvikle Ammerud til et mer attraktivt boområde?

Den utbredte bruken av uttrykket "Vi her på Ammerud" vitner om en stedsidentitet og at folk opplever Ammerud som et eget lokalsamfunn. Dette bør de betrakte som en grunn-ressurs i det videre utviklingsarbeidet. Intervjumaterialet viser både konkrete og immaterielle styrker og ressurser som bør videreutvikles, samtidig som svakheter og interne forskjeller på Ammerud bør høyt opp på dagsorden. Vi foreslår noen hovedstrategier som vil favne alle i området og styrke kvalitetene, og derved attraktiviteten, ved Ammerud som bosted. Dette bør gå parallelt med økt innsats mot hoping av levekårsproblemer og økt sosial og kulturell segregering. Bydelen, beboere og sivilsamfunnet bør gå sammen om å utforme enkelttiltak rundt utvalgte strategier: (I) Gi stedet et "hovedbøl"; en fellesarena som kan fungere som et "hjerte" i Ammerud-samfunnet, (II) utforme en medvirkningsstrategi for å engasjere og involvere ulike grupper til å bidra til lokalsamfunnsutviklingen, (III) utforme en helhetlig og samlende kulturstrategi som favner om ulike aldersgrupper, kulturaktører og etnisiteter, og (IV) ta tak i omdømme-tematikken og utvikle strategier for å bygge om negative forestillinger om Ammerud, internt og eksternt.

Summary

Guri Mette Vestby and Katja Johannessen

“We the residents at Ammerud” – community cohesion and divisions in a neighbourhood in Groruddalen

NIBR Report 2010:29

The report is based on interviews and conversations with 45 persons who either live or work in the local neighbourhood of Ammerud in the Grorud city district of Oslo. The qualitative data convey a good idea of the resources and opportunities, as well as failings and shortcomings. Conditions for children and adolescents, social and housing conditions, and leisure and cultural opportunities are focused on. Qualities of place, housing and migration choices and residents' assessment of Ammerud's reputation are also investigated. We suggest various strategies for moving the development work ahead aimed at making Ammerud a more attractive residential choice.

An area rich in diversity

The statistics we present reveal an area of wide internal variation with regard to the physical housing structure and neighbourhood environment, and also to characteristics of the population. The differences between the four wards comprising the area are relatively marked and can be traced in the prevalent types of housing. In the residential area with villas, row- and atrium houses in close proximity to the forests, the dwellings are larger in terms of floor space, and the residents are more likely to be educated at college/university and to be employed. This area boasts a higher number of returnees, and a lower rate of challenges in the area of social and municipal housing. The differences in housing type also encourage an accumulation of the most disadvantaged in housing market and socio-economic terms in just two of the wards.

Of Ammerud's 7,113 residents, nearly 60 per cent are ethnic Norwegian, and slightly fewer than 40 per cent of non-western origin. About 5 per cent come from other western countries. But there are wide differences internally in Ammerud. The statistics show the proportion of immigrants from non-western countries is growing. Most of the immigrant population, essentially from Asia, Africa and Latin-America, have lived here since at least 1999, including those born here. The rate of employment among non-western Ammerud residents, moreover, is higher than for similar groups in the Grorud city district and across Oslo as a whole. Conversely, the employment rate is lower among the ethnic Norwegian population in Ammerud, although this is the case in just some of the wards. There is distinct internal variation, in other words, in individual and family resources, with socio-economic problems tending to concentrate in certain housing association projects. The relative differences might therefore be perceived as being greater.

Many good reasons for moving to Ammerud – and some reasons for choosing other locations

Movers to Ammerud tend to come from the central areas of Oslo, usually the East Central district. Reasons for moving include a wish to get away of the city centre while living relatively centrally thanks to good public transport services. Housing is cheaper, and residents get more floor space for the cost of a smaller dwelling in the city centre. Other factors include green areas and proximity to the surrounding forests. The reasons mentioned by some for staying in the area include assets such as the qualities of schools and school environment. Some are attracted by the anonymity of living in large apartment blocks, while some move here because they know people in the area already (a combination of social and cultural factors). Returnees give the same reasons for moving back (apart from anonymity). But a sense of belonging and pleasant memories of living here as a child obviously play a role, together with what many describe as a socially tolerant and relaxed community. For returnees the value of living in a highly diverse community, including cultural diversity, was instrumental in their decision to move back. When residents move out of the area they tend to head in a north-easterly direction, towards Lørenskog, Lillestrøm, Skedsmo and Nittedal. Most of the leavers, whether ethnic Norwegian or of immigrant heritage, appear to be

motivated by housing career factors: more space, ground floor access and affordable price. Knowing people in the prospective area is also a factor. However, according to some, ethnic Norwegian families move when the children start school because the immigrant ratio in Ammerud is considered too high. In the opinion of others, it's because the inflow of families with special language education needs and social and cultural adaptation challenges diverts too much attention and resources at the expense of the majority. For some immigrant families it was the growing imbalance between the Norwegian and multicultural that prompted them to move. It is difficult to say without conducting a wider survey how prevalent these views are or how much weight they carry as statement of reasons for moving out of Ammerud.

Schools provide a good formative setting for children

Ammerud junior school has 558 pupils ranging across 57 nationalities. Of these, 68 per cent speak minority languages. Teaching is done in Norwegian, but just under a half receive special tuition in Norwegian during the last year. The city district authorities have managed to channel the children through the day care system before starting school. A newly built school, division by ward and focus on quality assurance have helped boost educational standards. In recent years parents have become increasingly concerned about educational standards, and both Norwegian and minority ethnic parents remarked on the good environment at the school. The school and school nurse work hard to improve relations with parents and, at the level of the family, between parents and children. What is considered a problem, however, is the relatively low coverage rate (50–60 per cent) of the after school provisions, the importance of which from an integration perspective is considered to be high. The outdoor area around the school is expansive, well equipped and a resource also in terms of out of school activities.

Apalløkka school is depicted as a lower secondary school with a highly diverse student population, both in terms of ethnicity and socio-economic family background. While not creating social and cultural divisions among the students, there is reportedly a certain difference between “school friends” and “leisure time friends”. Of the 420 students, the first language of 55 per cent is a minority language, and about 25 per cent attend special tuition in

Norwegian. The school has an untraditional system of streaming based on optional programme classes throughout the student's school career, a system the young themselves consider extremely good; it is said to promote a sense of well being and enjoyment. The secondary school has noted parents' increased interest in educational matters and standards. There remain, however, certain challenges in communicating with some of the parents (Norwegian as well as minority). The school nurse also works a lot in relation to families with problems. Both the student survey and interviews suggest a good school environment. There are significant resources in the school's neighbourhood as well: a new sports centre, proximity to the forest and the outdoor amenities provided by a sports club .

Leisure time activities and preventive actions

Sport occupies a prominent place in Ammerud, and is important not only as an activity for the young, but as a means of furthering integration. There is, however, a consistent pattern where immigrant youth choose football, basketball and Taekwondo, while handball, skiing and orienteering are the preferred sports of ethnic Norwegians. Some want to see a wider selection of activities, including for example athletics, gymnastics, dancing and mountaineering, or culture activities. Youth centres like Ammerud Activity Centre and Red Cross Resource Centre at Grorud are important as social venues offering different out of school activities. Staff at both places are consistently focused on facilitating social skills and integration. Adolescents over the age of 16–17 would like a more café-type venue, which also could be used for school and project work when lack of space and younger siblings make it difficult to concentrate at home. The city district arranges affordable holiday trips; they are popular and the waiting lists are long. In addition to the preventive work performed by clubs, voluntary organisations and youth centres, the city district authority runs its own multi-sectorial programmes for the 12–23 age-group considered at risk (crime prevention and hotline, situations involving health problems and life crises, school drop-outs, labour market activities, problems facing female students including bullying and violence). There is a relatively large number of young people between 18 and 23 on social assistance in Ammerud, and the city district is working on measures particularly

---

designed for this group, including employment and education programmes.

Community cohesion and divisions mark everyday life and children's social environment

Both adolescents and adults highlight the value of living in a diverse area where people of different ethnic, cultural and social backgrounds live side by side. The main divisions as perceived by most people are not those between ethnic Norwegians and minority communities, but primarily between those with and without Norwegian language abilities. Second, divisions are between those who manage to get on and those who can't cope with particularly difficult circumstances. All the same, some anxious voices are raised because what is considered a positive multicultural element could grow and tip the balance to the disadvantage of 'the Norwegian'. The traditional civil society in clubs and associations is run mainly by ethnic Norwegians. It is difficult, they say, to persuade minority parents to take part in voluntary work and activity. This situation could undermine the essentially positive attitude towards immigrants – an attitude which in a multicultural community should be considered an asset. At the same time, many members of the ethnic minorities are said to spend time and resources on cultural and religious activities, but which in practice are not open or relevant to ethnic Norwegians. Local neighbourhoods act as community arenas to varying degrees, and there seems to be a higher likelihood for people to mix if they live in the same neighbourhood and are also similar in terms of age/generation, ethnicity/country background and socio-economic background.

Ammerud's reputation and the identity of place

People at Ammerud clearly identify with the area, which they experience as their own local community, and are extremely concerned for its wider reputation. Residents largely experience that external images of the place are either negative, erroneous or inaccurate. Their neighbourhood, they feel, is unfairly condemned. They omit what is positive about the place, its diversity in terms of housing, people, area and resources. At the same time, outside criticism appears to have produced an awareness to act as good community representatives and ambassadors. Young and old alike highlight the necessity of combining efforts to enhance

Ammerud's reputation. An even stronger commitment to culture and sports would benefit the place, alongside with brand management which showcase the obvious qualities of place.

Development strategies for an attractive residential area

The popularity of the catchphrase "we-the local residents at Ammerud" is testimony to the sense of identification with the area and people's experience of it as a local community in its own right. This should be conceived of as a basic resource in the work ahead to develop Ammerud. We can suggest some strategies that embrace everyone in the area and could strengthen Ammerud's assets and in consequence; its attractiveness as a place to live. This work should proceed in tandem with a greater focus on preventing an accumulation of socio-economic problems likely to exacerbate social and cultural segregation. The city district authorities, residents and civil society should join forces to plan separate measures centred on certain selected strategies: (I) establish a "main hive", a community arena that can act as the "heart" of the neighbourhood of Ammerud; (II) create an interactive strategy of participation in order to involve different groups in local community development efforts; (III) devise an integrated, cohesive cultural strategy embracing different age-groups, cultural actors and ethnicities; and (IV) address the issue of reputation and formulate strategies for reversing negative images and impressions of Ammerud.

---

1 Bakgrunn, tema og metode

1.1 Bakgrunn for arbeidet med grunnlagsdokumentasjonen

NIBR fikk i oppdrag fra Bydel Grorud å utarbeide en såkalt grunnlagsdokumentasjon og analyse av Ammerud. Bakgrunnen var at bydelen ønsket mer kunnskap om hvordan det er å bo på Ammerud og på hvilke områder det kan være aktuelt å sette i verk tiltak for å bedre forholdene. Prosjektet skulle kartlegge og beskrive oppvekstvilkår og levekår, sosiale forhold og fritids- og aktivitetstilbud, og analysere både styrker og svakheter. Dette innebærer at vi skulle søke å identifisere ressurser og muligheter, samtidig som vi skulle peke på utfordringer og problematiske forhold som kan forbedres. Geografiske variasjoner internt mellom de enkelte kretsene på Ammerud skulle også belyses.

Det var ønskelig at vi i hovedsak skulle ha en *kvalitativ tilnærming*, dvs. at vi intervjuet aktører med ulike ståsteder og erfaringsbakgrunner for å skaffe tilveie ny kunnskap. Dette skulle suppleres med statistiske data. Samlet kunne dette gi et grunnlag for å komme med innspill til strategier og innsatsområder.

1.2 Tema

I anbudsinnbydelsen er det formulert fire temaområder for kartleggingen:

1. Skaffe oversikt over aktiviteter i regi av borettslag, menigheter, lag og organisasjoner, og identifisere ressurspersoner i lokalmiljøet

2. Kartlegge levekår og oppvekstforhold for barn og unge
3. Kartlegge levekårsutfordringer og de boligsosiale utfordringene
4. Kartlegge motiver for flytting og undersøke hvilke konsekvenser flytting har for lokalmiljøet

NIBR ønsket å fokusere på ulike dimensjoner som kan knyttes til begrepene levekår og livskvalitet. Mens levekår gjerne forbindes med faktiske forhold som for eksempel inntekt, boligstørrelser- og kvaliteter, fritidstilbud, skoletilbud, sysselsetting og miljøfaktorer, er livskvaliteter langt på vei avhengig av folks opplevelser og erfaringer av så vel faktiske forhold som mindre målbare faktorer som sosiale relasjoner, trygghet, tilhørighet og mening. Ammerud som boområde kan beskrives langs begge disse dimensjonene og slik gi et mer reelt bilde av hvordan folk som bor og virker der opplever stedet i dag. Styrker og svakheter ved levekår og livskvaliteter er både forankret i individuelle og i kollektive eller stedlige dimensjoner. Hvor attraktivt Ammerud oppleves å være er altså ikke bare opp til den enkeltes isolerte livssituasjon men avhenger av kvaliteter ved stedet. Den erfaringsbaserte kunnskapen om stedet må altså fram i lyset. Ut av dette kan en også bedre avlese og forstå stedets utfordringer med hensyn til levekår og livskvaliteter. En slik forståelse vil også romme ulike type begrunnelser for å flytte til, bli boende eller flytte fra Ammerud.

1.3 Metode for datainnsamling og analyse

Kvalitativ datainnsamling med personlige intervjuer og fokusgruppeintervjuer

I denne kartleggingen er det intervjuer som utgjør hovedtyngden i datamaterialet. Vi har benyttet såkalt semi-strukturert intervju-metode, dvs. at vi utarbeidet intervjuguider med tema og spørsmål det var viktig å få belyst. I intervjusituasjonen fulgte og utdypet vi det informantene beskrev for oss om erfaringer, oppfatninger, innsikt og kunnskap. På denne måten har vi også fanget opp tema, forhold og perspektiver vi ikke på forhånd hadde innsikt i eller kunne vite at det var sentralt å samtale om.

Det kvalitative datamaterialet består av ”innsidefortellinger” fra beboere i ulike aldre og med ulik botid på Ammerud, folk som har ulike jobber i bydelens administrasjon, helsetjenester, virksomheter rettet mot barn/ungdom og familier, skoleledelse og folk som er aktive i kulturliv, idrett og sivilsamfunnets organisasjoner. Totalt har vi hatt intervjuer med 45 personer.

1. Samtaler/innledende møter
  - Samtaler med et utvalg ansatte i bydelen
2. Personintervjuer
  - Intervjuer med nøkkelpersoner innen barn- og oppvekst
  - Intervjuer med ledere av aktiviteter og tilbud
  - Intervjuer med representanter for beboere
3. Fokusgruppeintervjuer
  - Gruppeintervju med borettslagsstyre
  - Gruppeintervju med ungdom
  - Gruppeintervju med innvandrerkvinner

Samlet har vi et rikt intervjumateriale basert på et stort antall mennesker som har bidratt med sin kunnskap og sine erfaringer om Ammerud, og det er mye innsikt i så vel kvaliteter og ressurser som utfordringer og problematiske forhold som de har delt med oss. Mange av dem har bodd der i årevis eller arbeidet lenge innen skole, helse, sosial og administrasjon. Flere har dessuten mer enn ett ståsted og således flere ”utkikkspunkter”, for eksempel at de både jobber der (i bydelsadministrasjonen, på skolen eller i helsetjenesten) og er beboere, og ofte aktive i kultur- eller fritidsorganisasjoner. Det betyr at deres ”fortellinger om Ammerud” er basert på en stor lokalkunnskap.

Det kan imidlertid ses som en svakhet ved datamaterialet at andelen intervjuede med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn er liten sett i forhold til hvor mange i denne kategorien som bor i området. Grunnen til dette er at vi, i samråd med bydelsadministrasjonen, har plukket ut informanter som er nøkkelpersoner innenfor de nevnte områdene og at disse i stor grad er personer med norsk bakgrunn. Når vi foreslår strategier for det videre utviklings-

arbeidet poengterer vi derfor at innvandrere-stemmene bør tydeligere frem i forbindelse med en anbefalt medvirkningsstrategi.

Statistisk datamateriale

I tillegg til intervjuer har vi gjennomgått eksisterende statistiske data og ny statistikk skaffet til veie fra kommunen og fra NIBR, og presenterer dette i bearbeidet form som et bakgrunnstappe for de personlige fortellingene fra Ammerudsamfunnet. Dataene vil også ha en egenverdi som nyttig informasjon om bolig- og bostruktur og om befolkningen internt i området som er inndelt i fire kretser eller roder. Bydelen ønsket at vi skulle skaffe ny grunnlagsdokumentasjon om hvorvidt det er store forskjeller mellom de ulike geografiske sonene internt på Ammerud. Derfor presenteres mange data i et komparativt perspektiv, der kretsene holdes opp mot hverandre eller der hele Ammerud sammenlignes med bydel Grorud, hele Groruddalen eller Oslo kommune.

Annen type datamateriale

Vi har også sett på ulike dokumenter og planer, brosjyrer og informasjonsmateriell, informasjon på nettet og visse utgaver av lokalavisen for Grorud. Dessuten har vi hatt befaringer rundt omkring i området.

Analyse av intervjuene

Vi har valgt å la vår analyse og presentasjon av intervjumaterialet følge de tema som informantene gjennom sine fortellinger legger størst vekt på. Det innebærer at vi ikke konkret følger oppsettet fra problemstillingene. Beskrivelsene er relativt empirinære, dvs. at de i en del tilfelle er tett på med detaljerte fortellinger som gir et bilde av informantenes opplevelse av forholdene. I kvalitative studier er ikke statistisk representativitet relevant og en bør være forsiktig med generaliseringer når en ikke vet hvor utbredt et utsagn er. Vi har derfor i fortolkningen av intervjumaterialet fulgt en metodikk der vi har søkt å identifisere det typiske i betydningen erfaringer, oppfatninger og holdninger som går igjen eller som er den typiske måten å forholde seg til et fenomen på (Repstad 1993, Widerberg 2001). Utvelgelsen av konkrete sitater er basert på slike ledetråder og på intensjonen om å speile et visst mangfold av ståsteder i den virkeligheten vi studerer. Ofte er slike typiske sitater anonymisert, men alle sitater som er identifiserbare er sjekket ut med de aktuelle personene.

---

2 Boområdet og boligene på Ammerud

2.1 Fra landbruk til drabantby

”Vi her på Ammerud” har vi satt som tittel på denne rapporten. Dette er hjemstedet og/eller arbeidsstedet til de stemmene som danner grunnlaget for det bildet vi tegner av Ammerud. Nabolag, boområder og selve boligen man bor i er nært knyttet til det vi kaller hjem. Tilhørighet til hjemstedet er spesielt sterk om det er et sted man har bodd lenge på, samtidig betyr det noe om en planlegger å bo der i lang tid fremover eller snart har tenkt å flytte. Ulike områder har ulike stedskvaliteter som tiltrekker seg forskjellige mennesker. Urbane områder med uteliv og caféer tiltrekker seg for eksempel unge mennesker som bruker slike tilbud mye, mens områder med nærhet til skog og mark tiltrekker seg familier og andre som er glad i friluftsliv. Både type sted og type boliger med ulike kvaliteter appellerer til forskjellige typer mennesker og mennesker i ulike livsfaser. Boligene og boområdene legger således mye av premissene for hvem som flytter til bestemte områder på Ammerud og hvordan de trives.

For femti år siden var Ammerud del av et landbruks- og skogsområde. Der det før lå to gårder ble det på 1960-tallet bygd et av nyere tids mest omtalte drabantbyprosjekter betegnet som ”internasjonal modernisme” med et eksperiment med forskjellige boformer (Eliesen m.fl. 2010) . Fire store skiveblokker på 14 etasjer med 246 boliger i hver ble reist side om side med landets største atriumhus-område med 236 boliger av denne ”tett-lav”-typen med private innelukkede hageflekker. Andre store blokker ble også bygde her, blant annet ”bananblokka” som er en såkalt

kurvet lamellblokk. Det gamle hytteområdet opp mot Lillomarka ble etter hvert bygd ut med eneboliger og rekkehus.

Fra landbruk til drabantby

Ammerud er altså et differensiert boområde som har veldig mange ulike kvaliteter og tiltrekker seg derfor mange forskjellige mennesker. I dag bor det 7113 mennesker her, hvorav om lag 60 prosent har etnisk norsk bakgrunn (se også kapittel 4 om befolknings sammensetningen).¹

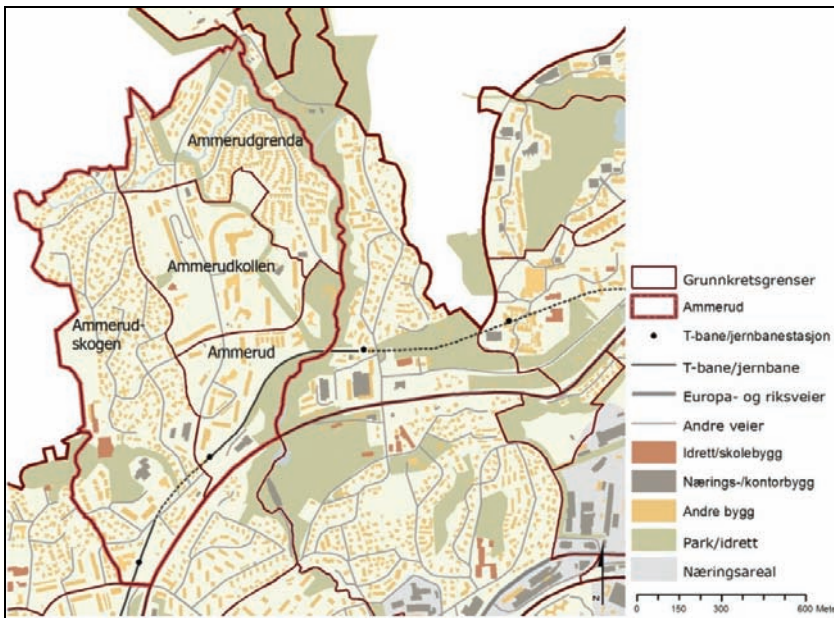
2.2 Nærmere om området

Området er del av bydelen Grorud, som også består av områdene Grorud, Kaldbakken, Rødtvedt, Nordtvet og Romsås. Ammerud ligger ca 20 minutter fra Oslo sentrum og har god offentlig kommunikasjon; T-banen går direkte til sentrum eller videre til Storo, motsatt vei går banen til Vestli og Stovner. Samtidig er det kort vei til marka. Ammerud består av fire grunnkretser; Ammerud krets, Ammerudskogen, Ammerudkollen og Ammerudgrenda². I de enkelte kretsene bor det mellom 1000 og 2500, slik at når vi skriver om egenskaper ved individene som bor i områdene kan det være relativt få mennesker det er snakk om.

¹ For definisjoner knyttet til landbakgrunn og etnisitet: se vedlegg 1

² I delbydel Ammerud ligger en grunnkrets med navnet Ammerud. Dette kan være forvirrende og vi vil i denne rapporten tydeliggjøre når det er snakk om delbydel Ammerud eller grunnkretsen Ammerud.

Figur 2.1 *Delbydel Ammerud fordelt på grunnkretser.*

Ammerud er et interessant område fordi det består av så mange ulike elementer. I vest og nord grenser delbydelen opp til marka og flere av boligene her har skogen som nærmeste nabo. Boligmassen i dette området består hovedsakelig av eneboliger, rekkehus og atriumhus. Øst og sør i delbydelen er området dominert av blokkbebyggelse. Her finner vi blant annet Ammerudlia borettslag, det største i Norge, som består av de fire høyblokkene med om lag 1000 leiligheter og rundt 3000 beboere. Ammerudkollen borettslag ligger midt i området og består av 319 leiligheter. Dette er de to største borettslagene i området. Ellers er det også annen spredt blokkbebyggelse utover i området. Øst i delbydelen går Alnaelva som skiller Ammerud fra Grorud. Elva fungerer blant annet som en grønn lunge i bydelen, men deler av turveinettet langs elva er preget av forsøpling og hærverk, noe som gjør det mindre anvendelig som rekreasjonsområde enn det kunne ha vært. Det foreligger imidlertid planer for en større opprusting der dette blir del av en større ”Grorud idrettspark”.

Gjennom delbydelen skjærer Ammerudveien fra Trondheimsveien og mot marka. Dette er en svært trafikkert vei med mye tungtrafikk til og fra Huken Pukk- og asfaltverk. På vinterstid er det store problemer med parkering, tungtrafikk og fotgjengere.

Denne veien er den naturlige forbindelsen med Ammerud T-banestasjon, og brukes derfor mye av fotgjengere. I denne veien ligger også bydelsadministrasjonen og NAV, noe som medfører trafikk av både fotgjengere og biler. Veien er strekt preget av all trafikken og gjør dette til en lite hyggelig adkomstvei til Ammerud. Etter mange års arbeid blant beboerne, er det nå besluttet i bystyret at Huken skal stenges.

Gangveiene fra Grorud T-banestasjon er en annen hovedadkomst inn i området. Dette er i dag lite innbydende traséer; den ene er en opptråkket sti som det ser ut som beboerne selv har laget som en snarvei, den er ikke asfaltert og uten belysning. Den andre veien er mer offisiell og er en bilfri og opplyst gangvei, men den ser dårlig vedlikeholdt ut, med hærverk og forsøpling i undergang og langsmed traséen. For personer som ikke har vært i området før og som kommer med T-banen er dette første møtet med Ammerud lite trivelig. Det foreligger imidlertid planer for opprusting av dette området, og deler av det inngår i park-planene.

For øvrig er det internt i området mange gangveier og bilfrie traséer som mange beskriver som en kvalitet for dette stedet, særlig for barn.

Område med nærhet til marka

Alle informantene trekker fram nærhet til marka som noe av det mest positive ved å bo på Ammerud. Markaområdet rundt Ammerud byr på preparerte skiløyper, gangveier, stier og flere badevann. Steinbruvann er et populært område som brukes flittig om sommeren av både voksne og unge og av innbyggere med ulik etnisk opprinnelse. Det finnes et hus ved vannet som eies av friluftsetaten, dette leier Grorud IL deler av og driver kiosk der.

Vest i delbydelen finner vi Apalløkka (ungdoms)skole, idrettshallen og Vesletjern. Rett ved ligger Greibanen som består av en kunstgressbane og en grusbane i tillegg til en ballbinge. Om sommeren er banen et tilholdssted for mange unge i fra Ammerud. Den nye idrettshallen rett ved skolen er laget for flere aktiviteter, blant annet er det basketballbane, innebandybane og volleyballbane her.

Apalløkka skole, Vesletjern og eneboliger på Ammerud.

Bildet viser Apalløkka skole beliggende i et boligområde som domineres av eneboliger og småhusbebyggelse. Både skolen og bebyggelsen ligger i markagrensa i nærheten av Vesletjern som er et populært badevann.

Mye grøntområder

Når man beveger seg østover gjennom villaområdet kommer man til Ammerudkollen som domineres av Ammerkollen borettslag (til venstre i bildet under) og den store "bananblokka". De store blokkene er omgitt av småhusbebyggelse og eneboliger. Ved siden av "bananblokka" ligger Ammerud skole (nederst til høyre). Dette er barneskolen i området som ble rehabilitert og sto klart til skolestart i 2005.

På bildene ser vi de mange grøntområder som ligger i mellom bebyggelsen på Ammerud. Området fremstår generelt som et område med mye lys og luft mellom bygningene. Midt inne blant blokkbebyggelsen har man bevart Ammerud Gård (se bilde under). Denne ligger som en idyllisk grønn lunge midt imellom høyblokkene. Generelt er det mye grøntområder her, også rundt blokkbebyggelsen. Mellom høyblokkene i Ammerudlia borettslag

(høyblokkene) er det parklignende omgivelser med lekestativer og beplantning. Fra boligområdet ned til Alnaelva er det en stor skråning som har vært spesielt populær vinterstid som ake- og skibakke. Nå ligger det en midlertidig barnehage i bunnen av ”dalen”, og denne er nå til hinder for vinteraktivitetene.

Mye grønt områder, Ammerudhjemmet (sykehjem) midt i bildet, barnehager til høyre og gamle Ammerud gård lengst til høyre.

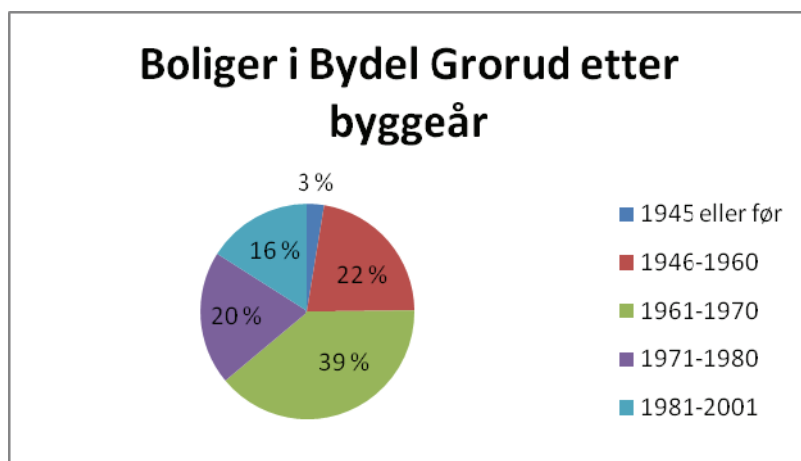
2.3 Boligene

I denne delbydelen finner vi alt fra store eneboliger til noen av de største blokkene i Oslo. Vi presenterer her en del statistiske data om boligene (type bolig, størrelse, heis, trangboddhet mv.) Dataene er fra 2001. Det foreligger ikke tilsvarende data fra senere tidspunkt, men i følge ansatte i bydelen er det bygget få boliger etter 2001.

Av figur 2.2 kan vi lese at flesteparten av boligene (61 prosent) i Bydel Grorud er bygget mellom 1946 og 1970. Det er imidlertid også bygget en del nytt etter denne perioden (36 prosent av boligmassen i Bydel Grorud ble bygget etter 1970). Vi har ikke data på når alle boligene i delbydel Ammerud er oppført, men vi vet at Ammerudlia borettslag ble oppført i 1967, og at Ammerudkollen ble oppført i samme periode. Disse to borettslagene består av til sammen rundt 1300 boliger, og utgjør

derfor en stor andel av boligene på Ammerud. Atriumhusene som ligger i Ammerudgrenda ble også oppført i samme periode. Dette borettslaget består av 235 atriumshus. Det er rimelig å anta at en del av eneboligene i delbydelen er oppført etter 1970.

Figur 2.2 *Boliger i Bydel Grorud etter byggeår. Prosdent.*

(Kilde: Statistisk årbok for Oslo 2008. Basert på Folke- og boligtellingsen 2001).

Tabell 2.1 *Antall boliger og fordeling på boligtyper. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo. Antall og prosent.*

	Totalt antall boliger	Andel eneboliger	Andel tett småhus- bebyggelse	Andel blokk
Ammerud	586	2	1	97
Ammerudgrenda	663	6	48	46
Ammerudkollen	1214	0	2	97
Ammerudskogen	546	47	32	21
Ammerud	3009	10	18	72
Grorud	11690	7	13	80
Groruddalen	55825	9	15	76
Oslo	265347	12	15	73

(Kilde: Guttu m.fl. 2008. Basert på Folke- og boligtellingsen 2001).

Tabell 2.1 viser at andelen blokkboliger på Ammerud er 72 prosent. Dette er litt under gjennomsnittet i Oslo og i Groruddalen som har henholdsvis 73 og 76 prosent, og en del lavere enn i bydelen som helhet (80 prosent). Fordelingen av boligtyper er ulikt

fordelt innad i delbydelen. Kretsen Ammerudskogen har en veldig lav andel blokkbebyggelse (21 prosent), mens både Ammerudkollen og Ammerud har 97 prosent blokkbebyggelse. I Ammerudgrenda er om lag halvparten av bebyggelsen blokker og halvparten småhusbebyggelse. Når det gjelder eneboliger og småhusbebyggelse skiller Ammerudskogen seg ut ved å ha 79 prosent eneboliger og småhus. Dette er langt over alle områdene vi sammenligner med. Det er altså svært ulik boligmasse i kretsene.

En av de fire høyblokkene i Ammerud krets

Når det gjelder størrelsen på boligene ser vi av tabell 2.2 at Ammerud ligger nokså likt med gjennomsnittet i Groruddalen i andel tre- og fireroms boliger. Men det er færre toroms og flere ettroms leiligheter på Ammerud enn det er i Groruddalen som helhet. Også i forhold til Oslogjennomsnittet ser vi at det er relativt flere ettroms på Ammerud. Årsaken til dette ligger antakeligvis i den store andelen ettromsleiligheter i de store blokkene.

Tabell 2.2 *Boligstørrelser. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo. Prosent.*

	Andel ettroms boliger	Andel toroms boliger	Andel treroms boliger	Andel fireroms og større
Ammerud	24	15	28	33
Ammerudgrenda	13	8	20	59
Ammerudkollen	20	18	36	26
Ammerudskogen	5	12	13	70
Ammerud	17	14	27	43
Grorud	11	18	33	39
Groruddalen	9	20	28	43
Oslo	12	24	27	37

(Kilde: Guttu m.fl. 2008. Basert på Folke- og boligtellingsen 2001).

Innad i delbydelen ser vi at fordelingen av store boliger er ulik og følger mønsteret fra forrige tabell (2.1). I kretsen Ammerudskogen er hele 70 prosent av boligene fireroms eller større. I Ammerudgrenda er 59 prosent av boligene fireroms eller større, mens andelen i Ammerudkollen og Ammerud er henholdsvis 26- og 33 prosent.

Tabell 2.3 *Blokkboliger, andeler med heis, samt eieboliger. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo. Antall og prosent.*

	Antall blokkboliger	Andel med heis	Andel eieboliger
Ammerud	569	43	78
Ammerudgrenda	305	80	88
Ammerudkollen	1182	74	84
Ammerudskogen	113	12	72
Ammerud	2169	45	82
Grorud	9360	51	82
Groruddalen	42172	31	82
Oslo	193757	27	71

(Kilde: Guttu m.fl. 2008. Basert på Folke- og boligtellingsen 2001).

Tabell 2.3 viser at 82 prosent av boligene er selv-eide, noe som er på nivå med bydelen som helhet og Groruddalen. Groruddalen er

kjennetegnet ved at mange eier sin egen bolig, og det samme ser vi gjelder på Ammerud. En årsak til dette kan være at mange av boligene er borettslag. I borettslag er det strengere regler for videreutleie av leiligheter enn det er i for eksempel sameier. Det er noe forskjell på eie/leieandel mellom grunnkretsene på Ammerud, men forskjellene er relativt små. I Ammerudskogen var det i 2001 72 prosent av boligene som var selveide, mens tilsvarende tall for Ammerudgrenda var 88 prosent.

Eneboligområde i Ammerudskogen

Når det gjelder andel boliger med heis ser vi at Ammerud ligger litt under bydelen som helhet, men langt over gjennomsnittet i Groruddalen og Oslo. Det er interessant å se på andelen boliger med heis fordi det kan si noe om hvilken type mennesker boligene kan tiltrekke seg. Bolig med heis er typisk foretrukket av eldre, folk med funksjonshemming og av en del småbarnsfamilier i etableringsfasen. Bydelen har en relativt stor andel eldre innbyggere, og statistiske framskrivninger viser at det blir flere i de eldre aldersgruppene i åra framover (Boligsosial Handlingsplan for Bydel Grorud).

Nedenfor viser vi noen data om trangboddhet, regnet ut fra størrelsen på boligene og hvor mange mennesker som bor i dem³.

---

³ Definisjon trangboddhet: se vedlegg 1

Tabell 2.4 viser at trangboddheten på Ammerud er litt høyere enn gjennomsnittet i bydelen.

Tabell 2.4 *Andel trangbodde boliger. Fordeling etter størrelse. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo. Prosent.*

	Andel trangbodde boliger	Andel tr.bodde 1-2 roms	Andel tr.bodde treroms	Andel tr.bodde fireroms og større
Ammerud	13	46	38	15
Ammerudgrenda	9	37	34	29
Ammerudkollen	17	40	38	21
Ammerudskogen	4	38	33	29
Ammerud	12	40	36	23
Grorud	10	46	35	19
Groruddalen	10	47	32	21
Oslo	8	55	29	16

(Kilde: Guttu m.fl. 2008. Basert på Folke- og boligtellingsen 2001).

De tolv prosent trangbodde i delbydel Ammerud er også litt høyere enn Groruddalen og Oslo som helhet. Fra 2001 til i dag har befolkningen på Ammerud økt fra 6586 personer til 7113 personer uten at det har vært noe særlig boligbygging. Det betyr at andelen trangbodde boliger mest sannsynlig har økt siden Folke- og boligtellingsen i 2001.

De kjente Ammerudblokkene har leiligheter i alle størrelser. De største (fireroms leilighetene) er på 86,6 kvm og de minste (ettroms) er 31,3kvm.

Kommunale boliger

Totalt disponerer bydelen 568 kommunale boliger, hvorav den eier 542 av dem selv. Boligene utgjør om lag 4,9 prosent av den totale boligmassen i bydelen. Dette er litt høyere enn landsgjennomsnittet som er 4 prosent (Boligsosial Handlingsplan for Bydel Grorud). I 2008 og 2009 gikk antall søknader om kommunale boliger litt ned, men i 2010 steg tallet igjen, og hittil har det vært 255 søknader til Bydelen. Dette gjelder både nye søkere og beboere som ønsker å forlenge kontrakten.

De kommunale boligene ligger relativt spredt i bydelen, men med fortetting noen steder. Kommunen har rett til å eie opp til 30 prosent av leilighetene i et borettslag, men det vanlige er at rundt ti prosent av boligene i borettslag og sameier er kommunal leiligheter. I Ammerudlia borettslag eier kommunen imidlertid mer enn ti prosent hvilket medfører en viss fortetning av kommunale boliger der. Grunnen til den høye andelen kommunale boliger i dette borettslaget er at kommunen eier en del av de små leilighetene som i sin tid ble brukt som trygdeboliger. I dag gjør man om de gamle trygdeleilighetene til kommunale boliger når de eldre flytter ut. Nå brukes leilighetene mest til enslige vanskeligstilte på boligmarkedet, noe som bidrar til at det er mye gjennomtrekk i disse boligene.

2.4 Oppsummering

Delbydel Ammerud ligger i Bydel Grorud, og er en av fem delbydeler. Store deler av Ammerud grenser opp til marka og nærheten til skogsområdene er også et tungtveiende argument for å bo på Ammerud for mange av beboerne. I tillegg er delbydelen preget av mange grøntområder mellom boligene.

Ammerud har en svært sammensatt og forskjelligartet boligmasse. Den store utbyggingen med blokker og atriumhus fant sted på slutten av 1960-tallet. Samlet er det rundt 3000 boliger her, hvorav ca. 70 prosent er leiligheter i blokkbebyggelse. Det er imidlertid store forskjeller mellom de fire kretsene som området består av. I grunnkretsen Ammerud er det 97 prosent blokkbebyggelse, mens denne andelen bare er 21 prosent i Ammerudskogen. I delbydelen som helhet er 82 prosent av boligene selveide. Det er noe variasjon mellom de fire kretsene, men disse er ikke markante. Boligstørrelsen varierer derimot mye kretsene i mellom.

Bydel Grorud har en andel kommunale boliger på 4,9 prosent. Dette er litt over landsgjennomsnittet som er fire prosent. I delbydel Ammerud er mange av de kommunale boligene samlokaliserte i ett borettslag. En av årsakene til dette er at mange av boligene er små leiligheter, noe som medfører en opphopning av enslige vanskeligstilte på boligmarkedet. Konsekvensen er at det i disse boligene er nokså høy gjennomtrekk av beboere.

---

3 Bo- og flyttemotiver

3.1 Hvorfor flytter folk til Ammerud? Hvorfor blir noen boende, mens andre flytter herfra?

Grorudalen under ett har en stabil befolkning sammenlignet med resten av Oslo, men stabiliteten er avtakende. Utskiftningen av befolkningen er spesielt økende blant vestlige innbyggere. Samtidig er det en økt tilflytting til Groruddalen av innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Disse er dessuten mer bofaste når de først er flyttet dit (Sørli og Havnen 2006). Mange boområder preges imidlertid av mye inn- og utflyttinger og Bydelen ønsket å få mer innsikt i forholdene på Ammerud spesielt. I tillegg til statistiske data om flytting var det ønskelig å få *kvalitativ kunnskap* om motiver for flytting og hvordan veksten i innvandrerbefolkningen påvirker folks oppfatninger av Ammerud som boområde. Flyttemotiver er sammensatte og kan være begrunnet i så vel individuelle og familiære forhold som egenskaper ved stedet.

Alle vi har intervjuet er blitt spurt om hva de tror er hovedårsakene til at folk flytter til Ammerud, hvorfor flytter de derfra og hvor. De representerer tilflyttere, bofaste og tilbakeflyttere, eller de har inntrykk samlet gjennom sitt arbeid i skole og helsetjeneste der de er tett på nykommere så vel som de som flytter ut. Motiver for å flytte *til* området er i stor grad sammenfallende med motiver for å *bli boende*, samtidig som en del begrunnelser nødvendigvis legger seg til etter hvert som en blir kjent med hva det innebærer å bo her. Nedenfor viser vi noen hovedmønstre som avtegner seg.

Ut av sentrum, mer grønt bomiljø og mer bolig for pengene er flyttemotiv

3.2 Tilflytterne

Tilflytterne er folk som ikke tidligere har bodd på Ammerud. De kommer i hovedsak fra sentrumsområder i byen, ofte Oslo indre øst. De flytter til Ammerud for å komme **ut av sentrum** og få mer bolig for pengene (og de får forholdsvis mer for den sentrale boligen de selger). Gjennomgående fremheves det at det er **rimeligere boligmuligheter** som trekker tilflyttere hit. For mange er det også et flyttemotiv at de kjenner folk her og kan bli del av et eksisterende **sosialt, etnisk eller kulturelt fellesskap**. Et eksempel er at siden det tamilske tempelet ligger her, er det et stort tamilsk miljø som for mange representerer et fellesskap, også fordi de står for mange kulturaktiviteter. Pakistanske innvandrerkvinner vi snakket med synes alle at miljøet her er bra, og de trekker frem **kjennetegn ved lokalbefolkningen**; ”Veldig bra miljø, hjelpsomme folk”, sier en, mens en annen sier at ”det er bra mennesker som bor her, bra miljø”. En ung kvinne som nylig er kommet fra Cina har samme erfaring: ”Mennesker her er veldig snille og hjelpsomme”.

Andre kan tenkes å flytte hit, særlig til de store blokkene, nettopp fordi de tiltrekkes av **anonymiteten** de tilbyr, sies det.

En annen svært vanlig begrunnelse er at mange opplever at det er veldig **sentralt** å bo her, kort vei til sentrum og **gode kommunikasjoner**. Mange fremhever også det å bo litt mer **landlig og nær marka**. Disse begrunnelsene går igjen hos så å si alle vi har

intervjuet. Marka som en steds kvalitet var også noe innvandrerkvinnene vi intervjuet var veldig enige om at var viktig. ”*Naturen her er veldig bra*” sier en, og de snakker om at naturen er pen og at det er mye frisk luft og rent vann her. Dessuten fremhever de at det er mye grønt mellom og rundt blokkene der de bor, og at det er fint for barna.

Informanter på så vel barneskolen som ungdomsskolen erfarer at en medvirkende årsak til tilflytting dreier seg om **kvaliteter ved skolene** og at tilflytterne har hørt at **skolemiljøet** er blitt bra. Beboerne, inkludert innvandrerkvinnene, er av samme oppfatning og snakker positivt om skolen på flere måter.

Både borettslag og ansatte i bydelen fremholder at det er en viss mengde **kommunalt disponerte leiligheter** som bidrar til at personer med små ressurser og med behov for stønad og hjelpetiltak finner veien til Ammerud. Mange av de med norsk bakgrunn har dårlig økonomi, er fra delte familier, og kommer ikke sjelden utenbys fra. En god del av disse flytter imidlertid videre etter en stund. Det sies at det er en del gjennomtrekk i blokkene. ”*Men de som fungerer godt bor her hele løpet*”, sier en representant for helse- og sosialtjenesten.

3.3 Tilbakeflytterne

Tilbakeflytterne er en egen kategori tilflyttere som er kommet tydelig fram i denne studien. I annen stedsforskning rundt om i landet bruker lokale myndigheter mange ressurser på å få folk som er oppvokst på stedet til å flytte tilbake etter endt utdanning. I snitt ligger tilbakeflyttingsprosenten på rundt 16-18% i norske kommuner (i tillegg kommer de som har vært bosatte der bestandig).

Vi har ikke eksakte tall på tilbakelfyttere til Ammerud, men flere av våre informanter hører til denne kategorien. De forteller at de er mange som er vokst opp på Ammerud og som har flyttet tilbake dit i voksen alder med egen familie, ofte da i hus eller rekkehus. Deres fortellinger om egne og andres valg om tilbakeflytting er relativt like. For det første har de hatt en **bra oppvekst selv** og minnes barne- og ungdomstiden her som en god periode. De har en tydelig stedsidentitet i betydningen **stedstilhørighet**, og dette

beskrives på relativt lik måte som vi ellers finner i bygdesamfunn. ”*Jeg savna Ammerud?*”, sier en mann som vokste opp i en av høyblokkene og som etter å ha bodd en stund andre steder i Oslo nå bor i rekkehus her. Følelsesmessige bånd til et sted er nært forbundet med egne og kollektive erfaringer og minner, og tilhørigheten er forankret i så vel sosiale faktorer (folk, venner, familie) som fysiske steder (boligområder, butikker, møteplasser, markaområdene) (Tuan 1977, Relph 1987 Williams og Stewart 1998). Samme person fremhever for øvrig at en grunn til å flytte (tilbake) hit er at det er ”*nok av det gamle til at det ikke blir forandra*”, noe han mener også er bra for nytilflytterne; at det er en blanding av gammelt og nytt.

Men i tillegg til stedstilhørighet av fysisk og sosial karakter, eksisterer det helt klart også en form for **kulturell tilhørighet som er holdningsbasert**. Dette dreier seg om egenskaper ved lokalbefolkningen: en lokal kultur og mentalitet som beskrives som usnobbete og der du ikke blir vurdert og dømt etter materielle statussymboler. ”*Her bor det alminnelige mennesker. Du kan være deg selv, ikke ha noen nykker*”, sier en av våre kvinnelige informanter. En gjennomgående opplevelse av denne kulturen er at den tilbyr en romslighet; at her er det ikke så nøye at du har de rette merkene eller tingene, ei heller hva slags posisjon du har i kraft av utdanning eller jobb. Som en sier det: ”*Det betyr ingenting hva du driver med, hva slags stilling du har. Folk her er ikke opptatt av det*”. En mann og flerbarnsfar snakker om at det er lettere her å bli akseptert for den man er som person enn ”*den man utgir seg for å være i det ytre. Da blir du tryggere i det indre. Du vet mer sjøl hvem du er*”. Siden dette er mennesker som har bodd andre steder en stund, og gjerne jobber sammen med folk som er bosatt andre steder i hovedstadsregionen, så har de et sammenlignende blikk som viser dem at dette ikke er noen selvfølge andre steder, snarere tvert imot. Befolkningens særtrekk og egenskaper, - som en lokal mentalitet – kan være en viktig attraktivitetsdimensjon ved et sted (Vestby og Skogheim 2010).

Et annet fellestrekk ved tilbakeflytternes begrunnelser er at **nærhet til marka** framholdes som et udefinerbart gode, koblet med at du kan få en **bolig (hus, tomannsbolig, rekkehus) til overkommelig pris rett ved markagrensen**. ”*Mange her er opptatt av friluftsliv og idrett*”, sier en av dem.

Nærhet til marka er et viktig bo-og flyttemotiv. Område ved Vesletjern.

Det er dessuten helt tydelig at de fleste har gjort et bevisst valg om at det er verdifullt å bo – og for barna deres å vokse opp i – et **miljø som er sosialt sammensatt og som er flerkulturelt**. Dette er ikke noe de framholder som noe de må 'ta med på kjøpet' om de skal flytte hjem igjen til Ammerud, men noe de har et bevisst forhold til som en stedskvalitet.

En pensjonist i atriumhusene forteller om at Ammerud også er preget av en viss **internflytting**: ”*Det er mange som har flyttet fra blokkene og inn i atriumshus, småhus og rekkehus*”. Flere av de vi intervjuet var for øvrig vokst opp i blokkene, men som voksne tilbakeflyttere etablerte de seg i hus eller rekkehus. Variasjonen i type boliger gjør det altså til en viss grad mulig å realisere en såkalt boligkarriere uten å flytte ut av området. Men nedenfor gjengir vi flyttebegrunnelser som rokker ved dette bildet.

3.4 Videreflyttere/utflytting

Videreflytterne – eller utflyttere - synes med få unntak å bevege seg nordøstover mot Lørenskog, Lillestrøm, Skedsmo og Nittedal. De drar altså ut av Oslo og over i nabokommunene, men befinner seg fremdeles i pendlingsavstand til hovedstadens arbeidsmarked. For

de fleste, enten de har norsk bakgrunn eller innvandrerbakgrunn, dreier dette seg om såkalt **boligkarriere**. De flytter for å få større bolig, gjerne med bakkekontakt, og de får realisert dette i nabokommunene der boligprisene er noe lavere. Siden mange følger disse flyttestrømmene, blir det også slik at de gjerne kjenner noen dit de flytter, dvs. at **sosiale nettverk** har betydning for valg av sted.

Årsakene til å flytte fra Ammerud er først og fremst at forhold ved nabokommunene trekker, mer enn at forhold på Ammerud er så negative at de velger å forlate stedet. På den annen side er altså **boligtilbudet** på Ammerud medvirkende: (I) det finnes lite med større leiligheter som storfamilier har behov for, og (II) hus eller rekkehus (som er store nok) er dyrere enn i nabokommunene.

Slike årsaker trekker dem norøstover, men det pekes også på at det kan være negative dimensjoner ved Ammerud som omvendt ”skyver” dem over i nabokommunene. Noen sier familier med norsk bakgrunn flytter når barna begynner på skolen fordi **innvandrerandelen** her oppleves som for høy, mens andre mener det mer er snakk om at tilsiget av familier som trenger spesiell språkopplæring og sosial og kulturell tilpasning gjør at for mye oppmerksomhet og ressurser rettes mot innvandremiljøer på bekostning av det norske. Denne type flyttemotiv kan vi kalle en **”oppmerksomhetsforskyvning”**. En informant sier at det er så mye som er rettet mot innvandrere så *”de ser ikke min gruppe og meg som er norsk og såkalt oppegående”*. Med til dette årsakskomplekset hører også erfaringer knyttet til forskjeller basert på **sosiale og kulturelle ulikheter** som kommer til uttrykk i oppfatninger om felleskap blant foreldre i klassen, dugnadsarbeid i foreningslivet, barneburdager og gutt-jente-forhold. *”Man søker jo likhet og fellesskap”* er det en som sier og fremhever at det er slitsomt når en har så ulike oppfatninger om hvordan en skal gripe ting og stadig må forklare.

Enkelte innvandrerfamilier har også grunnlagt sin utflytting med at balansen mellom ’det norske’ og det flerkulturelle blir skjev. Helsesøster på skolen har kontakt med barnefamiliene og sender helsekort ’med dem’ når de flytter. Hun hører deres begrunnelser og forteller for eksempel om en indisk familie som sa at *”vi kan ikke la barna våre gå her for de lærer ikke norsk”*. Og hun legger til at det er *”massevis av de ikke-etnisk norske som sier det”*. Også

lederen for Familie- og læringscenteret har lignende erfaringer og forteller om familier, både med norsk bakgrunn og innvandrerbakgrunn, som sier at de vil bo i et mer blandet etnisk miljø.

Hvor utbredt og tungtveiende slike begrunnelser er for valg om å flytte ut av Ammerud– eller avstå fra å flytte dit – er vanskelig å si uten å foreta en større kartlegging. Vi har dessuten ikke snakket med utflyttere selv og hørt deres begrunnelser.

3.5 Oppsummering

Nye innbyggere til Ammerud kommer i hovedsak flyttende fra sentrumsområder i byen, gjerne Oslo indre øst. Flyttemotivene som går igjen er ønsket om å komme ut av sentrum, men likevel bo relativt sentralt pga. gode offentlige kommunikasjoner, rimeligere boligmuligheter som gjør at de får relativt sett større bolig enn for samme sum i sentrum, samt grøntområder og nærhet til marka. Kvaliteter ved skolene og skolemiljøet nevnes også som grunner til å bli boene. Enkelte tiltrekkes av muligheten for anonymitet som store blokker tilbyr, mens andre mener at folk flytter hit fordi de kjenner en del her fra før (en kombinasjon av sosiale, etniske og kulturelle faktorer).

Tilbakeflytterne, og dem sies det å være en god del av, har samme type flyttemotiver (minus anonymitet). Men i tillegg er det tydelig at stedstilhørighet og gode erfaringer fra egen oppvekst har betydning, sammen med det at mange verdsetter det sosiale miljøet som de betegner som usnobbete og romslig. Tilbakeflytterne sier de har tatt et bevisst valg om at det er verdifullt å bo i et miljø som er sammensatt, inkludert det at det er flerkulturelt.

Videreflytterne, eller utflytterne, synes med få unntak å bevege seg nordøstover mot Lørenskog, Lillestrøm, Skedsmo og Nittedal. For de fleste, enten de har norske bakgrunn eller innvandrerbakgrunn, synes dette å være boligkarriere-motivert; større bolig på bakkeplan innenfor en akseptabel pris. I tillegg betyr det noe at en kjenner noen der en flytter til. Noen sier familier med norsk bakgrunn flytter når barna begynner på skolen fordi innvandererandelen på Ammerud oppleves som for høy, mens andre mener det mer er snakk om at tilsiget av familier som trenger spesiell språkopplæring

og sosial og kulturell tilpasning gjør at for mye oppmerksomhet og ressurser rettes mot innvandrerfamiljer på bekostning av det norske. Enkelte innvandrerfamiljer har også grunnlagt sin utflytting med at balansen mellom det norske og det flerkulturelle blir skjev. Hvor utbredt og tungtveiende slike begrunnelser er for valg om å flytte ut av Ammerud– eller avstå fra å flytte dit – er vanskelig å si uten å foreta en større kartlegging.

Ammerudskogen: høyt og fritt med utsyn over Groruddalen

---

4 Demografi og levekår på Ammerud – et bakgrunnsbilde.

4.1 Innledning

I dette kapitlet gjennomgår vi statistikk som viser en del trekk ved befolkningen på Ammerud. Statistikken gir oss en ramme som vi kan tolke de kvalitative intervjuene innenfor, eller fungerer som et bakgrunnsteppe for opplevelsene av Ammerud som boområde. Statistikken er basert på to kilder. For det første har vi fått mye informasjon fra Utviklings- og kompetanseetaten i Oslo kommune (UKE), og for det andre har vi supplert med egne data og data fra et flyttemotivregister som NIBR har tilgang til (Flyttemotivundersøkelsen).⁴

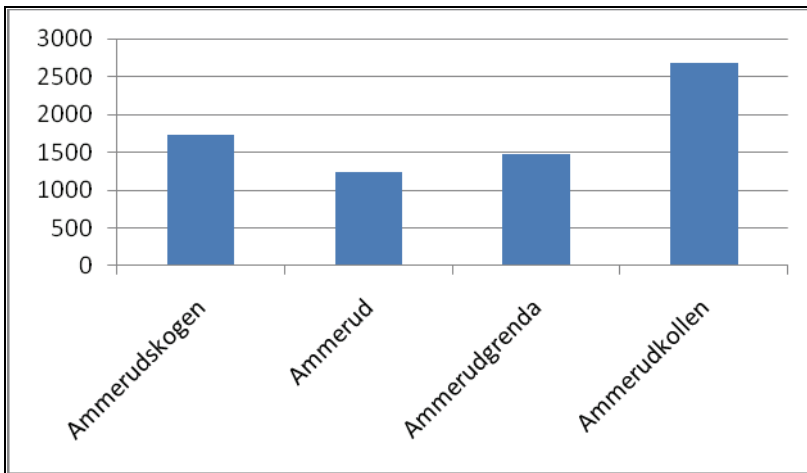
I hele Bydel Grorud bor det i overkant av 26 000 personer og i Groruddalen om lag 130 000 personer (Oslo kommune, UKE).

Det bor 7113 personer på Ammerud. Nedenfor viser vi først hvordan befolkningen fordeler seg på de ulike kretsene, deretter befolkningssammensetning etter alder for hele og deler av Ammerud.

---

⁴ Disse tallene er noe eldre enn tallene vi har fått fra UKE, men de kan likevel være interessante da de belyser noen sider ved befolkningen på Ammerud som vi ellers ikke hadde hatt kunnskap om.

Figur 4.1 *Befolkningen på Ammerud i 2010 fordelt på grunnkretser.*

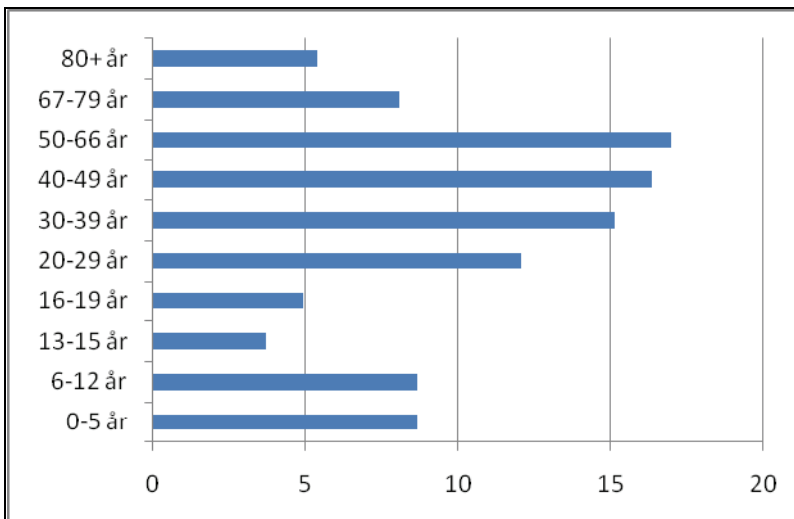

Kilde: UKE 2010

- Det bor flest personer i kretsen Ammerudkollen (2673 personer) og færrest i kretsen Ammerud (1231 personer)

4.2 Aldersfordelingen på Ammerud

Figur 4.2 *Befolkningssammensetningen på Ammerud etter alder per 31.12-09. Prosent.*

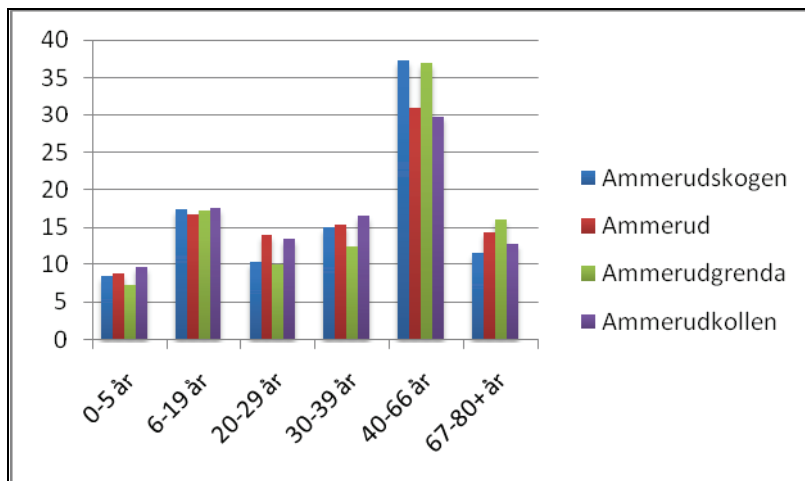

Kilde: UKE

Sammenligner vi aldersfordelingen på Ammerud med tall for Oslo som helhet finner vi at:

- Familiebosettingen er ganske lik, dvs. at barnegruppene og foreldregruppen 30-50 år er forholdsmessig omtrent likt representert
- Unge voksne (20-29 år) er sterkt underrepresentert
- Det er en sterk overrepresentasjon fra ca. 45 år og oppover, og denne aldersstrukturen tilsier at Ammeruds befolkning som helhet vil eldes i de nærmeste 10-20 årene

Figur 4.3 *Befolkningen internt i delbydel Ammerud per 1.1 2010 etter alder og grunnkrets. Prosent.*

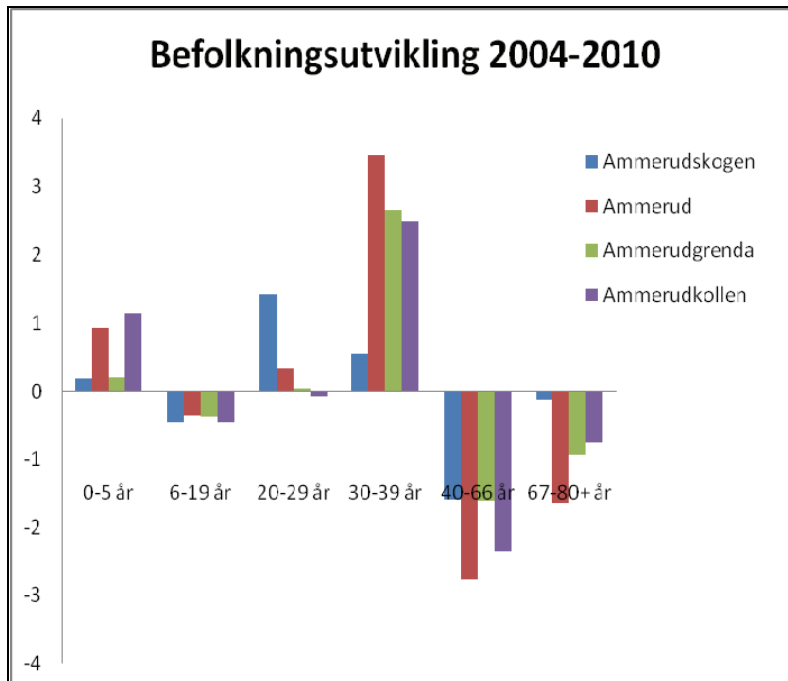

Kilde: UKE

- Prosentvis fordeler aldersgruppene seg nokså likt i alle kretsene.
- Antall beboere i de ulike kretsene varierer fra litt over 1000 til over 2500 personer (noe som betyr at samme prosentandel innebærer ulikt antall personer)
- Vi ser en klar kontrast mellom kretsene ved at småhusområdene Ammerudskogen og Ammerudgrenda har en større andel beboere i aldersgruppen 40-60 år, og en lavere andel unge i 20-årene
- Ammerudskogen, som har færrest eldre (67+) i dag, ligger an til å få sterkest vekst i eldrebefolkningen framover

Variasjonen i aldersfordeling kan knyttes til boligene som ligger i kretsene. Ammerudkollen og Ammerud har et langt større innslag av mindre leiligheter i blokkbebyggelse, og Ammerudskogen og Ammerudgrenda flere eneboliger og småhusbebyggelse. I forhold til en naturlig boligkarriere er det vanlig å begynne med små boliger og etter hvert avansere til større boliger. Når det gjelder barn 0-5 år og unge 16- 19 år er fordelingen mellom kretsene nesten lik. Selv om andelen er nesten lik er fordelingen av antall barn og unge ikke det. Det er flere barn og unge som vokser opp i kretsen Ammerudkollen enn det er i resten av kretsene.

Figur 4.4 *Befolkningsutvikling i delbydel Ammerud fra 2004 til 2010 etter alder. Prosent.*

Kilde UKE.

- Siden 2004 har det vært liten utvikling/ending i alderssammensetningen i delbydelen.
- Aldersgruppen 30-39 år har økt med opp mot fire prosent i noen kretser

- Antallet personer i de to eldste aldersgruppene har sunket litt.

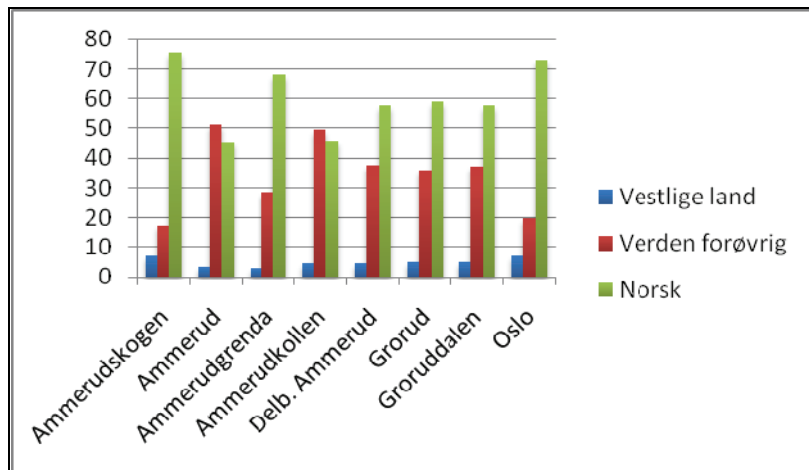
Befolkningssammensetningen er altså stort sett den samme i 2010 som den var i 2004. Den største differansen finner vi i grunnkretsen Ammerud der det er blitt noen flere innbyggere mellom 30 og 39 år, samt en tilsvarende nedgang i antall 40-66 åringer. Forskjellene mellom kretsene er imidlertid så små at man må si at befolkningssammensetningen ikke har endret seg i betydelig grad siden 2004.

Om lag 8 prosent av beboerne er barn under skolealder (= Oslobasis)

4.3 Innvandrerbefolkningen på Ammerud

Figur 4.5 *Befolkningen på Ammerud, Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo i 2010 etter vestlig/ikke-vestlig bakgrunn. Prosent*

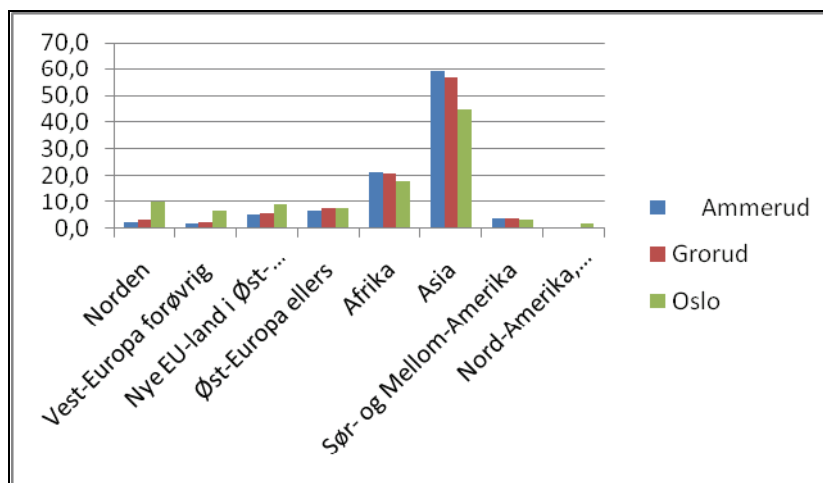
Kilde: UKE

- Befolkningssammensetningen i delbydel Ammerud ligger på nivå med Bydel Grorud og Groruddalen som helhet.
- Det er nær 60 prosent med norsk bakgrunn og noe under 40 prosent som har ikke-vestlig bakgrunn, mens om lag 5 prosent kommer fra andre vestlige land.
- Det er store forskjeller innad i delbydelen:
  1. I kretsen Ammerudskogen er andelen med norsk bakgrunn veldig høy; ca. 75 prosent. Dette er langt over gjennomsnittet i alle områdene vi sammenligner med i Groruddalen, og litt over gjennomsnittet i Oslo
  2. Kretsene Ammerudkollen og Ammerud er relativt like mht. andel vestlige/ikke-vestlige beboere. Her er andelen med innvandrerbakgrunn høyere enn andelen med norsk bakgrunn, og det er innvandrere som stort sett er fra Asia, Afrika og Latin-Amerika som bor her.

Ammerudgrenda (med atriumhusene) følger samme mønster som Ammerudskogen, om enn ikke like markant. Denne grunnkretsen har en lavere andel innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika

enn i delbydelen som helhet. Men det er en større andel enn det vi finner i villa/småhusområdet Ammerudskogen.

Figur 4.6 *Innvandrerbefolkningen i delbydel Ammerud, Bydel Grorud og Oslo pr. 1.1.2010 etter bakgrunnsland. Prosent.*

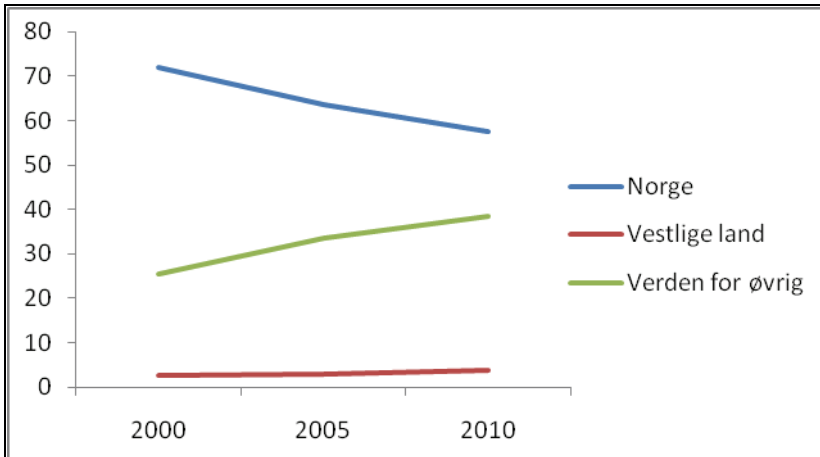
Kilde: UKE

- Den klart største gruppen innvandrere både i Oslo, bydel Grorud og delbydel Ammerud kommer fra Asia (ca. 60 prosent)
- I delbydel Ammerud er det tamiler og pakistanere som utgjør de to største gruppene med bakgrunn fra Asia
- Den neststørste innvandrerguppen både i Oslo, bydel Grorud og delbydel Ammerud kommer fra Afrika
- I delbydel Ammerud utgjør personer fra Somalia og Marokko de største enkeltgruppene fra Afrika

På Ammerud er andelen med innvandrerbakgrunn fra Asia høyere enn i bydelen som helhet og langt høyere enn i Oslo. Blant innvandrere med bakgrunn fra Afrika er det jevnere fordelt mellom delbydelen, bydelen og Oslo. Det er generelt få innvandrere fra vestlige land, Øst-Europa og Sør- og Mellom Amerika i de tre geografiske områdene vi her sammenligner. Det er noen flere vestlige innvandrere i Oslo enn det er i bydel Grorud og delbydel Ammerud.

Figur 4.7 *Befolningsutviklingen etter vestlig/ikke-vestlig bakgrunn. Delbydel Ammerud. Prosent.*

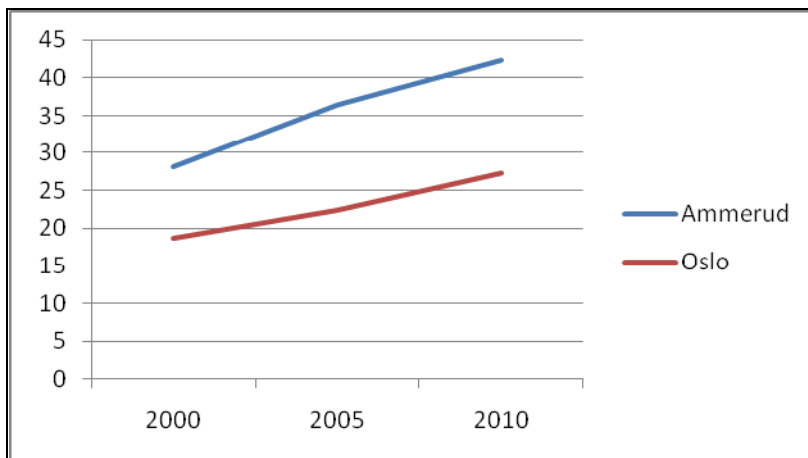
Kilde: UKE.

- Andelen etnisk norske i delbydelen Ammerud i sin helhet har sunket betraktelig siden år 2000
- Parallelt med nedgangen i andelen med norsk bakgrunn har andelen innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika økt
- Andelen innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika har økt mer i delbydel Ammerud enn for Oslo som helhet.

Andelen etnisk norske har sunket med litt over ti prosentpoeng i løpet av den siste tiårsperioden, mens andelen innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika har gått tilsvarende opp. Andelen vestlige innvandrere har steget litt siden 2007, og kan skyldes den økte arbeidsinnvandringen.

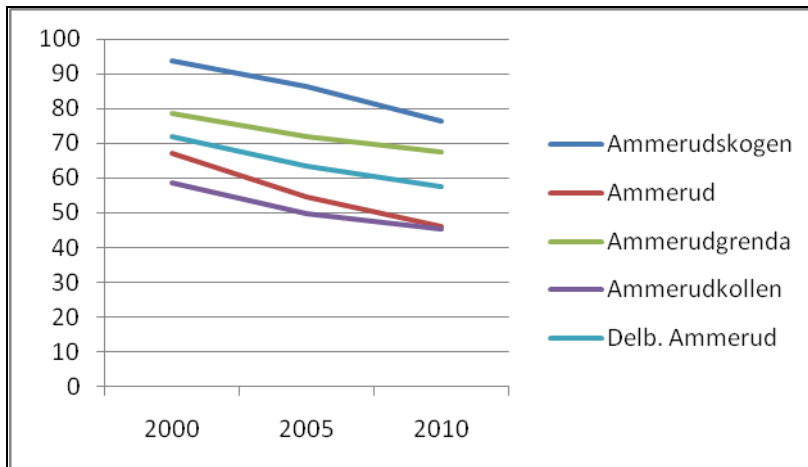
Når vi ser på innvandrerbefolkningen som helhet (figur 4.8), ser vi at det i 2000 var en langt høyere andel beboere med innvandrerbakgrunn i delbydel Ammerud enn det var i Oslo, og at denne andelen har økt mer på Ammerud enn den har i Oslo de siste ti årene.

Figur 4.8 *Befolkningsutviklingen blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i delbydel Ammerud og Oslo. Prosent.*

Kilde: UKE

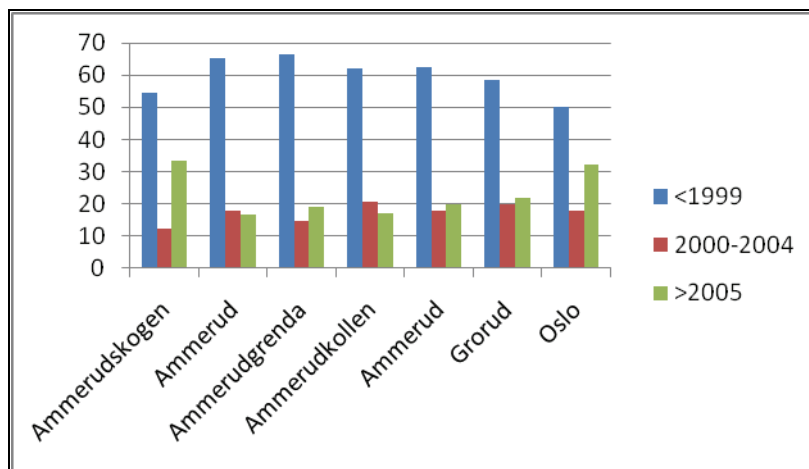
Figur 4.9 *Befolkningsutviklingen blant beboere med norsk bakgrunn i alle kretsene i delbydel Ammerud og delbydelen samlet fra 2000 til 2010. Prosent.*

Kilde: UKE.

Figur 4.9 viser at det har vært en jevn nedgang i andel beboere med norsk bakgrunn i alle kretsene på Ammerud, og at endringen kretsene imellom er relativt liten.

Figur 4.10 *Innvandrere som har innvandret til Norge etter ankomstår. Bosatt per 1.01 2010 i grunnkretsene i delbydel Ammerud, Bydel Grorud og Oslo. Prosent.*

Kilde: UKE

- Hovedparten av innvandrerbefolkningen i delbydel Ammerud har bodd i Norge i mer enn ti år
- Sammenlignet med Oslo har innvandrerbefolkningen både i bydel Grorud og delbydel Ammerud lenger botid i Norge
- Ammerudskogen har relativt flere innvandrere med kort botid i Norge enn hva vi finner i de andre grunnkretsene i delbydel Ammerud

Botid i Norge er en viktig faktor når vi skal si noe om levekår blant innvandrere. I og med at det tar tid å lære seg språk, normer og regler i samfunnet og få innpass på arbeidsmarkedet, er hovedregelen at jo lengre en gruppe har bodd i landet desto bedre er levekårene deres. Dette gjelder imidlertid ikke arbeidsinnvandrere som stort sett har jobb når de kommer til landet, eller skaffer det innen kort tid (Aalandslid 2009).

At innvandrerbefolkningen i Groruddalen generelt har lang botid i Norge kommer også fram i en annen studie (Guttu m.fl. 2008). Det er noen forskjeller mellom kretsene. Ammerudskogen har relativt flere innvandrere med kort botid i Norge enn de andre kretsene. Denne kretsen ligger nesten på nivå med Oslo i andel innvandrere som har kommet til Norge etter 2005. Denne grunnkretsen har også en litt større andel vestlige innvandrere,

hvilket kan tyde på at flere arbeidsinnvandrere har bosatt seg der. Det er imidlertid få innvandrere generelt i denne grunnkretsen, og det er derfor snakk om få mennesker. Ammerudgrenda har den høyeste andelen innvandrere med lang botid i Norge, men forskjellen til de andre kretsene er ikke spesielt stor.

4.4 Utdanning og tilknytning til arbeidslivet

En viktig indikator på befolkningens tilknytning til samfunnet er utdanning og tilknytning til arbeidslivet. I det følgende skal vi se nærmere på utdanningsnivå og sysselsetting blant beboerne i delbydel Ammerud.

Tabell 4.1 *Utdanningsnivå etter bosted. Kretsene i delbydel Ammerud, delbydel Ammerud samlet, delbydel Romsås, Bydel Grorud og Oslo per 1.1-2008. Bosatt 1.1-2010. Prosent (N: Alle personer mellom 30-59 år).*

	Grunn- skole	Videre- gående	Universitets /høgskole	Ingen utdanning /uoppgitt
Ammerudskogen	20	29	23	27
Ammerud	31	25	11	32
Ammerudgrenda	19	32	23	26
Ammerudkollen	31	25	10	34
Ammerud	26	28	16	30
Romsås	29	34	20	17
Grorud	26	34	25	15
Oslo	15	27	46	12

Kilde: UKE

- Delbydel Ammerud har generelt lavere utdanningsnivå enn bydelen som helhet og Oslo
- Grunnkretsene Ammerudkollen og Ammerud har en særlig lav andel personer med universitets/høgskoleutdanning, og en tilsvarende høy andel personer med grunnskole som høyeste fullførte utdanning
- Når det gjelder andel personer som har videregående som høyeste utdanning ligner delbydelen mer på Oslo som helhet

I delbydel Ammerud har 16 prosent utdanning på universitets- eller høyskolenivå. Dette er lavt sammenlignet med Oslo som helhet, der andelen er 46 prosent. Andelen med høy utdanning på Ammerud er også lavere enn Romsås (20 prosent) og bydel Grorud (25 prosent). For øvrig må det bemerkes at Oslo som helhet er spesiell i landssammenheng. Andelen med høyere utdanning er i snitt om lag 35 prosent på landsbasis.

Som tabellen over viser er det tydelige forskjeller mellom de enkelte kretsene på Ammerud; mens det i kretsene Ammerud og Ammerudkollen er 10-11 prosent med høyere utdanning så er det tilsvarende tallet 23 prosent for både Ammerudskogen og Ammerudgrenda.

Det er for øvrig en svært høy andel uten utdanning/uoppgitt og dette medfører en viss usikkerhet knyttet til tallene for utdanningsnivå i delbydelen. Da det i datamaterialet ikke er skilt mellom ”ingen utdanning” og ”uoppgitt” kan vi ikke si noe om sannsynligheten for at andelen med høyere utdanning egentlig er høyere, men forsvinner i kategorien ”uoppgitt”.

Tabell 4.2 *Andelen sysselsatte blant personer med vestlig/ikke-vestlig bakgrunn. Delbydel Ammerud, Bydel Grorud og Oslo per 31.12-2009. Prosent. (N: Personer i alderen 16-74 år).*

	Vestlige innvandrere sysselsatt	Verden for øvrig sysselsatt	Norsk sysselsatt	Samlet sysselsatt
Ammerudskogen	68	55	71	70
Ammerud	60	59	63	61
Ammerudgrenda	70	61	67	66
Ammerudkollen	68	56	59	58
Ammerud	67	57	66	63
Grorud	68	56	67	63
Oslo	71	53	75	70

Kilde UKE

- Samlet sett er det lavere sysselsettingsnivå i delbydel Ammerud og bydel Grorud enn i Oslo som helhet (hvh. 63-63-70 prosent)
- Innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika bosatt i delbydel Ammerud og bydel Grorud har et høyere

sysselsettingsnivå enn det vi finner blant disse gruppene i Oslo som helhet. Spesielt i kretsen Ammerudgrenda er nivået høyt (61 prosent)

- Delbydel Ammerud har lavere andel etnisk norske som er sysselsatt enn Oslo som helhet. Det er spesielt i kretsen Ammerudkollen andelen etnisk norske sysselsatte er lav sammenlignet med de andre kretsene (59 prosent).
- Samlet sett har kretsen Ammerudkollen det laveste sysselsettingsnivået i delbydelen (58 prosent) – mens de andre kretsene ligger på mellom 61 og 70 prosent, med Ammerudskogen som høyeste
- Kretsen Ammerud har den laveste andelen sysselsatte med vestlig innvandrerbakgrunn (60 prosent), noe som er lavere enn delbydelen som helhet (67 prosent), bydel Grorud (68 prosent) og hele 11 prosentpoeng lavere enn gjennomsnittet i Oslo.

En av konklusjonene vi kan trekke ut av dette materialet er at det er større sammenfall mellom sysselsettingsnivå og bosted for de med norsk bakgrunn enn det er for de to innvandrergruppene. Blant beboere med norsk bakgrunn varierer andel sysselsetting med 12 prosentpoeng avhengig av bosted (grunnkrets), mens den for innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika varierer med bare 6 prosentpoeng.

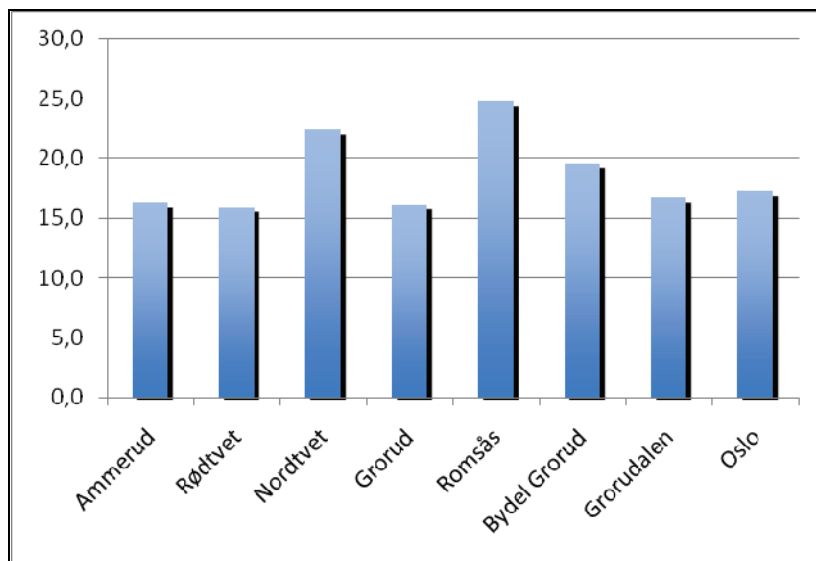
Vanligvis er det en sammenheng mellom utdanningsnivå og inntekt. Men ikke alltid. I omlandet rundt Oslo, og Romerike spesielt, finner vi for eksempel flere med høyere inntekt enn utdanningsnivået skulle tilsi. Antakelig går det i samme retning i Groruddalen. En tidligere studie av unge voksne i etableringsfasen i Groruddalen viste at blant vestlige menn var inntektsgruppene som lå ”midt på treet” og litt høyere sterkere representert her enn for Oslo som helhet. Menn med ikke-vestlig bakgrunn hadde enda høyere inntekt enn tilsvarende gruppe ellers i byen.

Utdanningsfordelingen var for begge grupper noe svakere (Sørli og Havnen 2006).

4.5 Barn etter familietype og bofasthet

De statistiske data vi bygger dette kapitlet på sier ikke så mye om barn og oppvekstvilkår direkte. Vi har likevel valgt å ta med noen figurer som kan si litt om situasjonen i delbydelen.

Figur 4.11 *Barn av enslige forsørgere i alle delbydelene i Bydel Grorud, Groruddalen og Oslo per 31.12- 2009. Prosent.*

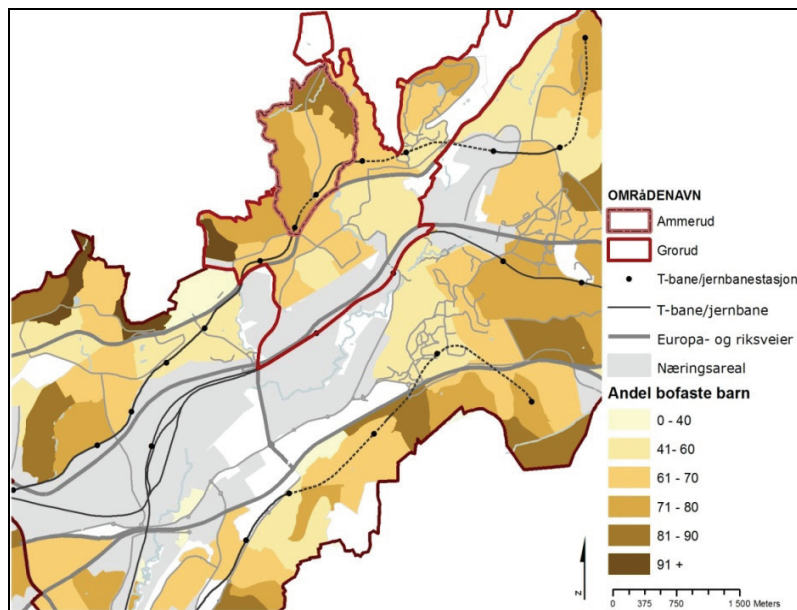

Kilde: UKE

Figur 4.11 viser andelen barn av enslige forsørgere. Delbydel Ammerud skiller seg ikke nevneverdig ut her. Delbydelen ligger på samme nivå som Groruddalen og Oslo som helhet, og har samme andel enslige forsørgere som gjennomsnittet i bydel Grorud. Romsås og Nordtvet skiller seg ut ved å ha en høyere andel barn av enslige forsørgere enn de andre sammenligningsområdene.

Stabilitet og bofasthet er også noe som har betydning for barns levekår og livskvaliteter. Nedenfor presenterer vi data som gir et bilde av dette.

Figur 4.12 *Andel bofaste barn (8-19 år) som bodde i samme bydel i 2006 som syv år tidligere. Prosent*

(Kilde: Flyttehistoriefilen NIBR 2006)

Kartskissen viser bofasthet blant barn som var fra ett til tolv år i 1998. I dette kartet har både mørke og lyse områder betydning. De mørke områdene tyder på stabilitet mens de lyse tyder på mye ut- og innflytting.

- Det er høy stabilitet blant barn i kretsene Ammerudgrenda og Ammerudskogen
- Kretsene Ammerud og Ammerudkollen ligger omtrent på Oslogjennomsnittet i forhold til andel bofaste barn
- Det er naturlig å koble andelen bofaste barn til boligmassen i de ulike kretsene i delbydel Ammerud. Der det hovedsakelig er eneboliger og småhus er det mer stabilitet enn der blokkbebyggelsen dominerer

Gjennomsnittet i Oslo for stabilitet ligger på 69 prosent. I forhold til Oslo gjennomsnittet ser vi at stabiliteten for barn er fra 81 til 90 prosent i Ammerudgrenda og er dermed svært høy.

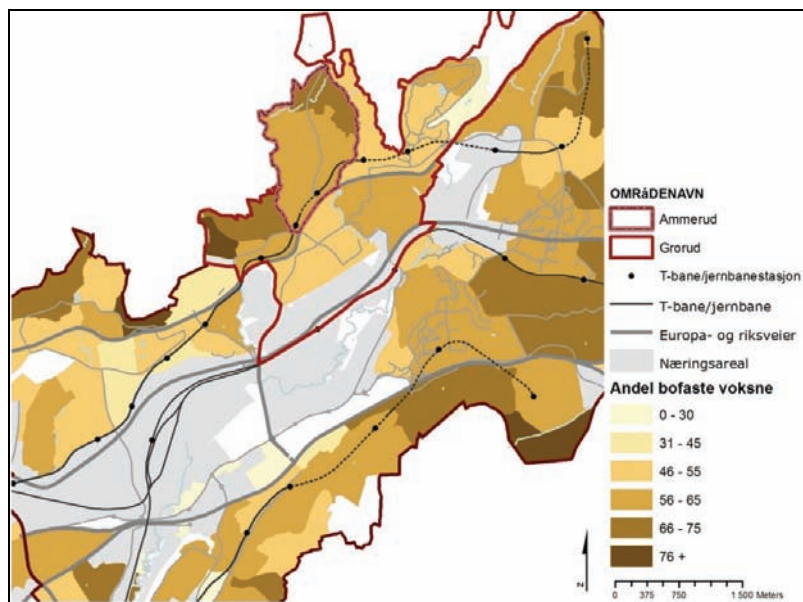
Ammerudskogen har også en høy andel bofaste barn. Kretsene

Ammerud og Ammerudkollen er mindre stabile i forhold til bofaste barn, men ligger likevel rundt Oslogjennomsnittet.

Figuren nedenfor gir et bilde av stabilitet blant den voksne delen av befolkningen i delbydel Ammerud.

Figur 4.13 *Andel bofaste personer mellom 35 og 55 år som i 2006 bodde i samme bydel som syv år tidligere. Prosent.*

Kilde: Flyttehistoriefila NIBR 2006.

Vi ser at det for voksne er nokså stabilt i hele delbydelen, og da spesielt i grunnkretsen Ammerudgrenda. Oslo-gjennomsnittet er 56 prosent, og hele delbydel Ammerud ligger mellom 56 og 65 prosent, mens Ammerudgrenda ligger på 66-75 prosent.

4.6 Oppsummering

På Ammerud bor det i dag 7113 mennesker, noe som utgjør 27 prosent av bydel Groruds 26 000 innbyggere. Det er en overrepresentasjon av personer over 40-45 år, det samme gjelder den eldste gruppen over 67 år. Det er visse ulikheter mellom de enkelte kretsene innad i delbydel Ammerud, både mht. alderssammensetning og etnisk sammensetning. Delbydel Ammerud har omtrent den samme andelen innvandrere som bydel Grorud og

Groruddalen: noe under 40 prosent har ikke-vestlig bakgrunn, om lag 5 prosent kommer fra andre vestlige land, mens bortimot 60 prosent har norsk bakgrunn. Men det er store forskjeller internt i området. Mens Ammerudskogen (småhusområdene mot marka) og Ammerudgrenda (atriumhusene) har en sammensetning lik Oslo som helhet med over 70 prosent beboere med norsk bakgrunn, er det i kretsene som rommer blokkene en større andel innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika enn det er beboere med norsk bakgrunn. De aller fleste med innvandrerbakgrunn har bodd i Norge siden før 1999. Når vi ser på befolkningssammensetningens utvikling de siste ti årene ser vi at det har vært en markant økning i andelen innvandrere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika og en tilsvarende nedgang i andelen beboere med norsk bakgrunn. Siden det er så store forskjeller internt i området, betyr dette at denne utviklingen slår betydelig sterkere ut i to av kretsene (Ammerud og Ammerudkollen). Aller flest personer med innvandrerbakgrunn i delbydel Ammerud kommer fra Asia (særlig pakistanere og tamiler), dernest fra Afrika, mens det er få innvandrere fra Øst-Europa, Sør-og Mellom-Amerika eller vestlige land.

Andel beboere med høy utdanning er lavere på Ammerud enn det er i bydel Grorud og Oslo som helhet. Når det gjelder tilknytning til arbeidsmarkedet så er andel sysselsatte i delbydel Ammerud (58 prosent) lavere enn i Oslo som helhet (rundt 70 prosent). Men også i forhold til sysselsetting og utdanning er det tydelige forskjeller mellom de fire kretsene med Ammerudskogen og Ammerudgrenda som de boområdene der flere har høyere utdanning og høyest andel sysselsatte.

Innvandrere med bakgrunn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika i delbydel Ammerud er i større grad sysselsatt enn hva som er tilfellet i Oslo som helhet. For beboere med norsk bakgrunn er det omvendt: andelen sysselsatte er lavere enn i Oslo for øvrig, men også her er det store interne variasjoner mellom kretsene: fra 59 prosent sysselsatte på Ammerudkollen til 71 prosent i Ammerudskogen.

5 Oppvekst på Ammerud

5.1 Innledning

Hvordan er det å være barn og ungdom på Ammerud? Oppvekstforhold bestemmes selvsagt av en lang rekke enkeltfaktorer som hver for seg eller sammen legger grunnlaget for en god start i livet: fra individuelle og familiære forhold til kvaliteter, mangler, tilbud og muligheter ved stedet spiller en rolle. I dette kapitlet er det skole og fritidsliv som er hovedtema: bilder av barneskolen og ungdomsskolen, av offentlige og private tiltak og virksomheter. Dessuten belyser vi noen viktige forebyggende tiltak og arbeidsmåter sammen med spesielle tiltak mot utsatte grupper. Men det er viktig å minne om at det som andre steder i rapporten presenteres som særtrekk og kjennetegn ved stedet, positive så vel som negative, det er også viktig for oppvekstmiljøet. Det dreier seg om så forskjellige ting som nærhet til markaområdene med turmuligheter og badevann, den lokale mentaliteten eller det flerkulturelle miljøet.

Hovedgrunnlaget for det som presenteres i dette kapitlet er intervjuer med nøkkelpersoner som på ulike måter arbeider med barn og unge til daglig, det er beboere og foreldre, samt et fokusgruppeintervju med ungdom. Hensikten er ikke først og fremst å gi et heldekkende faktagrunnlag for tjenester, tilbud, tiltak og muligheter (det har bydelen oversikt over selv). Selv om det vi beskriver i hovedsak dreier seg om forhold som gjelder alle i barne- og ungdomspopulasjonen, vil vi også inkludere tema knyttet til integrering og det flerkulturelle, samt utsatte grupper barn og unge som av ulike årsaker lever i krevende livssituasjoner.

5.2 Barneskolen i oppvekstperspektiv

Generelt om skolen

Skolen har en helt sentral rolle når det gjelder oppvekstmiljøet. I tillegg til den faglige undervisningen og språkopplæringen, er det en rekke tiltak som sosialt og kulturelt har stor betydning for integrering og levekår i vid forstand. Dette angår ikke bare barn og foreldre med innvandrerbakgrunn, men også etnisk norske med små sosio-økonomiske ressurser. Rektor sier at forskjeller mellom elever i større grad går på individuelle og familiære forskjeller enn på etniske, noe beskrivelsen nedenfor vitner om.

Barneskolen på Ammerud er ny, ligger midt i området og er en viktig institusjon for barn og barnefamilier i dette lokalsamfunnet. Den har 558 elever fra i alt 57 nasjonaliteter, hvorav 68 prosent er minoritetsspråklige. Skolen har ikke morsmålsundervisning for barn med ulik minoritetsspråklig bakgrunn, og all undervisning foregår på norsk. Forrige skoleår (09/10) hadde 240 elever særskilt norskopplæring. Elever kan ved behov få tospråklig fagopplæring i urdu, tamil og somalisk.

De fleste som begynte på skole nå i høst hadde gått i et pedagogisk tilbud/barnehage. I tverrfaglig samarbeid har helsestasjonen og Familie- og læringssentret oppsøkende virksomhet til de familier som ikke har barnehageplass. Dette gjelder spesielt for 4- og 5-åringer som trenger språkstimulering før skolestart. Erfaringen er at det er blitt en større forståelse for viktigheten av at barn går i barnehage for å lære språk og for sosial og kulturell sosialisering.

På skolen er det også aktivitetsskole (SFO), men det er et problem at dekningsgraden er lav, mellom 50 og 60 prosent. Dette betyr at mange barn ikke får ta del i dette tilbudet, som også kan ses som viktig i et integreringsperspektiv ved at lek og uformelt samvær på tvers av etniske skillelinjer fungerer som brobyggingsarena. En hovedårsak er at dette er for dyrt; det koster kr. 2200 per måned for full plass. Det er riktignok en viss inntektsgradering, men det gir ikke mye prisreduksjon. Det er heller ikke søskenmoderasjon.

Nye Ammerud skole

Faglig kvalitet – miljø – ny skole

Rektor forteller at det har skjedd en endring mot større oppmerksomhet mot faglig kvalitet i skolen. Innføring av kvalitetssikringer, målinger og ny skole er ifølge henne alt sammen noe som har styrket det faglige nivået ved skolen. De snakker om det som gode sirkler. Den nye skolen har baseinndeling med flere lærere til stede som følger med og følger opp, lærerne selv skjerper seg i samspillet med andre lærere, og det blir mulig med større grad av tilpasning og derved mestring og større trivsel. En flerbarnsfar med lang erfaring fra FAU, og som har erfart både det gamle klassesystemet og den nye baseinndelingen, sier at det nå fungerer langt bedre enn tidligere og at det blant annet går på økt lærertetthet. Rektor sier at det også er blitt mer stolthet blant personalet som nå står frem og snakker positivt om skolen. De merker også at foreldre er blitt mer opptatt av de faglige målene, og at de gir skolen positive tilbakemeldinger med at de er fornøyde. ”*Det har skjedd en holdningsendring hos foreldrene etter at vi fikk ny skole*”, sier rektor og forteller at også foreldrene nå uttrykker stolthet over skolen og området. De opplever sjelden at det er klager eller at de er misfornøyde med lærerne eller klassen. ”*Nå stoler de mer på at kvaliteten er god på skolen*”, sier hun. På nasjonale prøver i 5.trinn (norsk/lesing, matte og engelsk) scorer de likt som på gjennomsnittlig nasjonalt nivå. Rektor sier at de har et sterkt faglig fokus, men at alt det som er

rundt også ”må stemme”; som det sosiale, det miljømessige og forholdet til foreldrene.

Barnas skolemiljø karakteriseres som godt av både rektor, sosiallærer og helsesøster. God skole og godt skolemiljø er også noe veldig mange av beboerne vi har intervjuet trekker fram som en kvalitet ved det å bo på Ammerud.

Godt skolemiljø er en viktig steds kvalitet på Ammerud

Forebyggende fokus, foreldrekontakt og relasjonelt arbeid

Skolen har et sterkt fokus på forebyggende arbeid, og viktige tiltak er blant annet miljøverksted og klare adferdsregler. Sosiallæreren er en viktig person som er mye rundt i basene. Hun driver miljøverkstedet som har inngang rett fra skolegården; hit kan elevene komme for trøst og en prat om krancling, og få hjelp til å løse opp i konflikter. Det er veldig mange nasjonaliteter representert her, og i følge helsesøster er det en del grupperinger basert på nasjonalitet og det kan være tendenser til at innvandrere rangerer hverandre og kan mobbe hverandre internt.

Skolen legger ned mye innsats og omtanke i det som i vid forstand kan betegnes som *relasjonelt arbeid*. De arbeider bevisst med å bedre forholdet mellom skole og hjem og mellom skolebarn og deres foreldre, dvs. fokus på foreldrerollen i forhold til barnets skolegang. Dette gjør også Familie- og læringscenteret, hvis oppgave er å styrke og støtte foreldrene i deres omsorg- og oppdragerrolle, blant annet med temakvelder og tilbud til foreldre om å delta i veiledningsgruppe på ulike språk etter behov. De kan

også få IKT-opplæring for å bruke skolens 'fronter' for å følge med på lekser og informasjon.

Skolen arrangerer egne tema-møter for foreldre om det å følge opp ungene i forbindelse med skolearbeidet. Pakistanske mødre vi snakket med går på språkkurs og der er tydeligvis kontakt med skolen et tema. De er veldig fornøyde med skolen og miljøet der, og de fremhever blant annet at lærerne er veldig hyggelige og hjelpsomme og informerer dem om hvordan det er på skolen for barna. Disse mødrene sjekker både skriv i sekken og informasjon på internett (men det er det ikke alle som gjør), og som en sier: *"det er veldig viktig så foreldre vet hva og hvordan det er på skolen for barna"*.

Like viktig er mer uformelle sammenkomster. På skolen er det foreldre-café to morgener hver uke; når foreldre følger barna sine til skolen kan de slå seg ned i caféen og prate med andre foreldre og med lærere som alltid er tilstede der. Skolen har her skapt en anledning til på en uformell måte å komme i direkte kontakt med foreldre og snakke om forskjellige sider ved foreldrerollen, bli forklart hva som forventes av dem og lignende. Rektor sier at det hjelper på foreldresamarbeidet. Overfor en del foreldre er det slik at mail, nettinformasjon og skriftlig informasjon i sekken i liten grad når frem eller følges opp. Derfor tar de direkte kontakt med foreldre for å få dem til å komme på foreldremøter.

Sosiallærer ved barneskolen har tett samarbeid med helsesøster og mye foreldrekontakt, enten det er foreldre som er bekymret og tar kontakt eller det er skolen som har en grunn til å ønske dialog med foreldrene. Sakene dreier seg på ulike måter om relasjonen mellom barn og foreldre som berøres når barn opplever mangelfull oppfølging, omsorgssvikt, oppdragervold, psykisk sykdom i hjemmet, sosial isolasjon, skilsmisssituasjoner mv. . Helsesøster på skolen praktiserer "åpen dør": her kan både barna og foreldre komme rett inn uten avtale. Hun forteller at mange mødre finner veien selv, og søker råd om alt fra grensesetting til spørsmål om mat, helse og sykdom. Alvorlige tema som alkoholbruk, skilsmisser, omskjæring og barnevernskontakt er del av denne kontakten. Når foreldre (mest mødre) velger kontakt om disse temaene, opplever helsesøster at de er relativt åpne om slike problemer. I tilfeller der helsesøster innkaller kan det være et problem at minoritetsspråklige foreldre ikke møter når de innkalles skriftlig. Ofte trengs muntlig kontakt i tillegg. Skolen er for øvrig

kurset i ICDP: foreldreveiledning som en familierapi på lavt nivå med enkle grep og rutiner i hverdagen.

Helsesøster har også gruppetilbud til barna rundt tema som skilsmisse, puberteten og jenterelasjoner.

Skolen som sosial møteplass.

I tillegg til at aktivitetsskolen (SFO) også kan ses som en sosial møteplass for lek, aktiviteter og sosialisering, brukes skolens anlegg og arealer til andre formål på fritiden. Idrettshallen der leies ut til lokale idrettslag, korpset har alle øvingene sine der, det er åpent skolebibliotek en gang i uka og strikkeklubb som pensjonister driver for barna. Uteområdet på skolen er stort og velutstyrt, og innbyr til mange aktiviteter og fysisk lek. Rektor og sosiallærer forteller hvor stor betydning uteområdene har og at det fine nye anlegget innbyr til å holde det ordentlig og ikke ødelegge. Det er lettere å mobilisere elevene til å rydde i skolegården, og de forteller også om foreldre som legger turer innom på ettermiddags- og kveldstid for å forebygge uønskede elementer. Voksne som er til stede i uteområdene skaper også trygghet.

Skolen har et stort og attraktivt uteområde

Rituelle arrangementer er også sosiale møtearenaer. Skolen er den naturlige arenaen for den store 17.mai-tilstelningen i dette lokalsamfunnet, som har stor oppslutning fra alle, uansett etnisk bakgrunn. Internasjonal mat-dag er et annet årlig arrangement som er blitt veldig populært og som trekker folk fra mange nasjonaliteter. Det er en anledning for særlig innvandrerkvinner til

å vise sine matkunster og de blir stolte av all den positive responsen de får. Juleball og juletreffest på skolen er andre arrangementer som har stor oppslutning. Den årlige julegudstjenesten (i skolens regi, men i Rødtvedt kirke) er en gammel tradisjon som de holder på selv om lokalbefolkningens religionstilknytning er blitt mangfoldig. Sosiallærer forteller at det ikke har vært noen diskusjon om det er riktig ut fra fler-religiøst perspektiv. ”Her er det ingen som bruker så mye krefter på å irritere seg og diskutere dette, om det er riktig å være med på dette eller ikke”. Det er stor oppslutning om denne norske tradisjonen i alle grupper.

5.3 Ungdomsskolen i et oppvekstperspektiv

Elevene på Ammerud går med få unntak på Apalløkka ungdomsskole, som også rekrutterer fra nabolaget Rødtvedt. Enkelte elever kommer dessuten fra Romsås, Grorud og Nordtvedt, siden det i følge ledelsen er en populær skole å søke seg til. Skolen har nå 420 elever og 55 prosent er minoritetsspråklige elever, og ifølge ledelsen er det om lag 20 prosent som får særskilt norskopplæring.

Skolen har en utradisjonell ordning med inndeling i klasser som elevene følger gjennom hele ungdomsskoletiden basert på valg av fag: natur og idrett, media og kommunikasjon, teknologi og design, og scene Apalløkka. ”Det at vi kunne velge linje på ungdomsskolen var utrolig bra!”; sier elever som nå er i videregående.

Skolemiljøet og fritidsforhold

Både ungdom selv, voksne i miljøet og ansatte sier at det er et godt miljø på Apalløkka, noe også elevundersøkelser viser. Helsesøsters erfaring er at det er et bra miljø på skolen, og at de er raske til å ta tak i ting før de får utviklet seg. Jentekonflikter er for eksempel noe de hvert år tar tak i, og det går som regel bra.

Inspektør (som ble intervjuet i stedet for rektor som bare var midlertidig ansatt) sier om skolen at den er ”*Veldig spennende! Veldig sammensatt?*”. At de har ungdom fra mange ulike kulturer er noe de ifølge han tenker lite over til daglig. Han sier også at de opplever at de har mange fornøyde foreldre. En beboer med foreldreerfaring fra Apalløkka forteller at det for noen år siden var en del gjenger på skolen, men at det nå er et veldig godt miljø der. De siste åra har det heller ikke vært mye uttrykk for rangeringer slik en kunne oppleve tidligere, ifølge inspektøren (som også har jobbet som lærer der). Fordi elevene kommer fra svært forskjellige hjemmeforhold når det gjelder økonomi, boligsituasjon, utdanningsnivå og etnisitet har skolen jobbet med holdninger. Men han framholder at det i fritidssammenheng ikke er alle som har råd til å delta på det de ønsker. For eksempel krever en del idretter både penger og forventer foreldreinnsett (og lagene sliter med å få til det). Selv om man kan søke såkalte Fattigdomsmidler så er det begrenset. Han sier at det kunne være en idé med aktiviteter som ikke krever så mye ressurser, for eksempel klatring. ”*Det kunne sprite opp i en traurig hverdag. Det er særlig behov for det i et område som vårt*”. Også helsesøster møter en del unge som sier de ikke har råd til fritidsaktiviteter som koster. Begge framholder at det på skolen er en ”salig blanding” av unger som kommer fra fattige familier og rike. Denne blandingen synes å fungere godt sosialt i skolesammenheng, mens den av ulike årsaker i mindre grad overføres til fritidssammenheng, hvorav penger er en viktig del av forklaringsbildet. En ny stor og landsdekkende studie av fattige barn og unge som er fulgt i ti år, viser at barn i lavinntektsfamilier sjeldnere deltar i organiserte fritidsaktiviteter, samt at de har mindre av de vanlige forbruksgodene. Spesielt slår dette sterkt ut for innvandrerbarn med bakgrunn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Forøvrig var det et positivt funn at barn ser ut til å trives like godt på skolen, uavhengig av familiens inntekt (Sandbæk og Pedersen (red.) 2010).

På samme måte som barneskolen er også ungdomsskolen en sosial møteplass der unge på tvers av bomiljøer, etnisk og sosioøkonomisk bakgrunn møtes. Helsesøster forteller at på tross av en multikulturell blanding så er det mange tilfeller av at det er ”skolevenner” og ”fritidsvenner”. Det skjer noe i overgangen til ungdomsskolen, der egen identitet fra barn til ungdom er i omforming, og der verdier og vaner i egne kulturelle miljøer blir tydeligere. Som en forelder sier det: ”*Vi har bare positive erfaringer (med mange innvandrere). Mange er vokst opp her...men på ungdomsskolen er det litt andre utfordringer. Noen er litt mer preget av kulturen de kommer fra. Men det varierer fra land til land*”. For eksempel er det tamilske miljøet veldig opptatt av at barna skal bli flinke på skolen og i kulturelle fritidsaktiviteter i deres egen regi. Dette er selvsagt positivt men kan også bidra til at mange av dem får lite tid til andre venner utenom. Beretninger fra pakistanske mødre, med både barn og unge i familien, viser prioriteringer av familie- og slektsamvær, egen morsmålstrening (særlig for barna) og religiøse aktiviteter. En forelder med erfaring fra ungdomsmiljøene sier at det i barneskolen går veldig greit, men ”*de muslimske jentene detter av når de kommer i tenårene*”. Dette gjelder både fritidsaktiviteter og det å være med venner hjem. Jentene blir kontrollert sterkere enn guttene og får ikke delta på enhver fritidsaktivitet som skolevennene er med på. Generelt er det i følge helsesøster en del innvandrerungdom som opplever at de ikke har noen fritid fordi det kreves at de skal hjelpe til hjemme i stedet for å gå ut på fritidsaktiviteter. Det er skolen som kommer i befatning med denne problematikken siden de er tett på de unge til daglig. Ikke sjelden opplever helsesøster at de unge ikke vil at kontroll-tematikken skal tas opp med foreldre. Dette gjelder også andre forhold, som ønsket om å slippe å gå med hijab.

Faglig kvalitet

Resultatene fra nasjonale prøver og eksamener er bra, elevgrunnlaget tatt i betraktning, sier inspektøren: ”*Vi ligger ofte på Oslo-snittet*”.

Skolen opplever at foreldre er mer opptatt av skole og kvalitet enn de var for noen år siden. Siden det er fritt skolevalg så ringer foreldre og forhører seg om skolen. ”*Vi opplever at det snakkes en del skole i nærmiljøet, blant foreldrene, og det er forholdsvis nytt*”, sier inspektøren. Han forteller at det snakkes mer om resultater fra

skole til skole, og mindre om klaging på lærere. Det har generelt sett blitt en annen vinkling i Oslo-skolen, og det smitter over på foreldrene. Dette samsvarer med erfaringene på barneskolen.

Foreldrekontakt

Alle foreldre innkalles til foreldresamtaler to ganger i året, og her har de 100% oppmøte, ifølge inspektøren. Men det oppnår de ved å strekke seg langt, ”*For alle holder det ikke med mail og lapp i sekken (som innkalling). Vi må spørre: når passer det for deg?*”. Det må og en del planlegging til for å sikre seg nødvendig tolketjeneste. På ordinære foreldremøter sliter de litt med oppmøte, selv om de bruker lapper, mail, nettet (Fronter) og sms. Inspektøren sier at dette ikke bare dreier seg om ulike kulturer for kommunikasjon og oppfatning om forpliktelse til å stille opp, men også om at terskelen for det å delta på et (kollektivt) foreldremøte kan oppleves som høyere. Han tror det kanskje kan være en ”*frykt for å hyssette sin egen annerledeshet*”, samt det faktum at enkelte (etniske) miljøer er veldig lukkede. Men også en del ressursvake foreldre med norsk bakgrunn er fraværende på felles foreldremøter.

Helsesøster har også en god del foreldrekontakt, både ved at hun (etter avtale med de unge) kontakter hjemmet eller at foreldre henvender seg til henne. I tilfeller der det er snakk om tiltak, der skolens tverrfaglige miljø er inne, blir hun også kjent med foreldre. For eksempel er de raskt ute med å ta kontakt med elev og foreldre dersom det er mye fravær. En del elever med bakgrunn fra Asia, Afrika og Latin-Amerika sier at problemer hjemme skal holdes hjemme innen husets fire vegger og ikke snakkes om på skolen. Det går på familiens ære, de vil ikke ha rykte på seg for å trenge hjelp. Da kan det være problematisk å få etablert foreldrekontakt. For øvrig er denne holdningen noe hun tilsvarende kan møte blant etnisk norske med høy utdanning; at det er vanskelig å snakke om og dermed avdekke problemer på hjemmebane som skolen tar opp fordi den unge sliter. Det gjelder for eksempel samlivsproblematikk og vanskelige skilsmisssituasjoner.

Skolens uteområde

Skolegården på Apallokka bærer preg av at den er en ungdomsskole, og er en flat asfaltplass. Men ungdomsskoleelevene har to svært bra muligheter rett utenfor døra. Det ene er den store, nye idrettshallen som ligger på skoleplassen og det andre er Vesletjern

og naturområdet. De har marka tilgjengelig nesten som en del av skolegården. ”Det er vel ingen som har finere uteområde enn dem”, er det en i Bydelen som sier. Rett nedenfor ligger uteanlegget til Grei Idrettslag, med fotballbane og flere ballbaner. Skolen selv har dessuten en inngjerdet ballbane rett bak skolen. Samlet representerer disse fasilitetene og områdene svært gode muligheter for ungdomsskoleelevene til idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

Ungdomsskolens nabolag: Vesletjern

5.4 Fritidslivet og sivilsamfunnet for barn og unge

Tilbud om organiserte eller tilrettelagte aktiviteter for barn og unge finnes både på Ammerud og i nabo-områder i bydelen, som Grorud, Romsås, Rødtvedt, Kalbakken og Nordtvedt. For eksempel er mange med i fotballen i Grorud Idrettslag, går på biblioteket på Nordtvedt eller på Stovner, eller på musikkverkstedet/rockefabrikken Fyrhuset på Kalbakken. Rødtvedt kirke og Grei Idrettslag har sine tilbud og fasiliteter på grensen mellom Ammerud og Rødtvedt. Ungdom på Ammerud drar også av og til på fritidsklubbene på Rødtvedt og Romsås, på samme måte som ungdom derfra kommer til Ammerudklubben.

Ungdom vi intervjuet trekker fram de voksne som en klar ressurs og kvalitet ved Ammerud: ”*Vi har så mange engasjerte voksne her!*” De forteller at voksne betyr noe for ”*Det er så viktig å bli pusha videre...på fotballen, på musikken og sånn*”.

Lag og foreninger i et integreringsperspektiv

Idretten står sterkt på Ammerud og har lange tradisjoner. Fotball, håndball, basket, innebandy og ski (langrenn) er de sentrale tilbudene fordelt på flere idrettslag og anlegg/arenaer. Innvandrerungdom er oftest med i fotball og basket, samt i Taekwandoklubben, som alle er internasjonale idretter som er kjent i kulturene de kommer fra. ”*De fleste jeg har blitt kjent med er på grunn av fotballen*”, sier en tamilsk ungdom som i mange år har spilt på IL Grei. Den ordinære driften i fotball i denne klubben og i Grorud IL er en viktig integreringsarena. Det samme er Ammerud Basket. Grorud Taekwandoklubb, som driver aktivitet som tiltrekker seg mange fra Ammerud, beskrives også som et sted med viktige ressurspersoner som har en god sosial profil på arbeidet sitt. Håndballen, skiaktivitetene og orienteringslaget er imidlertid stort sett etnisk norske arenaer. Det samme er ridemiljøet på Rødtvedt som har over 30 hester.

Idrettsanleggene er ikke bare treningsarenaer, de er også sosiale møteplasser og ”hengeplasser”. Ungdom som ble spurt om hvor de møtes (sommerstid) trakk frem særlig to steder: Grei-banen og badevannet (særlig Steinbruvann). ”*Grei-banen!.. det er der alle guttene er...da kommer jentene også!*”

Anleggene til idrettslaget Grei rett ved ungdomsskolen

Lillomarka Skiklubb er en av flere eksempler på en klubb som driver integrering. De har masse ski til utlån, og det er også etablert et samarbeid med skolene så de kan bruke utstyret og anlegget. Særlig Ammerud skole benytter denne muligheten, og det er i følge klubbløderer stor stas: ”*De vil jo ikke gå hjem!*”. Klubben arrangerer dessuten Tahir-lekene, en spesiell dag med flere hundre deltakere fra 30-40 nasjoner fra ulike skoler som er med på aking, hopp, utforkjøring og langrenn. Dette er et svært vellykket arrangement. Mens både skolebruken og Tahir-lekene er vellykkede flerkulturelle aktiviteter, så er karusell-rennene som ukentlig arrangeres med om lag 100 deltakere på vinteren så å si ”innvandrer-frie”. Siste uka i sommerferien arrangerer de Multisportuke; der er om lag 150 unger fra hele Groruddalen er med på friluftsliv, kanopadling, orientering, rulleski og leker til en rimelig kostnad. Men også her er det stort sett bare etnisk norske som deltar. De har leid ut arenaen til en tamilsk ski-dag, men det ble jo et internt arrangement for det tamilske miljøet.

Klubben gjør mye for å prøve å integrere, men synes det er vanskelig å rekruttere innvandrere som nye medlemmer. Nå prøver de en ny vri: de har invitert en kenyaner som var med i Nagano-OL som skiløper, til å komme hit til klubben som inspirator og forbilde. ”*Vi vil vise unger – og voksne – at det går an å være en god skiløper selv om du går på rulleski i høyden i Kenya!*”. Han skal som eneste afrikaner være med i VM i Oslo i februar. Et annet

initiativ er at de i våres etablerte fri-idrettsgruppe, blant annet med tanke på at de kanskje kan trekke inn innvandrerungdom via denne gruppen.

Skolekorpset må også nevnes som et svært aktivt kulturtilbud som har nærmere 70 medlemmer blant barn og unge. Korpset er en viktig miljøfaktor i dette lokalsamfunnet og her deltar barn og unge fra mange ulike kulturer. Korpset holder høy musikkfaglig kvalitet og har gjort det svært bra i flere mesterskap og på musikkfestivaler.

Tamilene har et eget kulturmiljø med stor aktivitet for barn og unge innen musikk, sang og andre kulturaktiviteter. Men dette er en arena som i liten grad er aktuell for etnisk norske å delta på.

Hva mangler innen kulturtilbud og fritidsaktiviteter?

En tilbakeflyttet mor som selv har vokst opp på Ammerud, sier at det virkelig er mange idrettstilbud her, men at aktiviteter som turn og friidrett er noe som kunne være bra å få til. Dans etterlyses også. Selv om det er dansemuligheter i Ammerudklubben så er det mange som ikke går der og som derfor ønsker seg et annet tilbud, mer i retning av en danseskole eller danseverksted.

Noen opplever at andre aktiviteter enn idrett og korps er litt stemoderlig behandlet. *”Teater og kor... det hadde vært kjempefint å få til” - ”og det er ikke kulturskole her”*. Det er et poeng at tilbud finnes i nærmiljøet slik at barn selv kan gå dit, eller at mødre som følger barn og ikke har bil kan nå det.

Fritidsklubber og andre åpne tilbud

Det finnes en rekke aktiviteter på Ammerud og i områdene rundt som ungdom kan benytte seg av. Fra vårt ståsted ser det ut til at bydelen jobber proaktivt i forhold til å skape møteplasser og aktiviteter for ungdom som bor på Ammerud. I en bydel der trangboddheten i noen områder er høy, er det nødvendig å ha gode tilbud til ungdom.

Ungdomsaktivitetene i Bydel Grorud er i stor grad konsentrert rundt fritidsklubbene som drives delvis av Bydelen og delvis av Røde Kors. Klubbene har mange ulike typer tilbud og henvender seg dermed også til mange forskjellige ungdommer. I det følgende skal vi gå igjennom noen av tiltakene som retter seg mot ungdom. Vi har her valgt å fokusere på hele bydelen fordi ungdom er

mobile og bruker tilbud utover de som finnes på Ammerud. Men mest er de på Ammerudklubben.

Ammerud aktivitetssenter (Ammerudklubben)

Ammerudklubben ligger helt nede ved t-banelinjen mellom Ammerud og Grorud T-banestasjoner. Klubben holder åpne klubbkvelder der alle kan komme på onsdager, fredager og lørdager. På onsdager er det åpent for ungdom mellom 10 og 13 år, mens det på fredager og lørdager er åpent for ungdom mellom 13 og 17 år. Klubben har også åpent andre dager, men da i forbindelse med ulike aktivitetsgrupper. På klubben finnes det mange ulike aktiviteter og tilbud, og ledelsen er svært fleksibel og kan på kort tid starte opp nye aktiviteter dersom det er ønske og behov for det blant de unge.

I dag kan man komme på klubben og spille spill, både elektronisk og brettspill, spille bordtennis, innebandy, biljard og mange andre spill. Det drives leksehjelp på ettermiddagene, et tilbud som mange av de yngste benytter seg mye av. Det er også åpen ettermiddag med leksehjelp der brukerne er avgangselever og elever som går på videregående skole. Klubben har også forskjellige dansegrupper og musikkgrupper som er populære. Rappemiljøet er ganske stort her. I tillegg har de et treningsrom i klubben der de unge kan trene alene når som helst de ønsker det. For en del overvektige jenter er dette et viktig tilbud, sier ledelsen.

Seksjonslederen for ”barn og unge” forteller at de kontinuerlig jobber med informasjon og med å bygge tillit til familier med flerkulturell bakgrunn. Nye unge kommer til og mange foreldre som ikke er særlig kjent med klubben er skeptiske til hva slags miljø det er der. Historier og rykter verserer og bidrar til at jentene får restriksjoner på å gå i klubben. Ledelsen kontakter FAU på

skolene, sender sms til de unge og bruker Facebook veldig aktivt, der de har en gruppe med 900 medlemmer. Her legges også ut mye informasjon fra klubben og foreldre inviteres til å komme. Da de i sommer hadde utefest på aktivitetssenteret der klubben er, kom det veldig mange. Å skape tillit til stadig nye jenteforeldre er som nevnt en kontinuerlig oppgave, både fordi nye unge vokser til og fordi det i følge ledelsen er mye inn-og utflytting i blokkene og nye unge der.

Mens de må jobbe spesielt med jentene med innvandrerbakgrunn, er innvandrer gutter overrepresentert blant brukerne. Ledelsen tror at mange gutter med norsk bakgrunn er mer hjemme, dels hos hverandre. De har større plass. Nå som sosialiteten også i stor grad finnes på nett og sosiale medier, og dataspill er noe gutter generelt er opptatt av, så er dette blitt en form for konkurrent til klubben. Noen norske gutter trekkes dessuten mer mot Fyrhuset musikkverksted på Kalbakken. Men innvandrer guttene fortsetter å være i Ammerudklubben. Det er altså en viss segregering å spore.

Ammerudklubben er bevisst på at de må være attraktive som en konkurrent til det å dra til sentrum av Oslo. Her tilbys det et veldig oversiktlig miljø for de unge, og mange foreldre har uttrykt at de synes det er tryggere enn sentrum, særlig for de yngste unge. Men de mister mange brukere når de er 16-17 år. De *kan* da dra til Romsås, på caféen for de litt eldre, og noen gjør det.

Geografisk rekrutterer klubben medlemmer og brukere i hovedsak fra Ammerud, men unge kommer også til åpne klubbkvelder fra nabolagsdelene som Rødtvedt, Kalbakken og Romsås, eller noe lenger unna som Stovner og Bjerke.

Noen av ungdommene som vi intervjuet⁵

Under fokusgruppeintervjuet med ungdom fra Ammerud kom det fram at mange av de som er over 18 år savner en café eller lignende på Ammerud. De mente at det ville være et godt tilbud dersom Ammerudklubben hadde åpent enten lørdag eller søndag på dagen slik at man kunne komme dit og slappe av og gjøre lekser og prosjektarbeid. I dag drar noen av ungdommene til sentrum for å gå på café, men de ville ha dratt på Klubben dersom tilbudet var der. De var opptatt av at det skulle være høy aldersgrense, og at noen voksne jobbet der og tok ansvar for at det var stille og rolig. Flere påpekte at de ønsket et slikt sted også for leksearbeid og prosjektarbeid, noe som flere sier kan være vanskelig hjemme dersom man har mange mindre søsken eller at det er mye bråk hjemme. Særlig viktig er det for de som bor i leiligheter og ikke kan skjerme seg så godt mot lyd.

Informantene som jobber med ungdom i Bydel Grorud påpeker også at eldre ungdom mangler tilbud og aktiviteter. Det er et stort sprang fra ungdomsskolen til videregående, og mange som går i videregående skole ønsker ikke å gå på de samme aktivitetene som de som går på ungdomsskolen. I tillegg begynner de som går på videregående å være mer i sentrum, og det kan være vanskelig å ha tilbud i Bydelen som er attraktive nok. Ungdommene selv har

⁵ Mye av de unges kunnskap, erfaringer og forslag finnes i kap. 6, 7 og 8

påpekt at det mangler tilbud som ivaretar deres behov, og hvor de slipper å være sammen med de som går på ungdomsskolen. Om sommeren er de mye ute på Greibanen og ved Steinbruvannet, men om vinteren er det få møteplasser.

Kalbakken fritidssenter

Dette fritidssenteret ligger på Kalbakken sør for Trondheimsveien. Senteret har åpent to dager i uka, tirsdag og torsdag. De henvender seg til samme aldersgrupper som Ammerudklubben, ungdom i alderen 10-17 år. En fredag og lørdag i måneden arrangeres konserter, bursdager og disco. Klubben har mange forskjellige gruppeaktiviteter, for eksempel har de nysirkus, gitarkurs og ridegruppe.

The Raven på Romsås

Ungdomsklubben på Romsås er nylig renovert og reklamerer med å være Norges kuleste ungdomshus. Klubben har åpent to dager i uka, onsdag og fredag og har grupper hver dag. Åpen klubb henvender seg til ungdom i alderen 10-17 år, mens gruppene går helt opp til 23 år. Klubben har to dansesaler, hudpleierom og hobbyverksted. De henvender seg til ungdom og ber ungdommen selv om å ta kontakt dersom det er gruppeaktiviteter de ønsker seg.

Ferieturer

Ungdomskubbene på Ammerud, Kalbakken og Romsås arrangerer hvert år forskjellige turer som ungdommene kan være med på. Turene kan være alt fra sommerski på Galhøpiggen til sommerleir i Stavern. Turene er veldig populære arrangementer der 350-400 ungdom fra hele bydelen deltar og det er lange ventelister for å bli med. På stort sett alle turene er det en egenandel for å være med. For at også ungdom fra familier med lav inntekt skal kunne delta på turene har Bydelen en egen pot som de kan søke midler fra til å bli med på turene.

Fyrhuset

Fyrhuset er et ungdomssted med fokus på musikk. Det holder til på Nordtvet gård på Kalbakken. Fyrhuset har tre øvingslokaler til band som trenger et sted å øve. Det ene øvingslokalet har også muligheter for innspilling av musikk, og ungdommene kan få hjelp til å spille inn demolåter her. Fyrhuset tilbyr videre bandinstruk-

sjon, instrumenttimer og workshops for ungdom som ønsker å fordype seg sammen med andre som spiller samme instrument.

Fyrhuset trekkes fram av flere informanter som et ressurscenter i bydelen. Noen av de unge bruker stedet og er veldig fornøyd med tilbudet de får der.

Røde Kors ressurscenter

Røde Kors ressurscenter holder til på Grorud rett ved siden av senteret. Denne klubben har en litt annen profil enn de øvrige da den drives av og med midler fra Røde Kors og med støtte fra bydelene i Groruddalen. Opprettelsen av senteret var et spleiselag mellom Barne- og likestillingsdepartementet og Røde Kors.

Klubben henvender seg i stor grad til ungdom fra åttende klasse og oppover som man ser har ulike utfordringer. På den måten har klubben en litt annen profilering enn de øvrige klubbene i området, som i større grad henvender seg til alle ungdommer. Klubbens målgruppe er alle mellom 13 og 25 år, men de forteller at de har noen ”spissede” aktiviteter når de ser det er behov for det. Det kan virke som om Røde Kors ressurscenter også har en mer sosial profil enn de andre klubbene, og i samarbeid med Bydelen setter de opp ulike kurs og aktiviteter for ungdom.

Et eksempel på samarbeidet mellom Bydelen og ressurscenteret var i forbindelse med ungdomsopptøyene i Oslo sentrum i kjølvannet av opptrappingen av konflikten på Gaza. Her så man at så mye som 25 prosent av de mindreårige som ble arrestert var fra Groruddalen, og flere av dem var faste medlemmer av ressurscenteret. Episoden førte til at det ble mye fokus på enkeltungdommer, og man startet et arbeid med å koble inn barnevernet. Ungdommen som var involvert i denne saken ble deretter fulgt tett av ressurscenteret i samarbeid med barneverntjenesten, skolen og foreldrene.

Klubben har mange tilbud til ungdom, og en del av tilbudene henvender seg til vanskeligstilt ungdom som trenger positive innslag i livet. For eksempel har man en egen jentegruppe som fokuserer på det å se positivt på livet og utvikle sunne holdninger og verdier.

Fredag 1. oktober 2010

Ble frivillig for å hjelpe

Før hun selv begynte som frivillig ved Groruddalen Røde Kors Ressurscenter, trodde Luule Hassan stedet ikke var bra for ungdom. Men nå snakker hun varmt om sentret og mener det definitivt er nyttig.

RESSURS: Luule Hassan jobber som frivillig på Groruddalen Rød hjelpe andre. Her sammen med senterleder Håvard Ellingsen.

I dag anbefaler hun ressurs-sentret varmt til alle og forteller alle foreldre at dette er et kjempefint sted.

Aktivitetstilbudet til sentret er stort og favner bredt. Blant annet internettkafé, leksehjelp, spill av alle slag, biljard, bordtennis og det arrangeres til og med turneringer.

hjelpe med leksene, og da hjelper jeg selvfølgelig til, sier hun.

GRKR har i gjennomsnitt 100 ungdommer innom hver kveld, spesielt nå på høsten når det begynner å bli kaldt på tampen av dagen.

Da vi besøkte GRKR var det stor aktivitet, både med spill, leksehjelp og på internettkaféen.

Lokalavisen Akers Avis Groruddalen synliggjør lokale ressurspersoner

Man har også en gruppe, Gatemegling, som fokuserer på å gi ungdommene et verktøy de kan bruke i konflikter. Gjennom dette kurset kan ungdommene kvalifisere seg til selv å bli instruktører i gatemegling og bli gode forbilder for andre. Videre har klubben en aktivitet som heter ”fokus på egen framtid” som bistår eldre ungdom med kunnskap om jobbsøking, boligframskaffelse og veiledning om videre yrkes- og utdanningsvalg.

5.5 Spesielle tiltak rettet mot barn og ungdom

Bydelen driver eller er involvert i en rekke forebyggende tiltak eller innsatser mot spesielle problemer. Det kriminalitetsforebyggende arbeidet består av mange små prosjekter rettet mot aldersgruppen 12-23 år og drives av tverrfaglige team for å samordne og koordinere innsatsen. Salto koordinator blir varslet fra Politiet eller fra fritidssenterene når konflikter eller uroligheter har oppstått, slik at innsatsen da samordnes og koordineres. Gjennom Salto er Bydelen også tilgjengelig med en gruppe ansatte ved spesielle hendelser i sentrum eller i bydelen.

Det er store utfordringer knyttet til å følge opp barn og unge som er i vanskelige livssituasjoner. Gruppen inkluderer blant annet barn og unge som sliter med ensomhet og isolasjon, eller som opplever problemer i familien knyttet til for eksempel samlivskonflikter eller foreldrenes psykiske helse. Det er også en del barn og unge som har foreldre som er aleneforsørgere med små økonomiske ressurser på Ammerud. Da det ble arrangert juleaften på klubben på Ammerud i 2010 meldte det seg på 129 personer med ulik bakgrunn, noe som var langt flere enn bydelen hadde regnet med.

Et spesielt fokus er rettet mot aldersgruppen 16-23 år for å komme i inngrep med problemer de sliter med. Tverrfaglig team for både yngre og eldre ungdom bidrar til tidlig intervensjon. For eksempel har de et spesielt helsestasjonstilbud til denne gruppen, og Unges Café på Romsås har knyttet til seg en psykolog som er tilgjengelig ved behov slik at kontaktmuligheten er et lavterskeltilbud. Dette tilbudet kan ungdom fra hele bydelen benytte seg av.

Salto koordinatorarbeidet omfatter også:

- Oppfølging av kriminelle gjengangere (både gutter og jenter)
- Jenteproblematikk med mobbing, trusler og vold
- Mentorvirksomhet mot jenter i gruppe eller 1 til 1
- Gatemeglingsgruppe er under etablering
- Kjøpesenterarbeid (samarbeid med vektere)

Bydelen jobber dessuten med skolefracfall (både ungdomsskolen og videregående) og med arbeidstiltak for ungdom som har falt utenfor skole og arbeidsliv. Ett eksempel på dette er at noen

ungdommer fra Apalløkka skole høsten 2010 var med i prosjektet "Ung i arbeid". I dette prosjektet er målgruppen unge i alderen 15-22 år og målene er blant annet kvalifisering for arbeidsmarkedet, økonomiske tiltak, styrke språk og sosiale ferdigheter og å ha fokus på skole. Et annet eksempel er samarbeid med idrettslag om sysselsetting av ungdom som hjelpetrener mens de mottok stønad. "Ung kompetanse" er et forum som har fokus på ungdomskole-elever og overgang ungdomskole til videregående skole, som er tett knyttet til leksehjelptilbud. Forumet Salto 16 -23 har fokus på elever i videregående skoler eller de som ikke har gått til videregående skole.

For øvrig viser en større sammenlignende langtidsstudie av barn og unge fra hele landet som har fått tiltak fra barnevernet at overgangsfasen fra ung til voksen er krevende for utsatt ungdom, og at disse kommer dårligere ut på de analyserte levekårsfaktorene. Dessuten viser den hvor viktig det er med tidlig intervensjon (Clausen og Kristofersen 2008).

Skolen er en arena som ofte plukker opp signaler når barn og unge har det vanskelig. Når tiltak settes inn rundt et barn eller en ungdom er skolen ofte en av aktørene som jobber sammen med andre instanser. Til og med ungdomsskolen er dette naturlig, men når man når til videregående skole kan man risikere å miste ungdommer som ikke fortsetter på skolen, eller som dropper ut av videregående.

I Bydel Grorud finnes det ikke en egen videregående skole, hvilket betyr at alle ungdommer som fortsetter på videregående "forsvinner" ut av bydelen. Ungdommene går på videregående skoler en rekke steder rundt i Groruddalen og i Oslo. Flere informanter påpeker mangelen på muligheter til å fange opp ungdom som faller utenfor i overgangen mellom ungdomsskole og videregående. En informant omtaler disse ungdommene som "såpestykkene". Såpestykkene sklir igjennom systemet uten riktig å bli fanget opp noe sted. At så mange som i underkant av ett hundre personer under 23 år (høst 2010) går på sosialhjelp kan være et tegn på at man bør ytterligere styrke apparatet som kan fange opp vanskeligstilte ungdommer før de kommer i denne situasjonen.

5.6 Oppsummering

Barneskolen

På Ammerud skole (barneskolen) går det nå 558 barn fra i alt 57 nasjonaliteter, hvorav 68 prosent har innvandrerbakgrunn. All undervisning foregår på norsk, men litt under halvparten fikk særskilt norskopplæring siste skoleår. Bydelen har lyktes med å sluse barn inn i barnehage før skolestart. Nybygd skole, baseinndeling og fokus på kvalitetssikring har bidratt til å styrke det faglige nivået. Det rapporteres at foreldre nå er blitt mer opptatt av faglig kvalitet, og både norske og innvandrerforeldre forteller om et godt skolemiljø. Skolen og helsesøster driver også mye med relasjonelt arbeid for å styrke kontakten til foreldre og å bedre forhold mellom foreldre og barn innad i familier. Men det er et problem at aktivitetsskolen (SFO), som også anses som viktig i integreringsperspektiv, har relativt lav dekningsgrad (50-60 prosent). Skolen har for øvrig et stort og velutstyrt uteområde som er ressurs også i fritidssammenheng.

Ungdomsskolen

Apalløkka skole beskrives som en ungdomsskole med en svært sammensatt elevmasse, både mht. etnisitet og sosioøkonomisk familiebakgrunn, men det sies at det er lite sosiale og kulturelle rangeringer elevene imellom. Likevel fortelles det om en viss forskjell på ”skolevenner” og ”fritidsvenner”. Av de 420 elvene er 55 prosent minoritetsspråklige, og om lag 25 prosent får særskilt norskopplæring. Skolen har en utradisjonell ordning med inndeling basert på valgfagsklasser gjennom hele løpet, noe ungdom beskriver som veldig bra og som sies å øke trivselen. Også ungdomsskolen har opplevd en økt oppmerksomhet om skole og kvalitet blant foreldre. Det er samtidig en del utfordringer knyttet til kontakt med deler av foreldregruppen (alle etnisiteter), og også på dette trinnet jobber helsesøster en god del mot elevers familieproblemer. Både elevundersøkelser og intervjuene tegner et bilde av et godt skolemiljø. Skolens nærområde beskrives som en stor ressurs; ny idrettshall, rett ved skogen og Vesletjern og utelanlegget til idrettslaget Grei rett i nærheten.

Oppvekstforhold, fritidsliv og forebyggende virksomhet

På Ammerud står idretten sterkt og er viktig for så vel oppvekstmiljøet som for integrering. Det er imidlertid et tydelig mønster ved at innvandrerungdom stort sett søker til fotball, basket og Taekwando, mens håndball, ski og orientering er i overveiende grad etnisk norske arenaer. En større bredde i tilbudene etterlyses av noen som peker på friidrett, turn, dans og klatring, mens andre ønsker kulturskole, teateraktiviteter og kor. Fritidsklubber som Ammerud aktivitetssenter og Røde Kors Ressurscenter på Grorud er viktige som møteplasser med ulike fritidsaktiviteter, og personalet har begge steder et kontinuerlig fokus på utfordringer knyttet til sosial læring og integrering. Ungdom over 16-17 år savner en café-preget møteplass som også kan brukes til skole- og prosjektarbeid når trangboddhet og småsøsken hjemme vanskeliggjør konsentrasjon. For øvrig arrangerer bydelen rimelige ferieturer som er populære tiltak med lange ventelister.

I tillegg til det forebyggende arbeidet som lag, organisasjoner og fritidsklubber representerer, driver bydelen en rekke egne, tverrsektorielle tiltak rettet mot aldersgruppen 12-23 år i risikozonen (kriminalitetsforebygging- og varslingstjeneste, helse og vanskelige livssituasjoner, skolefravall, arbeidstiltak, og jenteproblematikk med mobbing og vold). Det er viktig å styrke ressursene til disse ulike virksomhetene. Det er relativt mange unge sosialhjelpsmottakere mellom 18 og 23 år, og bydelen jobber spesielt med tiltak rettet mot disse, inkludert arbeids- og utdanningstiltak.

6 Fellesskap og skillelinjer

6.1 Oppvekst og hverdagsliv i et flerkulturelt miljø: kompetanse og holdninger

Når vi stiller beboere det åpne spørsmålet: ”hva er bra med Ammerud”, så er det flere som framholder verdien av at ungene har fått vokse opp i et flerkulturelt miljø. En mor forteller at deres barn – som nå er flyttet hjemmefra – sier at de har hatt mer glede enn ulemper av å vokse opp i et miljø med mange innvandrere, og at de er kommet til at innvandrere er like forskjellige som oss. Og ungene hennes ”.. *de blir kjempesure når noen snakker stygt om innvandrere*”. En far med barn i ungdomsalderen sier han ser det som et fortrinn at ungene har vokst opp et sted med mange kulturer og at ”*de skjønner ikke hva du mener hvis du spør om (etniske) forskjeller*”. Men han ser at det er forskjeller på første- og annen generasjons innvandrere, og at det vil ta litt tid. For det er en del kultur- og fritidsaktiviteter som det stort sett bare er barn og unge med norsk bakgrunn som deltar i.

For ungdommene selv har oppveksten i en flerkulturell bydel vært så selvfølgelig at de ikke ser det som noe spesielt før de kommer på videregående skoler andre steder i byen og møter andre unge som er vokst opp i ”hvitere” miljøer. Lignende erfaringer er dokumentert tidligere (Søholt 2001). De sier at de merker at de har lettere for å tilpasse seg til andre mennesker når de kommer ”ut”, og tilskriver dette i større grad oppvekstmiljøet enn individuelle kapasiteter. ”*Barn, unge og voksne her på Ammerud har mye kunnskap om andre kulturer og deres verdier... Vi blir ikke så dømmende*”. De snakker om at de synes det er litt kult å høre om andres (etniske/kulturelle) bakgrunn, beskriver det som lærerikt og noe som kan være positivt

senere i livet. En av de unge sier at *”tror også det kan gjøre deg litt sterkere når du møter andre mennesker...gjøre deg mer sosial?”*.

En jente sier det slik: *”Er jo veldig, veldig positivt – det gjør jo at miljøet her åpner for alle typer mennesker. At alle kan tenke ”her er det plass til meg”... ”. Skillelinjer ungdom imellom går ifølge dem selv ikke på hudfarge og etnisitet, men heller på geografi (når de møter folk fra Romsås eller Rødtvedt på klubben) og på klesstil og musikksmak. ”Vi dommer kanskje på andre ting...”, er det en av dem som sier. Som ungdom andre steder forteller også Ammerud-ungdommen at likhet er et slags styrende prinsipp: *”Det er lett å samle seg rundt de som er litt like deg...”*. En annen trekker da fram at boligområdene er veldig forskjellig men at folk internt i de enkelte områdene er mer like: *”Vi bor i bus på toppen av Ammerud. De er veldig like, de som bor som deg (der). Også de fra andre kulturer som bor der”*.*

6.2 Side om side eller sammen med?

Ungdommens fortellinger tyder på at etnisk bakgrunn betyr mindre enn interesser og likhet i preferanser på ulike områder i livet. Vi har ikke kartlagt sosiale nettverk og samhandlingsmønstre, men det er grunn til å peke på to spørsmål. For det første: foreldre og lærere som sier at ’det skjer noe når de kommer i ungdomsskolen’ og begrunner dette med at da blir det tydeligere hva slags verdier i hjemmemiljø og etnisitet en orienterer seg ut fra. For det andre: i en eller annen grad vil dette påvirke hva slags verdier den unge etablerer, hvordan dette styrer adferd i ungdomsalderen og hva slags fritidsinteresser- og gjøremål som da får prioritet. Og dermed hvem en omgås og bygger vennskap med. En bør altså vite mer om hvordan samhandlingsmønstre- og strukturer er for å kunne konkludere med at integreringen er kommet langt for innvandrere av andre og tredje generasjon.

Lokalavisen Akers Avis
GRORUDDALEN
 Bydelene Grorud • Bjerke • Alna • Stovner

FREDAG 15. OKTOBER 2010 NR. 81 - 83. ÅRGANG
 Løssalg kr. 10,-

Alle er opptatt av integrering

Men Anna fra Tokerud ungdomsskole synes det er urettferdig at folk i Groruddalen alene får ansvaret med å skape «Nye Norge».

Side 6-7

Folkemøte i Groruddalen om integrering høsten 2010

Beretninger fra voksne med norsk bakgrunn, og med ungdom i huset eller unge som er flyttet hjemmefra, peker i retning av to interessante forhold. Det ene er at de ser det som verdifullt at barna er vokst opp i et flerkulturelt miljø. En av tilbakeflytterne som bor i villaområdet sier at ”i mitt område er det mange akademikere og folk med høy utdanning. Det er mye raushet; de som har valgt å bo her har et åpent sinn for det flerkulturelle”. Mange kommer med lignende uttalelser, som at ”vi gleder oss over det flerkulturelle”. Også tidligere studier viser at foreldre i multietniske områder er opptatt av hvordan dette gir ungene en praktisk lærdom i utvikling av respekt og toleranse (Søholt 2001). En informant fra det tamilske miljøet, som har bodd 30 år i Norge, sier at det her på Ammerud ”er

imotekommende folk og de tar imot oss med en hyggelig boldning...og det er veldig mye forståelse for det fremmedkulturelle". Våre informanter med norsk såvel som innvandrerbakgrunn fremhever at skillelinjene mer går mellom de som kan språket (og mange er født og oppvokst her) og de som ikke kan språket. Sistnevnte grupper vil jo dessuten i mange tilfelle være nyankomne eller med kort botid i Norge og derved kort erfaringstid med norske forhold.

Men det er og klare røster som er urolige for at det nå kanskje er slik at grensen er nådd for hva som er gunstig mht. grad av det flerkulturelle. En informant sier om sine barn i ungdomsalderen: *"Deres drøm er å fortsette å bo på Ammerud, det er jo helt suverent!"*. Men spør så seg selv om det vil bli det samme (i framtida som nå), og om det kommer til å bli sånn at det *"bare blir én norsk i klassen"*.

Når vi spør de voksne om omgang med innvandrere, synes det som dette er relativt lite utbredt. De omgir seg med mange innvandrere, men omgås tilsynelatende ikke særlig mye. *"Tror ikke vi kan kalle det integrering, vi er ikke en del av hverandres hverdag"*, er det en voksen kvinne som sier. På ett vis er det tankevekkende, på den annen side er det kanskje sånn det er også andre steder, men at det i et lokalsamfunn i en drabantby vokser fram forventninger om integrering i betydningen omgang og vennskap?

Vi skal se nærmere på to arenaer som kan være naturlige møteplasser der kontakten gradvis kan tenkes å utvikle seg til mer personlige relasjoner og naturlig omgang. Det ene er nabolag og det andre er sivilsamfunnet som voksenarena.

6.3 Nabolag som kontaktarena og møteplass

6.3.1 Likhet og ulikhet i og mellom boligområdene

Det er flere typer nabolag på Ammerud og de skiller seg fra hverandre på type boliger og på kjennetegn ved beboerne, i en del tilfelle er disse sammenfallende. For eksempel er det mange som enten opprinnelig er fra Ammerud eller har bodd der i flere tiår som nå bor i småhus (eneboliger, tomannsboliger, rekkehus og atriumhus), mange av dem helt opptil eller nær naturområdene og marka. Tilhørigheten synes å være sterk og de har en bred kollektiv og stedsbasert historie som binder dem sammen. Nabolags-

kontakten beskrives i disse områdene av mange som god, og den er ofte koblet med kontakt gjennom sivilsamfunnets arenaer fordi flere av dem har engasjert seg i styre og stell, vært aktive medlemmer og påtatt seg verv, trener – og dugnadsjobber i lag og foreninger. En kvinne og flerbarnsmor som bor i Ammerudskogen sier om sitt nabolag at ”*Vi har vært representert i de fleste typer styrer og stell her!*”. Det gjelder også skolesammenheng og for noen: kirkesammenheng. En annen likhet som binder folk sammen, er ifølge en av beboerne at mange her er friluftsmennesker og møtes i de nære skogsområdene.

Det bor også noen innvandrerfamilier i disse småhusområdene, særlig tamiler og pakistanere. Det virker som de er vel akseptert i nabolaget, men det er ikke mange som forteller om vennskap og omgang. Det som er ”tilleggslimet” for de norske miljøene – foreningslivet – er innvandrerne mindre med i. Og tamilene har sitt eget velfungerende sivilsamfunn (tempel og kultur/fritidsliv) som de etnisk norske ikke er del av. En sentral representant for det tamilske miljøet forteller imidlertid at ”*mange har bra kontakt med norske venner og familier*”, men han sier at han savner litt jevnlig kontakt mellom nordmenn og tamiler og at de kunne forstå litt mer av hverandres kultur om de i større grad besøkte hverandre. Men norske nabolag er ikke lenger besøksnabolag på samme måte som de var før i tiden (Ruud 2003). For både etnisk norske og tamiler er tidsklemma en barriere, for tamilene er veldig opptatt av jobb og skolegang, og av å ivareta sine kulturelle uttrykk, som innenfor musikk.

Beboere i småhusene, enten det er atriumhusene, villaene eller rekkehusene, synes å ha mer kontakt seg i mellom og derved skapes et ”vi her” selv om de ikke bor i samme nærmiljø. Folk som har bodd her i flere tiår sier for eksempel at det er veldig gode bomiljøer, men ”*vi vet ikke noe om blokkmiljøet*”. Det er noe annet der noen andre bor. En annen, som selv vokste opp i en av høyblokkene og var veldig fornøyd den gang de bodde der, sier at nå virker det som det mest er innvandrere og folk som trenger sosiale hjelpetiltak. Samt en del eldre av den gamle garden. Dette er et bilde som synes å ha festet seg.

Det er på et vis en form for intern segregering på Ammerud; mellom de som bor i småhus og de som bor i blokker (særlig de store), men også internt mellom de som bor i blokkene. Innenfor

kategorien ”Vi som har bodd her fra starten” i blokkene virker det som det er en del kontakt og omgang, mens ”de andre” for dem er de nyttilflyttede. Dette går ikke bare på botid, alder og felles historie, men også på likhet og ulikhet som følger dels etniske, dels sosioøkonomiske skillelinjer. Spørsmålet er hva som vil skje om noen år når de eldre som har bodd her fra starten av, og som i mange år har driftet borettslag og nabolagsinnsatser, ikke lenger er en del av dette bomiljøet?

6.3.2 Sosiale kontaktpunkter i blokkmiljøer

Pakistanske kvinner vi har snakket med sier de synes det er veldig bra at det er litt blandet miljø her, ikke bare innvandrere. Dette er kvinner som bor i de store blokkene her på Ammerud (noen også på Romsås). Disse kvinnene går på språkopplæring på Familie- og opplæringscenteret, et tilbud som er svært viktig for mange, særlig hjemmeverende innvandrerkvinnene.

Arena for språkopplæring og sosiale møter

Senteret har en godt organisert språkopplæring og praktiserer en oppsøkende virksomhet med personlig kontakt for å få folk med, - et tiltak som samtidig innebærer sosiale fordeler som møte med andre og ”innslusing” mot barnehage. Språkopplæringen bidrar også til å muliggjøre nabolagskontakt, både med de med norsk

bakgrunn og med andre innvandrere der norsk er det felles kommunikasjonspråket.

Kvinnene vi intervjuet gir uttrykk for at miljøet i og rett utenfor blokka er viktig, og de har alle naboer fra flere land som de sier de har bra kommunikasjon med. At de er snille og hyggelige og hjelpsomme er det som teller, og disse ordene går igjen som positive karakteristikker av naboer. Gjensidighet inngår i denne type relasjoner, som å gi mat og gaver til hverandre: *”En norsk dame er veldig hyggelig. Når vi lager fest, for å feire Id, hun gav gaver og blomster til barna mine. Vi gav mat til henne. Og vi gav henne gaver til jul”*.

I høyblokkene på Ammerud arrangerer styret i borettslaget hvert år fest *”der vi griller og sitter sammen og prater ute, og det er veldig hyggelig”*, sier en av de andre. Og forteller at barna får album med bilder fra festen! *”Veldig bra at styret tenker sånn! Alle kommer fra forskjellige land, det er litt spennende; vi kommer i snakk med folk fra andre land”*, sier en av kvinnene. De fremholder at det er lettere å hilse og snakke når de etterpå treffes ute eller i vaskeriet. Noen forteller også om at pakistanske, norske, marokkanske og somaliske besøker hverandre, og i ett av nabolagene lager de fest for kvinner og barn. Dette er et litt uformelt sosialt arrangement som vokser frem når kvinnene sitter ute ved lekeplassen om sommeren; da legger de planer, leier fellesrommet, inviterer og alle lager mat fra eget land som de tar med. To ganger i året pleier de å stille i stand dette. Dette er beskrivelser fra et nabolag som det også finnes mye isolasjon og vanskelige livssituasjoner i, ifølge folk som jobber fra ulike ståsteder i Bydelen. Det betyr at det vil være relativt forskjellige fortellinger om nabolagskontakt; fra de isolerte til de som kjenner mange.

Vi har snakket med styret i et av de store borettslagene på Ammerud. Styret består hovedsakelig av eldre norske personer som har bodd i borettslaget enten fra det ble bygget eller har bodd der i flere omganger⁶. Flere av dem forteller om at en av årsakene til at de trives så godt er at de har et veldig godt nettverk her. Disse har dessuten hatt barn i oppvekst og deltatt på sivilsamfunnets arenaer. De er enige om at områdene rett utenfor blokka er viktige som møteplasser. Borettslaget har nylig investert i bord og benker

---

⁶ På grunn av styrets relativt homogene sammensetning mangler vi informasjon om hvordan andre grupper i borettslaget opplever å bo der.

som har gitt nye møteplasser for beboerne og en av medlemmene sier ”*Det er det beste som har skjedd - de er veldig populære*”. Ammerudhjemmet ligger i nabolaget og informantene forteller at en del eldre beboere går dit på dagtid og spiser middag eller de treffes på kultursenteret der som har tilstelning hver tirsdag. Ammerudhjemmet fungerer således som en samlingsplass for noen av beboerne.

Lekeplass mellom høyblokkene på Ammerud

Borettslaget jobber mye med å finne gode løsninger som gjør at beboere i alle aldre er fornøyde med å bo der. En person som jobber i borettslaget sier ”*det er relativt enkelt å tilfredsstille små barn og voksne. Det er vanskeligere å tilfredsstille ungdommen som bor her*”. Med det mener han at de har lekeapparater til barna og møteplasser til de voksne, men de mangler gode tilbud til ungdommene som bor der. Det er ikke så mye plass til dem der.

En informant trekker fram at ”*det er et anonymt miljø her*”. Han anser dette som en fordel og tror at mange velger å flytte dit nettopp på grunn av anonymiteten. Anonymiteten gjør også at det ikke er så mye kontakt mellom beboerne alltid. ”*Det er ikke så mye konversering mellom naboer fra ulike kulturer*”. Det er de etablerte nettverkene som holdes ved like: ”*De jeg føler jeg kjenner er de som bodde her da jeg flytta inn i oppgangen vår*.” Folk har sluttet å ha navneskilt på dørene, sier de. Dette kan ses som uttrykk for forvaltning av utilgjengelighet og et ønske om å være anonym (Ruud 2003). Det er tydelig to

verdener og de erfarer at ”det er veldig vanskelig å få kontakt med utlendinger?”. Dels er årsaken at mange i blokkene her snakker dårlig norsk.

Store boligblokker gir nærhet, men også mulighet for anonymitet

Boligosiale utfordringer

Til tross for ulikhetene mellom beboerne i borettslaget fremstår dette som et borettslag med lite konflikter. Styret har en åpen holdning til at det bor mennesker fra ulike kulturer her. Når de snakker om problemer knyttet til beboerne er det ikke i forhold til hvor de kommer fra eller hvor ressurssterke- eller svake de er, men problemer knyttet til praktiske ting i borettslaget. For eksempel trekker de fram at det er et problem at mange ikke vasker etter seg i vaskekjelleren, eller at noen ikke er flinke til å kaste søppel de riktige plassene, - noe som andre studier viser er allmenne problemer som kan hindre kontakt og samhandling (Ruud 2003). Disse problemene trenger ikke å ha sitt opphav i kulturelle forskjeller, men handler mer om at det er ulik forståelse av hvordan et borettslag fungerer. Styret løser utfordringene underveis og har funnet en del praktiske ordninger som fungerer for dem. For eksempel har de ansatt et vaskefirma til å vaske fellesarealene da de så at alle ikke klarte å ta denne jobben, og de leier inn søppelcontainere jevnlig slik at beboerne kan kvitte seg

---

med avfall på en ordentlig måte i stedet for å sette dem i fellesarealene.

Generelt er det imidlertid en utfordring for bomiljøet på Ammerud (og da spesielt i noen av borettslagene) at Bydelen har tilgang på en stor andel små boliger som kommunen disponerer og som bebos av vanskeligstilte på boligmarkedet. Dette har også implikasjoner for nabolaget som kontakt- og fellesskapsarena. Vanskeligstilte på boligmarkedet er en vid kategori og innen denne kategorien finnes en del som er enslige vanskeligstilte med rus- og/eller psykiatriproblemer. Bydelen har identifisert hvem de vanskeligstilte på boligmarkedet er, og kommer fram til at det er om lag 30 prosent sosialt vanskeligstilte⁷, 15 prosent har problemer med rus og 15 prosent har psykiske problemer. Det er rimelig å anta at en del også har overlappende rus- og psykiatriproblemer.

En informant fra Bydelen fremhever at denne typen personer kan skape problemer for bomiljøet og at dette også kan bidra til å trekke ned prisene for de andre leilighetene i borettslaget. På den andre siden er det bra for Bydelen at de har såpass mange små leiligheter da det ellers kan være vanskelig å bosette disse personene.

En annen informant trekker fram at det kan være problematisk at så mange av de mest vanskeligstilte samles på ett sted. Dette har ikke bare effekt på nabolagets karakter og de andre beboerne i borettslaget, men også på de vanskeligstilte selv. For personer som kommer ut av rusrehabilitering og inn i et bomiljø hvor mange aktive rusavhengige bor, kan det være vanskelig å holde seg borte fra rus, sier informanten. Det er også mange av beboerne som egentlig har behov for mer tilrettelagte boliger, noe Bydelen ikke har. Da forsøker de å gi dem vanlig bolig med bo-oppfølging. Informanten påpeker at *"det er flere som klarer seg bra enn ikke"*. Hun sier videre at *"jeg tror ikke at naboene vet så mye om beboerne (de vanskeligstilte)"*. Dette kan tyde på at de egentlig ikke preger nabolaget i særlig grad, og at de kanskje lever et tilbaketrukket eller isolert liv.

---

⁷ Sosialt vanskeligstilte er personer som ikke faller inn under de andre kategoriene i Bokart, men som likevel har problemer med å komme seg inn på boligmarkedet. Dette kan for eksempel være personer som har problemer knyttet til atferd (Boligsosial Handlingsplan for Bydel Grorud, s. 5).

Styreleder i et annet borettslag forteller at noen av de som flytter inn i kommunens leiligheter trenger mye mer oppfølging enn det de får. Det er da borettslaget som melder dette behovet inn til Bydelen. Informanten mener at dette er noe Bydelen burde ta hånd om før vedkommende flytter inn.

Utkastelser fra de kommunale boligene dreier seg i hovedsak om problemer med å følge reglene, og upassende atferd. Bydelen arrangerer det slik at husleien stort sett trekkes direkte fra inntekten, og dermed blir det ikke betalingsproblemer for beboerne. Dette bekrefter borettslagene, og de har ikke noen problemer med ubetalt husleie.

I et av borettslagene vi har vært i kontakt med forteller de at de fører en streng linje i forhold til ordensregler for å skape et godt bomiljø. I dette borettslaget er det en del kommunale utleieboliger og få utleieboliger generelt. Selv om de fleste her eier sin egen leilighet føler borettslaget likevel at de vil holde stramt på ordensreglene. De har hatt en del tilfeller der leiligheter har blitt tvangssolgt på grunn av atferdsproblemer hos beboere. Saken går da gjennom en formell prosedyre der OBOS er involvert, og dersom atferden ikke bedres blir leiligheten tvangssolgt. Dette er en måte å opprettholde det gode bomiljøet, sier en informant.

I forhold til å hjelpe vanskeligstilte inn på boligmarkedet jobber Bydelen på ulike måter, blant annet er det ansatt en person som hjelper folk inn på det private leiemarked. Denne personen hjelper folk med å gå på visninger og andre ting knyttet til det å komme seg inn på boligmarkedet. Videre ønsker Bydelen å inngå samarbeidsavtaler med beboere i kommunale boliger med hensikt på å få dem videre i det ordinære boligsystemet.

6.4 Sivilsamfunnet som fellesskapsarena

Lag og organisasjoner fungerer som viktige sosiale arenaer der nettverk og fellesskap utvikles med utgangspunkt i en aktivitet eller en sosial, kulturell eller politisk interesse. Å integrere innvandrere i organisasjonslivet har vært sett som et virkemiddel for samfunnsmessig integrering. Barne- og ungdomsarbeid i Norge har lange tradisjoner som et frivillig arbeid drevet hovedsakelig av foreldre. På Ammerud er det frivillige arbeidet noe som i overveiende grad

drives av foreldre med norsk bakgrunn, - med unntak av det tamilske miljøet som er stort og som har mange kulturelle fritidsaktiviteter og opplæring for barn og unge. Mange opplever at den ressursen som ligger i innvandrerforeldre ikke nyttes og at det eksisterer store kulturelle forskjeller når det gjelder å bidra i den løpende drift så vel som i jevnlig dagnadsinnsatser. Noen innvandrerfamiljer har mer tradisjon for fellesskapsarenaer som slekt eller etnisitet, og det er der de i så fall bruker ressurser, mer enn i de lokalt baserte fellesskap rundt barnas fritidsaktiviteter. Resultatet er at det blir mer arbeid på de som stiller opp. Dette blir en barriere mot integrering, på flere måter. For det første fordi både foreldrearbeid og frivillig innsats er anledninger til å møtes, bli kjent og danne fellesskap, - en mulighet de da avskjærer seg fra. For det andre vil fravær av deltakelse i frivilligheten bekrefte forskjeller i holdninger og verdier. I tillegg kommer at dette over tid skaper en frustrasjon over at mange innvandrere da er en form for gratispassasjerer. ”*Det er mange Tordenskjolds soldater, og norske som drar lasset hele tiden*”, sier en idrettsleder med erfaring fra både ski og fotball. Det er særlig i fotballen at det er innvandrerbarn- og unge. En tidligere studie av idrettslag i Groruddalen og Drammen, hovedsakelig fotball, viste at omtrent halvparten av foreldre med minoritetsbakgrunn deltar mye i oppfølgings- og dagnadsinnsats i de yngste aldergruppene, men i svært beskjeden grad når barna blir over 12 år. Dessuten at de tidkrevende oppgavene som lagledere og trenere ble ivaretatt av de norske. Det skaper en del frustrasjon, men det er likevel en forståelse for at dette blir for komplisert og vanskelig for de som ikke er kjent med hvordan norsk organisasjonsliv fungerer, og særlig for de mange som snakker dårlig norsk. ”At det fortsatt produseres idrettsaktiviteter for barn og unge i Groruddalen, skyldes noen svært engasjerte og dedikerte norske foreldre som et godt stykke på vei oppveier manglende interesser fra foreldre med minoritetsbakgrunn. Det er ikke bare interessen for idretten som driver dem, men også et ønske om å bidra til gode oppvekstkår i et område med mange utfordringer, samt skape gode relasjoner mellom barn og unge med ulik kulturbakgrunn. Her er det mange ”hverdagshelter”.”, slås det fast i denne rapporten (Carlsson og Haaland 2006).

En av idrettslederne vi intervjuet, som sier at ”*Det er liten eller ingen innsats eller interesse fra foreldrene, selv om det betyr mye for ungene.*”, ønsker at mødrene kommer mer på banen, men mange av dem

snakker ikke språket (norsk). Dessuten kjører ofte ikke mor bil og kan ikke stille opp med frakting og henting.

Korps er gøy

Tilhørighet

Hvorfor skal mine barn begynne i korps?

- Fellesskap på tvers av aldersgrensene
- Opplevelses-, vennskap og en hobby for livet
- Sunt og trygt miljø, både for barn og voksne
- Mulighet for å lære musikk, et verdensspråk
- Vi har dyktige instruktører og dirigenter
- Vi har et velorganisert styre med erfaring
- Barna får et viktig nettverk rundt seg

Bli med du også

MØT OPP TORSDAG
17. SEPTEMBER
KL 1830. PÅ
AMMERUD SKOLE

Når spiller aspirantene?
Aspirantene har spilletime en gang i uken etter skolen. Etter en stund vil aspirantene ha samspill på torsdager i tillegg, normalt kl 1745-1845

Se web siden vår for mer informasjon
<http://www.asmk.net>

Ammerud skoles musikkorps tar inn nye aspiranter.

Vil du bli med?

AMMERUD SKOLES MUSIKKORPS

Ammerud har et stort og velfungerende skolekorps

Skolekorpset har lignende erfaringer. Korpslederen gjennom en lang rekke år forteller at mange muslimer snakker dårlig norsk, og at det er vanskelig å få dem til å sitte i styret, blant annet fordi begrepsapparatet ikke er inne og da blir det vanskelig å forstå hva oppgavene innebærer. Også i frivillighetssammenheng er språkopplæring viktig. Andre studier tyder på at etniske minoriteter – selv de med gode språkkunnskaper – er svært underrepresenterte i formelle tillitsverv og posisjoner i frivillige organisasjoner (Wollebæk og Sivesund 2010). Men forståelsen for situasjonen er en del av bildet: ”De må få lov til å være litt gratispassasjerer inntil de er integrert”, sier en av våre informanter. Men dugnadsgeneralen i korpset ringer rundt og hanker inn 10 foreldre til bokpakking for biblioteksentralen hver 14. dag, da hjelper det og flere stiller. Personlig kontakt, konkrete oppgaver, samt tydelige forventninger og krav synes å bidra i positiv retning. Også den nevnte studien av idrettslag peker på gode erfaringer med personlig formidlet informasjon til foreldre med minoritetsbakgrunn (Carlsson og Haaland 2006)

Dette er forhold som er på agendaen i flere fora. Idrettens samarbeidsutvalg har som hovedfokus nå at foreldrene skal delta

og skjønne det er verdiskaping for ungene. I Grorud Idrettslag, med rundt 900 medlemmer, vil de forsterke informasjonen rundt "Foreldrevettreglene" og klubbens retningslinjer, som finnes på flere språk. Det nye "valgspåket" henspeiler også på dette: Glede – Ildsjel – Lojalitet.

Ammerud Basket, som har rundt 200 spillere, er en annen klubb med medlemmer fra mange nasjoner. Guttspillere er i flertall, og blant dem er det om lag 70 prosent med innvandrerbakgrunn. Også jentelag rekrutterer i innvandremiljøene, det er for eksempel mange tamilske jenter med. Lederen i klubben, som også er aktiv trener, sier det er en kjepeutfordring å mobilisere til frivillig innsats blant foreldrene med ulike etniske bakgrunner. Derfor prøver de fra denne høsten å stille krav til dem på lagsnivå; konkrete krav om å stille opp og se på halvparten av hjemmekampene (da kan klubbledelsen komme i direkte dialog med dem), hjelpe med kiosk to ganger i halvåret og følge konkrete lister om arbeid og kjøring. Erfaringene så langt er gode og når foreldre først kommer så oppfatter de deltakelsen som hyggelig. En relasjon er skapt og forestillinger om at det skulle være vanskelig å bidra gjøres til skamme. Han peker også på at klubber som dem, der tilsiget av frivillighet er lavt i forhold til "hvite klubber", tærer mer på ledelses- og trenerressurser. Det kan være tøft å opprettholde aktivitetsnivået når de får lite "avlastning" fra foreldresiden. I tillegg kommer at innsatsen som er påkrevet med adferds- og holdningsarbeid fordrer at de setter på flere ledere rundt lagene. Noe av den samme situasjonen beskriver ledelsen i Grorud IL. De har altså behov for hjelp og ressurser til den vanlige driften.

Det er komplekse forklaringsmodeller på innvandreres lave deltakelse i den norske frivilligheten. Idrettslagene som satser på ansikt-til-ansikt-kontakt arbeider nok i riktig retning for å realisere såkalt "bridging" på tvers av sosiale og kulturelle ulikheter. En ny studie fra Veitvedt viser potensialet i – og nødvendigheten av – så vel "bridging" som "bonding"; dvs. både (eksternt) overskridende og (internt) sammenbindende funksjoner. Det viser seg at innvandrerspesifikke organisasjoner, basert på etnisitet og kultur, ofte er innadventde og lite koblet mot andre aktører i lokalsamfunnet. Vedlikehold av kulturell identitet, trygghet og tilhørighet er en viktig motivasjon for deltakelse i innvandrersorganisasjoner. Samtidig viser det seg at denne deltakelsen for det

første er en arena hvor også kunnskap om det norske samfunnet deles og overføres. For det andre fremheves det at innvandrersorganisasjoner kan fungerer som brobygger og omdreiningspunkt for videre nettverksbygging mot majoritetssamfunnet. Men det fordrer en klar bevissthet og vilje til to-sidighet fra både minoritets- og majoritetsmiljøet, samt at det iverksettes støttetiltak til lokale organisasjoner og nettverk som kan danne broer (Enjolras og Ødegård 2010, Ødegård 2010).

Fotballøkke ved skolen

6.5 Sosial kapital i lokalsamfunnet

På Ammerud er det i sivilsamfunnets foreningsliv og i nabolags-sammenheng både ressurser og svakheter forbundet med tillit, gjensidighet og sosiale relasjoner og nettverk. Dette er elementer som har betydning for det som betegnes som et områdes sosiale kapital. En klassisk definisjon på sosial kapital er ”*Features of social organization, such as networks, norms, and trusts, that facilitate coordination and cooperation for mutual benefit*” (Putnam 1993). Dette viser til ressursen som ligger i summen av sosiale relasjoner og nettverk i et lokalsamfunn. Forutsetningen for at dette skal fungere som en ressurs er at det er oppslutning om grunnleggende normer og verdier og at relasjonene preges av tillit og en viss grad av forpliktelse. Ammerud som et flerkulturelt lokalsamfunn med innbyggere som representerer ulike tradisjoner og verdier vil ha en utfordring som krever sosiale ”forhandlinger” som kan resultere i

en form for felles plattform som samhandlingsgrunnlag. Putnam knytter den høye norske og nordiske sosiale kapitalen til sosial utjevning og lik tilgang på velferdsgoder. Som et lite, homogent og egalitært land og med et levende, aktivt organisasjonssamfunn har vi historisk hatt gode forutsetninger for å bygge sosial kapital. Men det reises nå kritiske spørsmål til om vår tillitsfullhet skyldes at det er lettere å stole på mennesker som er like oss selv, økonomisk og kulturelt. Vil majoritetsbefolkningen trekke seg tilbake i skallene sine som skilpadde i møte med det nye og ukjente i et flerkulturelt samfunn? (Wollebæk og Segard 2011). Tilsvarende må en spørre om etniske innvandrernettverk er innadvendte og ikke inngår i et organisatorisk eller sosialt fellesskap i lokalsamfunnet. En fare er at en ender med tillitsbaserte nettverk side om side, men at de i liten grad samhandler på tvers av etniske forskjeller. Sosial kapital styrkes ved at mennesker deltar i felles aktiviteter i nabolagssammenheng, i kulturliv eller stedsutvikling. I følge Falk og Kilpatrick (2000) må dessuten hyppigheten og intensiteten i de sosiale samhandlingene opprettholdes for at det ikke skal tæres på ”lagrene” av sosial kapital, noe som samtidig tilsier at sosial kapital kan bygges (Vestby og Skogheim 2010). Det viser seg å være viktig at lokale myndigheter tar et aktivt grep for å skape kontakt og nettverk mellom beboere slik at det skjer en styrking av sammenkoblende (linking) sosial kapital, slik en så på Veitvedt (Ødegård 2010). Oppmerksomheten om sosial kapital kan være fruktbar i lokalsamfunnsutvikling, men det advares samtidig mot retorisk (mis)bruk der ansvaret for feilslått politikk kan skyves over på borgerne (Wollebæk og Segard 2011). Både enkeltinnbyggere, nettverk og organisasjoner, og offentlige aktører har mulighet (og derved ansvar) for å bygge på og styrke sosial kapital.

Våre innspill til strategier sist i rapporten bygger på disse perspektivene og på fortolkninger av styrker og svakheter ved sosial kapital på Ammerud.

6.6 Oppsummering

Fellesskap så vel som skillelinjer preger hverdagsliv og oppvekstmiljø på Ammerud. Både ungdom og voksne fremholder verdien som ligger i det å bo i et sammensatt område der mennesker med ulike etnisk, kulturell og sosial bakgrunn lever side om side. Hovedskillelinjene oppfattes av de fleste ikke å gå mellom etnisk

norske og innvandrere, men mellom for det første de som kan norsk språk og ikke, og for det andre mellom de som fungerer bra og de som er i særskilt vanskelige livssituasjoner. Likevel er noen urolige for at grensen snart er nådd mellom hva som er gunstig innslag av det flerkulturelle og at balansen forrykkes i disfavør av 'det norske'. Det tradisjonelle sivilsamfunnet rundt lag og foreninger drives i hovedsak av foreldre og voksne med norsk bakgrunn. Det er vanskelig å mobilisere innvandrerforeldre til frivillig arbeid og innsats, noe som kan komme til å tære på den grunnleggende positive holdningen til innvandrere, - en holdning som er å betrakte som en ressurs i et flerkulturelt lokalsamfunn. Samtidig synes det som mange med innvandrerbakgrunn bruker tid og ressurser på kulturelle og religiøse fellesskapsarenaer som kommer barn og unge til gode, men som i praksis ikke er åpne eller relevante for etnisk norske. Slike organisasjoner er dessuten ikke rent lokale, men favner et større geografisk område. Nabolag fungerer i varierende grad som fellesskapsarenaer; det synes å være større sannsynlighet for at folk omgås hvis de både bor i samme nabolag og også er like når det gjelder alder/generasjon, etnisitet/landbakgrunn og sosioøkonomisk bakgrunn. For å unngå segregeringsforsterkende tendenser bør en rette søkelyset mot tiltak som kan styrke den sosiale kapitalen i dette lokalsamfunnet.

7 Stedsidentitet og omdømme

7.1 Eksternt omdømme og interne selvbilder

”Fortellingen om Ammerud” – stedsbildene som rommer forestillinger og oppfatninger om hvordan stedet er, eksisterer i to varianter. Det ene er det eksterne omdømmet, dvs. slik folk og media utenfor stedet ser det. Generelt er det slik at de eksterne bildene er langt mindre innholdsrike enn de interne og de er basert på en rekke mer og mindre tilfeldige inntrykk. Ikke sjelden er det *stereotype forestillinger* om steder, eller mytebefengte bilder, som i varierende grad stemmer med virkeligheten. Slik var det tidligere med Ammerud, som ble fremstilt som et ”betonghelvete” og prototypen på mytene om de nye drabantbyene som vokste frem på 1960- og 70-tallet (Eliessen m.fl. 2010). Området fikk mye oppmerksomhet fra arkitekter, sosiologer og media, og ble et symbol på en byutvikling som ble hevdet gav magre vilkår for trygghet, menneskelig fellesskap og identifikasjon (Stugu 2006).

Folk kan ha et bilde av et sted selv om de ikke har vært der. Mange små drypp av informasjon kan ha sivet inn og det danner seg bilder som omfatter så vel visuelle, fysiske uttrykk som forstillinger om hvordan miljøet er der eller kjennetegn ved folkene som bor der. Stedsidentitet kan slik sies å være sosialt og kulturelt konstruert, og forestillingene er under stadig forming og omforming (Røe m.fl. 2002, Ruud m.fl. 2007). Tradisjonelt har regioner og landsdeler fått deler av sin identitet beskrevet gjennom ”merkelapper” på folk, som at trøndere har en egen humor, bergensere er selvironiske og storkjeftede og sunnmøringer driftige og innovative. Dette kan ses som myter som opprettholdes av så vel egne innbyggere som eksterne aktører (Skogheim og Vestby 2010).

Sammenhengen mellom interne selvbilder og det eksterne omdømmet er interessant på to måter. For det første er det slik at de som bor et sted har et langt mer nyansert og sammensatt bilde av stedet, og de erfarer ofte at omdømmet ikke samsvarer med virkeligheten (Carlsson 2006). For de som bodde på Ammerud på 1970- og 80 tallet var bildet et annet og mer positivt enn det som ble fremstilt i faglitteratur og media. For det andre er det gjerne slik at på samme måte som for individer, så spiller stedene seg i omverdenens blick. Hvordan andre betrakter stedet og folkene som bor der påvirker det vi kan kalle det *kollektive selvbildet* på stedet (Holloway og Hubbard 2001, Vestby og Ruud 2008, Vestby 2009).

Den gamle gården og de nye blokkene ble et kjent motiv fra Ammerud

Et steds omdømme er ikke noe statisk, men formes og omformes kontinuerlig som følge av så vel konkrete innsatser med steds- og byutvikling, fysiske opprustinger, kulturelle begivenheter, medieoppslag, negative hendelser og kriminalitet etc. Det vil altså være to vektskåler, en positiv og en negativ, der innholdet stadig formes og omformes. Men det er ikke slik at ”tyngden” av positive elementer nødvendigvis oppveier de negative. Et negativt omdømme er vanskeligere å endre, det blir slik at nye negative informasjonen om stedet kleber seg lettere til og forsterker det en ”allerede visste”. Omvendt viser det seg at byer og steder med et positivt omdømme later til å ”ha mer å gå på”; selv om det skjer negative ting der fester ikke dette seg i minnet fordi det er så mye på den positive vektskåla.

Det finnes også en tredje type omdømme eller eksterne bilder av stedet, for eksempel av bydelen. Det dreier seg om ”tomme bilder”, det vil si at folk eksternt ikke har noen bestemte forestillinger om stedet; ikke har de vært der og ikke forbinder de noe spesielt med det. Stedet framstår som anonymt og fraværet av positive ”merkelapper” kan internt oppleves som noe negativt. Men det er lettere å bygge et positivt omdømme for et anonymt sted enn å bygge om et allerede negativt omdømme der minusforestillingene har festet seg

Omdømmebygging dreier seg om å konstruere og rekonstruere positive forestillinger om stedet, om å skape et inntrykk av stedet som attraktivt og å få flest mulig identitetsfaktorer til å framstå i et gunstig lys. Omdømmebygging er ikke noe bare myndigheter eller næringslivet driver med som konkrete prosjekter eller satsinger. Hvordan folk flest snakker seg imellom om stedet sitt og hvordan de snakker om det eksternt har likeså stor betydning. Denne ”ryktespredningen” former eller endrer forestillingene om stedet, og slik sett er alle aktører omdømmebyggere (Hague 2005, Vestby 2005). Dette betyr at utfallet også kan være en omdømme*nedbygging*; at negative forestillinger befestes eller tilføres. Bevissthet om slike prosesser er derfor særdeles viktig i stedsutvikling og område-satsinger (Hankinson 2001, Skogheim og Vestby 2010).

I utgangspunktet var ikke omdømme et tema i oppdraget vi fikk fra Bydelen. Når vi likevel gir det et eget kapittel er det fordi dette veldig ofte ble en del av de åpne intervjuene vi gjennomførte. Det var tydelig at dette er noe som opptar folk og at det er en vesentlig side ved opplevelsen av det å bo på Ammerud. Dermed er det, slik vi ser det, viktig for den framtidige utviklingen av dette lokalsamfunnet.

7.2 ”Bor du på Ammerud?!”

Våre intervjuer har avdekket at det blant innbyggerne eksisterer relativt sammenfallende opplevelser knyttet til hvordan Ammerud blir sett utenfra. Selv om vi ikke har spurt eksterne aktører så danner det seg et ganske entydig bilde på grunnlag av de erfaringene våre informanter har i møte med ”det eksterne blikket”. Er det grunn til å sole seg i dette blikket? Nei. Og det er lett å forstå at de lokale beboerne blir frustrerte over at omdømmet

baseres på et feilaktig grunnlag fordi det ikke stemmer med virkeligheten slik de erfarer den på Ammerud. Dessuten opplever de at omdømmet er klart mangelfullt og ensidig negativt.

7.2.1 Ensidig negative, feilaktige og mangelfulle bilder...

Innbyggernes opplevelse av de negative eksterne bildene av Ammerud dreier seg både om spesifikke negative forhold og om fravær av de positive kvalitetene. Dette bidrar til et omdømme som både gir et ensidig og et mangelfullt bilde. Samlet gir dette et omdømme som er feilaktig, slik innbyggerne ser det.

Ungdom fra Ammerud som går på videregående skoler forskjellige steder i Oslo møter alle "det eksterne blikket" på sitt lokalsamfunn. For det første opplever de at veldig mange ikke har vært her og ikke vet hvor det er. En av guttene forteller at han da sier: "*linje 5 og ti stopp fra Jernbanetorget*". Eller dette: "*Oj, bor du på landet?!*". De unge synes det er kjemperart at andre unge i byen ikke vet hvor Ammerud er, - at de er så lite orienterte.

Lignende beretninger får vi fra voksne i lokalbefolkningen: "*Alt det negative... det opplever ikke jeg i det hele tatt. De som uttaler seg har ikke idé om hva som foregår!*" sier lederen i Grorud idrettslag som nå har bodd her i 40 år. Han slår fast at "*folk flytter jo ikke herfra!*"

Flere reagerer på medias negative beskrivelser og bilder av Ammerud: "*At de ikke trekker fram alt det supre som er her: marka, badevannene, idrettslagene, korpset, alle aktivitetene. Og skolen er veldig bra! Dyktige lærere, og de er bra på det flerkulturelle!*", sier en pensjonert dame som i mange år har jobbet som sosiallærer her og vært aktiv i lag og foreningsliv. "*Man har bestemt seg for hvilket bilde man skal lage...journalistene har bestemt seg. Og vi som bor her opplever det ikke sånn!*" Videre: "*Det er alltid de negative tingene i media. Og de setter alle i en bås!*" sier hun og nevner sommerens store tamilfest i tempelet som eksempel: Det som fikk oppslag var slåsskampen som hadde funnet sted utenfor. "*Ikke ett ord om samarbeidet mellom tamilgruppene og Rødtvedt kirke. Eller at det var kjækkfullt med folk. Er så synd at kranglingen om en parkeringsplass var det som det ble skrevet om!*"

En av de unge jentene har tilsvarende opplevelser av Ammeruds omdømme blant eksterne: "*De vet ikke om alle de fantastiske*

kulturtilbudene, idretten, masse fine arrangemente og tilbud. De får bare høre de negative tingene som står i media?

Innvandrerkvinnene i gruppeintervjuet skjønner ikke hvorfor dette stedet, ja Groruddalen som sådan, blir oppfattet som så dårlig i omverdenen og blir utsatt for kritikk når det etter deres oppfatning er *”veldig bra miljø og bra mennesker”*. De er alle opptatt av det urettferdige i å bli gjenstand for generaliseringer: *” Hvis Groruddalen har noen dårlige ting, hvis én gjør noe feil så betyr ikke det at alle andre gjør feil”*.

Flere beboere får erfare at bildet av Ammerud er ganske ensidig og består av bare et par elementer og at andre ting er fraværende i bildet: *” Ammerud er kjent for to ting: høyblokkene og basketklubben”*, *”men det er jo nesten ikke noe blokker, nesten bare småhus og lavblokker”* sier en annen idrettsleder. Han synes det er påtagelig at det er de fire store høyblokkene folk forbinder med Ammerud, og *”det stemmer jo ikke”*. En jente som går på videregående i byen skulle ha med seg venner hjem til Ammerudskogen og fikk høre: *”Oj, bor du i hus! Bor ikke du på Ammerud?”*. Det var tydelig at de tenkte at alle her bor i kjempestore blokker.

Høyblokkene er blitt stående som identitetsmarkører

Flere av ungdommene sier at de opplever fordomsfulle forestillinger ute: ”*De tenker jo at det er litt ghettoaktig her?*”, sier en av guttene, og sier at når medelever spør hvor han er fra og han svarer Ammerud i Groruddalen, så ”*blir de helt krøllete i ansiktet?*”.

Andre ungdommer forteller om at det negative – og feilaktige – omdømmet også er knyttet til oppfatninger om egenskaper ved befolkningen. En av dem fikk høre: ”*Oj, er du fra Ammerud? Det hadde jeg ikke trodd om deg?*”. Eller en annen som møtte medelevers forestillinger: ”*De på Ammerud, går de rundt med kniver eller?*” og forteller at noen gutter i klassen (vgs i byen) ”*tør ikke ta T-banen lenger enn til Økern?*”. De unge synes at Ammerud – og folk på Ammerud – har fått et litt ufortjent stempel.

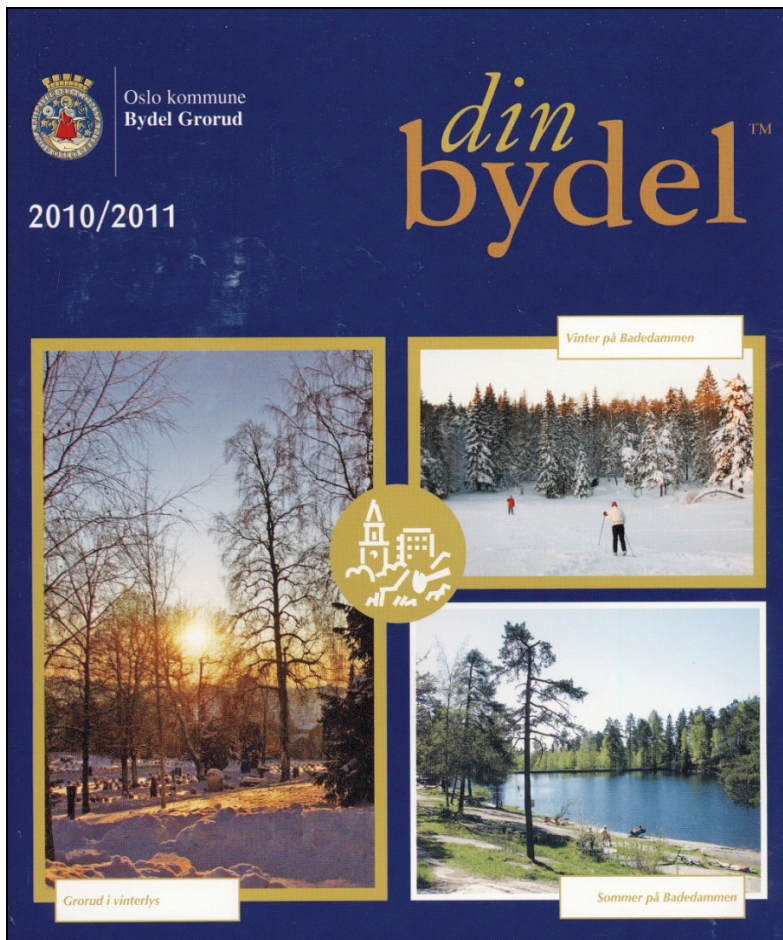
En annen del av bildet av befolkningen dreier seg om den etniske sammensetningen. En ung voksen jente fra en annen bydel som flyttet inn i sin første egne leilighet i en blokk på Ammerudkollen, sa at ”*Jeg trodde det stort sett var innvandrere her, men da jeg flyttet inn så så jeg jo at det var mange eldre norske ektepar som har bodd her lenge?*”.

Rektor på Ammerud skole forteller om sine reaksjoner på de ensidige oppfatningene og framholder hvor glad hun blir over oppklarende statistikk, som bidrar til å korrigere feilaktige bilder av bydelen. Hun blir oppgitt over TV-debatter og så mye rart (og feilaktig) som kan komme frem der. Det gjelder også fremstillingene av innvandrere versus etnisk norske; at alle blir omtalt som én gruppe: ”*Det blir helt feil å tenke hvor mange innvandrere vi har... tror mer enn halvparten av elevene våre er født på Aker sykehus...*”. Det vil si at det er barn av innvandrere, samt at en del elever har mor eller far med en annen etnisitet.

7.3 Å være ambassadører og folkeopplysere

Både ungdom og voksne på Ammerud later til å møte de fordomsfulle og feilaktige forestillingene om hjemstedet sitt på en tilsynelatende offensiv måte, selv om de av og til blir oppgitte og frustrerte over omdømmet. Det virker som de vil opplyse folk, fortelle om alt det som er positivt og veie opp det negative. Og de ser at måten de snakker om Ammerud på, både innad og utad, spiller en rolle. Særlig tilbakeflytterne synes å være bevisste på dette.

En av tilbakeflytterne sier det sånn: ”Viktig at vi tenker positivt om Ammerud. Vi som har valgt å bo her på Ammerud fokuserer bevisst på det”. En annen tilbakeflytter opplever at ”Mange snakker positivt om det å bo her”. Han nevner samtidig reportasjer i avisene som var positive om Ammerud, og hvor uvant det var...”*helt nytt fra den kanten!*”. En tredje tilbakeflytter, som jobber sammen med folk som stort sett bor på Oslo vest og i Bærum, sier at det er et poeng å forsvare Ammerud blant kollegene og ”*jeg forteller om alt det positive, og at jeg ikke ville bytta!*”. Men hun sier de forteller henne at de ville ikke bodd der sjøl.

Både myndigheter og beboere formidler bilder av bydelen

En annen måte å være ambassadør for hjemstedet på er å tenke på seg sjøl eller sine som *representant for lokalbefolkningen*, særlig når en

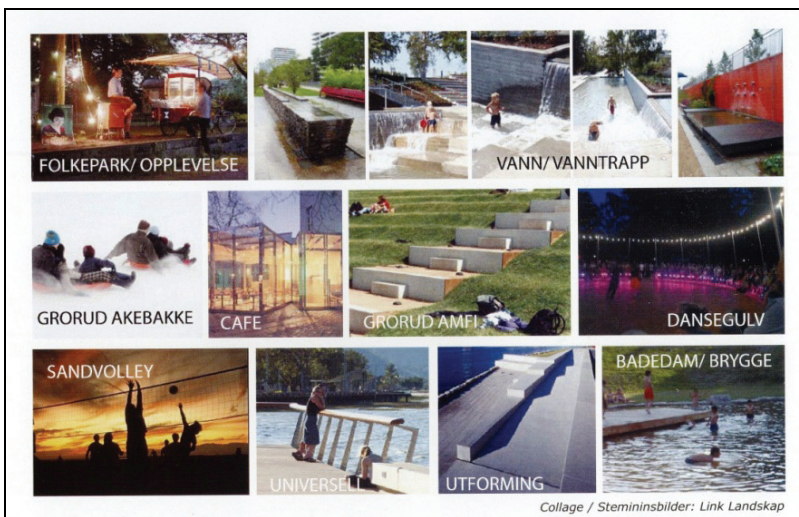
er ute og i sammenhenger der de blir identifisert som folk fra Ammerud. Dette finner vi blant voksne som jobber med barn og ungdom. Rektor på Ammerud skole forteller for eksempel at de bevisst har lagt vekt på elevenes oppførsel og at de skal gi et godt inntrykk når de er ute på turer, museumsbesøk og lignende. *”Vi må ikke få et dårlig rykte...det er utrolig viktig! Våre elever skal ikke være med å bekrefte det negative inntrykket av Grorudalen”* sier hun og forteller at det virker. Flere ganger har de fått spontane positive tilbakemeldinger fra for eksempel buss-sjåfører som har kjørt elever på tur. De ringer og sier det.

Lignende strategier for å ta vare på eller endre ryktet til Ammerud finner vi hos idrettsledere. Lederen for Ammerud Basket forteller at de en periode tidligere hadde et tidvis dårlig rykte utad. Han erfarte hvor lett det er å skjære alle over én kam. De har hatt en del episoder på banen der det har vært litt aggressivt, - *”stolthetsmoralen hos en del av de fremmedkulturelle gutta er sterkere, og det å miste ansikt er mye verre for dem”*. Hvis en av spillerne med mørk hudfarge fra Ammerud har en utagerende adferd i kamper ute, så blir alle andre mørkhudede på laget oppfattet likeens. Og siden de er ganske mange blir hele laget oppfattet som utagerende typer. Mens det samme skjer ikke i vestkantlag: der blir en utagerende adferd sett som noe individuelt og ikke noe som gjelder hele gruppa. *”Det er en veldig kjapp generalisering!”*, sier han. Men denne type erfaringer har også gjort at han erkjente hvor viktig hver enkelts adferd er. Han forteller at dette er noe de jobber bevisst med hele tida: *”Vi prøver å være over-ordentlige, - vi er mer hyggelige enn andre og vi har sikkert strengere straffer og selv-justis enn andre”*.

Lederen i Grorud Idrettslag, som har mange fotballag, har lignende beretninger om at de hadde trøbbel med ungdomslag (15 år og oppover) på bortekamper, blant annet med sjikaner og trusler. Det var et problem i seg selv og det var negativt for omdømmet til klubben og bydelen. Så lagde de en holdningskontrakt der det klart er formulert hva klubben står for, hvordan de skal løse problemer og hva slags forventninger de har til spillernes adferd og forpliktelser. Juniorlag (17-19 år) som de har hatt masse problemer med tidligere oppfører seg nå på en måte som gjør at *”vi nå er kjent for å være et lag og en klubb med best oppførsel!”*. Og han tilføyer: *”..oppfører de seg ikke så gir vi dem karanténe, 14 dager eller mer! Og de må inn til samtaler for å komme tilbake på laget”*. Dette krever oppfølging hele tiden og krever mer voksenressurser enn de egentlig har til

rådighet. Det er derfor et stort behov for å få mer midler til ledere og til denne type tiltak som han sier ”*har fungert fenomenalt! Det er blitt veldig selvsjukt!*”. Også i denne klubben eksisterer det en klar bevissthet om at det å jobbe med de unge spillernes adferd påvirker formasjonen av bydelens omdømme. Som lederen sier det: ”*Vi bygger klubb, vi bygger Grorud?*”. Jungeltelegrafene går og ”*nå får vi spillere fra andre klubber, det er helt nytt!*” sier han begeistret og slår fast at de har fått snudd den negative trenden. Det møysommelige arbeidet de har satt i gang, nå helt fra barnegruppene i 12-13 årsalderen der de har 4-5-6 ledere rundt hvert lag, gir resultater når de blir juniorer: ”*...det er kommet automatisk at de er veldig flinke til å ta imot nye (spillere), enten de kjenner dem eller ikke. Det er vi litt stolte av!*”.

Beskrivelsene ovenfor er illustrerende eksempler på hvordan både barn, unge og voksne er ambassadører for Ammerud og hvordan bevissthet om dette er viktig for det eksterne omdømmet. For en vesentlig del av et steds omdømme er oppfatningen om ”hvordan folk der er”, samtidig som måten lokalbefolkningen snakker om stedet sitt på bidrar til å utfylle ensidige og negative bilder.

Omfattende planer for bydelens uteområder, idrett og kultur

7.4 Kultur- og idrett kan bedre omdømmet

Ungdom i alderen 16-20 år som vi har intervjuet har flere forslag til hvordan omdømme-ombygging kan foregå for å få endret det de opplever som et urettferdig bilde av stedet:

Det første de foreslår er at det er viktig å bruke media mer, og da ikke bare lokalavisen, men aviser og sosiale media som når ut til folk utenfor Ammerud og Groruddalen. De anbefaler i større grad å bruke unge mennesker til profileringen gjennom slike kanaler. Hva de skal formidle har de en klar formening om: *”Vi må skryte veldig av kulturtilbudet vi har, det er ikke mange bydeler som har så bra tilbud som vi har!”*. De nevner ting som fritidsklubbene med kulturtilbud som dansegrupper og mange DJ-grupper, og Fyrhuset musikkverksted. Fyrhuset ligger på Kalbakken, men er mye brukt av ungdom fra Ammerud. At de har en ny idrettshall som også mange utenfra besøker i forbindelse med arrangementer er et klart pluss etter deres mening: *”Superfin hall! Kjempefin! Tror det har mye å si, å ha en fin hall. Den vet mange hvor er!”*. I forbindelse med kultur- og idrettstilbudene snakker ungdommene også om at de har så mange engasjerte voksne i miljøene, hvor viktig dette er og at dette bør formidles til omverdenen. Og ikke minst at politikken i bydelen er at det er gratis eller billig å delta.

Når det er spesielle arrangementer her, som GranittRock, er det viktig å ta med folk fra andre steder, sier ungdommen. Akkurat dette arrangementet har en tydelig positiv omdømmebyggende effekt og setter stedet på kartet, for *”GranittRock, det har jeg følelsen av at alle vet hvor er! ... Og da blir jeg skikkelig stolt av å bo her!”*, sier en av de unge og forteller om at dette trekker til seg ungdom fra andre bydeler.

www.granittrock.no

7.5 Oppsummering

Folk på Ammerud identifiserer seg tydelig med stedet som de opplever som et eget lokalsamfunn, og de er svært opptatt av hva slags omdømme det har eksternt. Blant innbyggerne er det relativt sammenfallende erfaringer om møter med andre folks ”bilder av Ammerud”: forestillingene om dette stedet er enten negative, feilaktige eller mangelfulle. Dette er noe alle opplever som en urettferdig nedvurdering av hjemstedet deres som ikke stemmer med virkeligheten. Det stenger for at kvalitetene og mangfoldet ved boliger, folk, område og ressurser får en rettmessig plass i bildet. Samtidig virker det som dette har bidratt til en ekstra oppmerksomhet og bevissthet blant en del ledende lokale aktører i skole og foreningsliv om at både de, og barn og unge, skal være gode representanter og ambassadører for stedet. Både unge og voksne påpeker at det er nødvendig å gå sammen om omdømmebygging, og tror at enda sterkere satsing på kultur og idrett kan bidra positivt sammen med profilering av stedets klare kvaliteter som bo-område.

8 Strategier for videre utvikling

8.1 Ammerud: et sammensatt område

Bydelen ønsket innspill til strategier og innsatsområder, blant annet på grunnlag av hva som framstår som Ammeruds styrker og svakheter. Til dette hører å identifisere ressurser og muligheter som finnes i området og peke på forhold som kan bedres for å gjøre Ammerud til et mer attraktivt boområde. Spørsmålet som bør drøftes i fortsettelsen er da: attraktivt for hvem? For alle, vil svaret ofte være. Men bydelen bør også ta debatten om valg av utviklingsstrategier kan styrke, eller svekke, attraktiviteten for bestemte grupper.

Innledningsvis vil vi fremheve at dette dreier seg om et lokalsamfunn som er svært sammensatt, langs flere dimensjoner. Det er også slik de lokalkjente oppfatter det, enten de jobber fra ulike posisjoner i Bydelen eller de bor her. ”*Sett utenfra er Ammerud ett sted, men for oss som har bodd her (som barn/ ungdom) og flyttet tilbake så er Ammerud flere steder*”, sier en trebarnsfar. Lokalsamfunnet rommer alle slags boligområder, fra store høyblokker til eneboliger og rekkehus, motorvei med mye støy og stille skogstier, golde uteområder og flotte idrettsarenaer og badevann i markagrensen, nybygde leilighetskomplekser og små 50-tallsblokker. Her bor det høyt utdannede beboere og folk som mangler helt grunnleggende utdanning, velfungerende ressurspersoner som er ildsjeler i foreningslivet og isolerte mennesker som sjelden deltar i noe fellesskap, rikdom og fattigdom, etnisk norske og innvandrere fra en lang rekke ulike land og ulike kulturer. Vi finner også folk som har bodd der siden nybyggingen på slutten av 1960-tallet med sterke røtter til lokalsamfunnet side om side med nyttilflyttede uten tilhørighet og sosiale nettverk i området. Ammerud som

lokalsamfunn er del av Groruddalen, og inngår således i den politiske og faglige diskursen rundt Groruddalssatsingen. Det var Oslo kommune og staten som i 2007 inngikk en intensjonsavtale om et tiårig samarbeid for å bedre levekårene og miljøforholdene i Groruddalen. Hovedmålet for Groruddalssatsningen som områdebasert satsning er ”*bærekraftig byutvikling, synlig miljøopp- rustning, bedre livskvalitet og samlet sett bedre levevilkår i Groruddalen. Det skal utvikles et lokalt og inkluderende samarbeid med beboere, organisasjoner, borettslag og næringslivet, bydeler og offentlige institusjoner. Groruddalens identitet og stolthet skal styrkes.*” (Groruddalssatsingen 2007). De fire programområdene i satsingen er: 1) Miljøvennlig transport i Groruddalen; 2) Alna, grønnstruktur, idrett og miljø; 3) Bolig- by- og stedsutvikling; 4) Oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering.

Våre forslag til strategier for Ammerud kan ses som innspill innenfor den konteksten som Groruddalssatsingen utgjør.

Ammerud: et lokalsamfunn mellom Grorud og Lillomarka

8.2 Ressurser og muligheter, svakheter og mangler

Her gir vi først en kortfattet oversikt over styrker og svakheter basert på så vel oppfatninger blant våre informanter som våre egne

fortolkninger når vi ser datakildene i sammenheng (enkelteintervjuer, fokusgruppeintervjuer og statistiske data).

8.2.1 Stikkord viktigste ressurser og muligheter

Denne kortfattede oversikten baseres på forhold som er mer utførlig beskrevet i de tidligere kapitlene i rapporten. Som i andre stedsutviklingsprosjekter gjelder det bevisst å ta vare på, og helst styrke eller videreutvikle de positive elementene, ressursene og mulighetene. Lista nedenfor inneholder både fysiske, immaterielle, sosiale og kulturelle forhold. Noen ressurser og muligheter kan bydelen og beboere aktivt forvalte eller videreutvikle, andre ting ligger utenfor deres påvirkningsområde. Det er likevel viktig å ta med dette for et helhetlige bilde slik det erfarer av de som bor der.

- Variert boligmasse (villaer, rekkehus, atriumhus, blokker)
- Prisnivået på boliger: rimeligere enn i sentrumsområder og vest i Oslo
- En tydelig stedsidentitet; ”Vi her på Ammerud”
- Holdninger: raushet, bevisst usnobbete +toleranse for ulikhet
- Holdninger: åpenhet for + verdsetting av det flerkulturelle
- Mye grøntområder og nær marka med turområder og badevann
- Gode skoler og skolemiljøer
- God helse- og sosialtjeneste rettet mot (individer) familier
- Mange med tilhørighet til Ammerud som har bodd der lenge eller er tilbakeflyttere (ressurspersoner i nabolag, sivilsamfunn og lokalsamfunn)
- Mange ildsjeler og ressurspersoner innen idrett og kultur; av stor betydning for aktivitetene og driften, samt at mange har lang ”fartstid” og derved kunnskap om Ammerud-samfunnet

8.2.2 Stikkord viktigste svakheter og mangler

Svakheter og forhold som er problematiske eller bidrar til å minske attraktiviteten ved stedet bør reduseres eller fjernes. Men også her

gjelder at lokal aktører ikke kan råde over alle disse forholdene eller faktorene. Men de kan arbeide for å tilføre positive muligheter eller elementer som mangler på Ammerud. Og ikke minst: høyne bevisstheten om hva som måtte trekke attraktiviteten ved området ned.

- Størrelsen på noen av blokkene: svært mange leiligheter og folk samlet på ett sted kan gjøre det vanskeligere å etablere et fellesskap og et eierforhold til fellesområder/arealer
- Anonymitet og usynlighet. Spesielt de som bor i blokkene kan kanskje slite uten at noen egentlig oppdager det. (Anonymiteten er for så vidt også en positiv ting for de som liker det)
- En viss geografisk/boligmessig hoping av individer/familier med levekårsproblemer og vanskelige livssituasjoner. Dessuten mange kommunale leiligheter samlet på et sted.
- En relativt stor andel beboere i en svak sosioøkonomisk ressursituasjon, både innvandrere og med norsk bakgrunn
- Relativt mange nye innvandrere som ikke eller i liten grad behersker norsk og som derfor heller ikke har rukket å få forståelse for det norske samfunn og kultur som hverdagspraksis
- Små tradisjoner og få fora for medvirkning og deltakelse på lokalsamfunnsnivå
- Få innvandrere i nøkkelposisjoner i det offentlige, i borettslag eller i sivilsamfunnet (lag og foreninger)
- Få innvandrerstemmer i den offentlige debatt og i tiltaksarbeid for integrering
- Sosial kapital som er sterk innad i del-miljøer (som i visse ressurssterke etnisk norske eller det tamilske miljøet), - men svakere i lokalsamfunnet som helhet (dvs. sterker ”bonding” og svakere ”bridging”)
- Intern segregering (”de” og ”vi”) mellom blokkmiljøer og småhusmiljøer
- Ildsjelene i kultur- og idrettslivet, som gjennom sin virksomhet også er verdiskapere og integreringsaktører, begynner å gå litt trøtte etter mange års intens innsats?

- Manglende ”hjerne” i området: et grendehus, kulturarena el.l. som er tiltrekkende på ulike aldersgrupper, ulike interessegrupper og ulike kulturelle og etniske grupper
- Dårlig omdømme eksternt – eller i beste fall: lite kjent og derved ganske anonymt image
- Mange eksterne kjenner ikke eller i liten grad til området og er derfor ikke verken potensielle besøkende eller innbyggere

8.3 Begrepsbruk, tankegang og strategiske grep

8.3.1 ”Vi her på Ammerud” – en felles identitet og et felles lokalsamfunn

Begrepsbruken har betydning for hvordan vi tenker om et geografisk område, i dette tilfelle Ammerud. Det betegnes som delbydel innen Grorud bydel. På ett vis er dette dekkende for både beboere og foreningslivet og for de som jobber med tjeneste-produksjon og tiltak; funksjonsradiusen strekker seg ut over selv Ammerud og over i naboområdene, naturlig nok. Og omvendt kommer folk fra disse områdene til Ammerud. Når beboere tenker på sitt mulighetsområde - eller Bydelen vurderer strategier og tiltak - inngår dessuten resten av Groruddalen og Oslo med omegn. Hadde Ammerud vært en egen kommune i distrikts-Norge, ville alle tenkt annerledes om stedet. Et slikt poeng kan virke meningsløst, men leder til det vi mener bør være en grunnleggende tankegang, nemlig at Ammerud er et eget lokalsamfunn. Våre intervjuer viser at folk tenker slik på området og alle har noe av denne stedsidentiteten i sine fortellinger. ”Her på Ammerud” sier de, og: ”vi her på Ammerud”. For dem fremstår dette som et eget sted, og ikke (bare) som en del av bydel Grorud eller Groruddalen. Motsatt snakker for eksempel ungdom om ”de på Romsås” eller ”de på Rødtvedt”, og de beskriver ungdom derfra som litt annerledes enn ”vi her på Ammerud”. Og som vi viste tidligere: når de kommer på videregående andre steder i byen blir denne stedsidentiteten enda tydeligere for dem, da ser de hva som er verdifulle eller særpregede elementer ved Ammerud.

Begrepet *delbydel* er et forvaltningsmessig begrep som beboere i liten grad benytter. Det er et begrep som gir mening for

tjenesteproduksjon og politikktutforming, men synes på et vis å skygge for lokalsamfunnstankegangen. Dermed kan det komme til også å skygge for de muligheter og ressurser som finnes i lokalsamfunnet på Ammerud. Dette inkluderer ressursen som ligger i det at folk tenker ”vi her” og identifiserer seg med stedet, bryr seg om hvordan det er og utvikles til å bli, og hvordan det blir oppfattet i omverdenen. Dette ser vi i lys av våre erfaringer fra andre stedsanalyser rundt om i landet. Vi kjenner igjen fenomenet når vi møter det også her. Samtidig har vi gjennom intervju-materialet vist at det på Ammerud bor relativt mange folk som opprinnelig er derfra, enten de har bodd der siden området ble etablert i slutten av 60-tallet eller de vokste opp der og er nå flyttet tilbake med egne familier. Eller det er folk som er fra gamle Grorud. Mange av disse folkene bidrar sterkt til at det eksisterer en ”vi her på Ammerud”- holdning. Samtidig er det en god del tilflytting og gjennomtrekk, særlig i enkelte områder, noe som drar i motsatt retning og svekker en mer kollektiv lokalsamfunns-tilhørighet. På den annen side er det flere som har påpekt det verdifulle i at det her, i motsetning til i helt nyetablerte områder, eksisterer ”noe” fra før som kan absorbere de nye og representere et sosialt og kulturelt orienteringsgrunnlag.

Vi ser at det ligger en ressurs i tankegangen om Ammerud som et eget lokalsamfunn og anbefaler derfor at dette løftes tydeligere fram; at det dyrkes og styrkes.

Stedstilhørighet som kommer til uttrykk gjennom opplevelsen av et ”vi her”, går på tvers av andre identiteter og tilhørigheter. Helt ulike type folk kan definere seg som del av et fellesskap som holder til på samme sted og deler en del vesentlige rammebetingelser, hverdagsliv og samhandling. Det lokale fellesskapet og en felles identitet kan imidlertid svekkes dersom det på stedet eksisterer interne skillelinjer som er relativt sterke. Det kommer til uttrykk gjennom betegnelser som ”vi” og ”de andre”. Internt på Ammerud synes det å være noen skillelinjer som (dels) er en kobling av geografiske, dels av sosiale og kulturelle forskjeller. Dette har både noe med boligmassen å gjøre og noe med hva slags mennesker som bor hvor, både når det gjelder erfaringsbakgrunn, sosioøkonomisk bakgrunn, levekår og kulturbakgrunn. Vi møter det som *fravær av kunnskap om hverandre*, og tolker det som et uttrykk for manglende kontakt og samhandling.

8.3.2 Lokalsamfunnsutvikling og tjenesteproduksjon

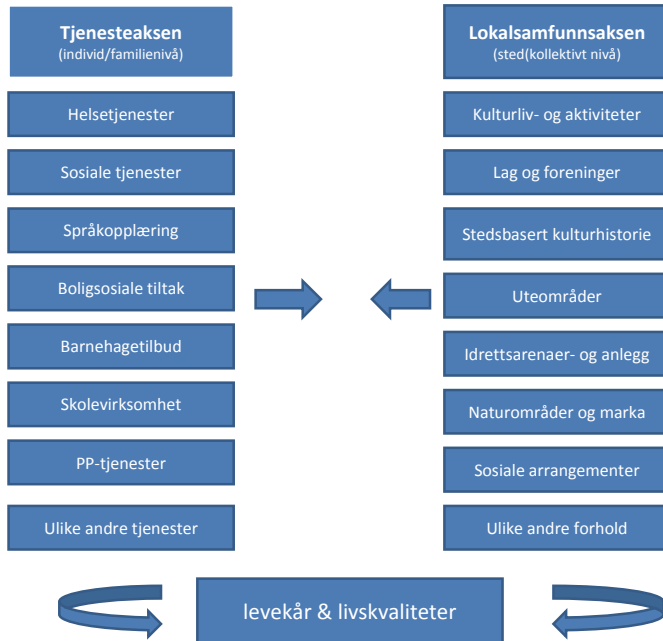
Materialet vi har presentert her tilsier at innsatsområder rettet mot hoping av levekårsproblemer og økt sosial og kulturell segregering bør styrkes. Nedenfor presenterer vi en funksjonsmodell som kan anvendes i tenkning om strategier og tiltak. Vi har laget to akser som gjensidig påvirker hverandre: tjenesteaksen og lokalsamfunnsaksen.

Mens tjeneste-aksen i hovedsak ivaretas av det offentlige, men med enkelte innslag av private tjenesteleveransdører, så er det beboere og sivilsamfunn som er hovedaktører i lokalsamfunns-aksen. Men det er også noen hel- eller halvoffentlige tilbud eller støtte til arealer, anlegg og virksomheter på denne aksen.

Et visst skille mellom aksene går også på om arbeidet og strategiene er rettet mot individer og familier eller om det er rettet til alle, til stedet som sådan, dvs. et mer kollektivt nivå. Det gjensidige påvirkningsforholdet som eksisterer mellom disse to aksene tilsier at når forhold styrkes på den ene så styrkes den andre. Motsatt vil svekkelse og svakheter på den ene aksen ha negative implikasjoner for den andre aksen. I denne vekselvirkningen ligger koblingene mellom levekår & livskvalitet.

Strategier i forhold til den manglende interne integreringen bør følge de to aksene: tjenesteaksen og lokalsamfunnsaksen

Våre innspill til strategier er stort sett konsentrert om det vi kaller lokalsamfunnsaksen. Årsaken er at oppdraget ikke har gått ut på å evaluere de enkelte tjenester og virksomheter, og vi kan ikke på bakgrunn av datamaterialet anføre spesifikke strategier for disse. Selv om vi berører helse-, skole- og sosialpolitiske tiltak i denne rapporten er det mer i et oppvekstperspektiv eller fordi de betyr noe for stedets særtrekk og kvaliteter. Styrkede levekår og bedre livssituasjoner for individer og familier er en vesentlig forutsetning for integrering og lokalsamfunnsdeltakelse. Samtidig vil alle strategiene vi foreslår kunne skape nye arenaer for fellesskap, samvær og samarbeid og derved åpne for deltagelse og integrering.

8.4 Innspill enkeltstrategier

Vi kommer i liten grad med forslag til enkelttiltak. Det mener vi bydelen, sivilsamfunnet og beboerne selv må utforme selv gjennom dialog og samarbeid. Det vi gjør her er å peke på fire enkeltstrategier som vi tror kan være fruktbare grep og tankepilarer for at Ammerud skal kunne utvikles til et mer attraktivt bo-område.

8.4.1 ”Hovedbøl” som hjerte i området

En klar svakhet som fremtrer om vi betrakter Ammerud i et lokalsamfunnsperspektiv er at det er mange små men ikke ett større samlende ”hjerte” der folk møtes på tvers. De mange små er forresten ikke så små, for det dreier seg om idrettslagenes anlegg/arenaer, Ammerudhjemmets café- og kulturarena, kulturhuset ”Steinbruddet”, kirken, tamiltempelet, aktivitetshuset med fritidsklubben, familie- og læringscenteret, idrettshallen og selvsagt: skolen. Alle disse arenaene er svært viktige på Ammerud. Men det er også slik at (I) noen av dem er ganske så etnisk norske

mens det på andre arenaer er få etnisk norske, (II) det er visse aldersgrupper arenaene er ment for eller som dominerer, eller (III) det er spesielle interesser en må ha for å benytte stedet, som idrettsaktiv eller religionsutøver. Det mangler en fellesarena av typen grendehus eller lokalt kulturhus; forsamlingshus, aktivitetssenter, møteplass, arrangementsplass. De eldre ungdommene som uttrykker behov for en café og møteplass som samtidig er et arbeidssted for skoleprosjekter og lignende kunne inngå her. Det er også en løsning å koble til service/tilbud/tiltak som for eksempel bibliotek, litteratursted og språklaboratorium. Her kan det og være en utvidet servicesentral som ikke bare hjelper innbyggere å finne fram i bydelens tjenester men i det norske samfunnet med alle dets ordninger, regler, rutiner og koder. Innvandrere med lang fartstid i Norge vil her kunne være viktige ressurspersoner (slik for eksempel en representant for det tamilske miljøet hjelper både egne og folk fra andre innvandrergupper med å forholde seg til det norske systemet).

Poenget må være å etablere et ”hovedbøl” der alle kan føle seg hjemme, der mange og ulike ting foregår parallelt og det derfor dannes naturlige møteplasser. På sikt kanskje også samhandling om konkrete fellesanliggende og derved styrking av fellesskap.

En strategi kan være å styrke lokalsamfunnsaksen ved å gi den et ”hovedbøl”; en fellesarena som kan fungere som et ”hjerte” i Ammerud-samfunnet

Dette er selvsagt en stor investering, men er etter vår mening noe av det viktigste en bør arbeide med på sikt for et lokalsamfunn med om lag 7000 innbyggere, - et innbyggertall som faktisk er større enn hva vi finner i flertallet av norske kommuner. For at ”hovedbølet” skal fungere som et ”hjerte” i området kan det være en idé at utendørsanlegg som beboere savner i dag kan anlegges i tilknytning til dette, for eksempel grillplasser og aktivitetsarenaer for større barn og ungdom.

8.4.2 Medvirkningstrategi

En annen svakhet som er kommet fram er manglende medvirkning og deltakelse, i ulike varianter og sammenhenger. Generelt synes det ikke som det er tradisjoner for at innbyggerne skal involveres eller medvirke på lokalsamfunnsarenaen her. Det

finnes ikke noen etablerte fora eller ordninger, ei heller noen praksis av betydning. Ett unntak er faktisk ungdoms deltakelse gjennom bydelens Ungdomsråd, som har 2 representanter fra Ammerud som velges fra hhv. ungdomsskolen og fritidsklubben. De møtes 8 ganger i året og drøfter både saker de får seg forelagt og kommer selv med innspill og forslag. Ungdommen vi intervjuet om dette har gode erfaringer med formen så vel som nytten av å arbeide gjennom et ungdomsråd: *”Når vi sier vår mening så har det ganske stor betydning. Derfor er det viktig at vi (unge) engasjerer oss.”*

En spesiell utfordring har kommuner eller bydeler med mange innvandrere. En ting er at lag og foreninger (som f.eks. idrettslag og skolekorps), har problemer med å få innvandrereforeldre engasjert i dugnad, frivillig arbeid og lignende. Kunnskap fra andre studier kan tyde på at mange av dem er engasjert, men på andre fellesskapsarenaer basert på etnisitet og/eller religion (Ødegård 2010). Dette blir i så fall arenaer som etnisk norske ikke involveres i. Medvirkning som samhandling og integreringspotensial bør løftes opp på lokalsamfunnsnivå der alle er ”medlemmer” som innbyggere. Etter hvert kan dette også få effekter for involvering og deltakelse i foreningslivet, i vertfall det tradisjonelt norske.

En annen ting er at innvandrerstemmer synes å være svært lite tilstede i Ammerud-samfunnets offentlighet. Hvor er de, hvordan opplever de situasjonen, hva slags forslag har de til strategier og tiltak, hva mener de skal til for at innvandrere kan integreres bedre? Slike spørsmål virker det som om det er etnisk norske som i hovedsak diskuterer, i vertfall i det lokale offentlige rom som angår Ammerud konkret. Dette dreier seg også om å styrke innvandreres eierforhold til denne problematikken og derved dreie dem over i subjektposisjon; fra å bli drøftet til selv å drøfte, fra å bli gjenstand for integrering til å integrere seg. Noen av våre informanter ser det slik at dette handler om ansvarliggjøring, mens andre sier det handler om å bygge tillitt. Begge deler er sannsynligvis noe rett. Men også et tredje element er viktig; nemlig at mange innvandrere på Ammerud har bodd her lenge, har etablert en relasjon til stedet som sitt hjemsted, og har en relativt stor grad av sysselsetting og derved integrering i det norske samfunnet. Alle disse elementene representerer ressurser som i større grad bør brukes i lokalsamfunnsutviklingen. Hvordan dette oppfattes blant større grupper innvandrere vet vi ikke, da vi ikke har intervjuet mange nok av dem. Men det bør bydelen satse på fremover; å involvere

dem mer og skape medvirkningsfora- og arenaer der de også kan fungere på sine premisser. På mange måter kan dette sammenlignes med ulike medvirkningsopplegg for ungdom; de snakker et annet ”språk” enn de voksne, ser situasjoner og livsvilkår fra et annet ståsted, er i en endringsfase der utgangen ikke er gitt, er usikre på ”ombyggingen” som foregår, føler tidsvis avmakt overfor de som bestemmer og vet deres beste mv. (Fauske, Carlsson og Vestby 2009). Vi tror at det kan være mye å vinne på mange plan ved å utforme en medvirkningstrategi for den videre utviklingen av Ammerud- samfunnet. Medvirkning kan foregå i mange varianter som har det til felles at en blir lyttet til, deltar i fellesskapsanliggende, får/tar ansvar, bidrar, kan komme med forslag til løsninger og utvikling på et felt osv. Den demokratiske verdien, så vel som nytten, ligger både på *individplan* og på et mer *kollektivt plan*. Det kollektive dreier seg om politiske samfunnsarenaer, frivillige lag og organisasjoner i sivilsamfunnet, skolens organer eller borettslaget. Medvirkningsfora tjener både til å få uenigheter og debatter ut av krokene og frem i lyset, det bygger tillit mellom folk som er ulike og uenige, det har ofte relasjonsbygging som positiv bi-effekt gjennom at det gradvis konstrueres en felles plattform for eierskap til utviklingen av lokalsamfunnet. Mistillit bygges ned og tillit kan bygges opp. Dette er forhold som er vesentlige i såkalt sosial kapital, en ressurs som bygger på – og styrker – tillit og sosiale nettverk på et sted (se også kap. 6.2.4). I denne typen område med mange og ulike innvandrere, vil medvirkning og deltakelse kunne være et middel til relasjonsbygging mellom så vel etnisk norske og innvandrere, som ulike innvandrergreper imellom.

Det bør utformes en strategi for å fremme medvirkning og deltakelse i Ammerud-samfunnet med tanke på å engasjere og involvere ulike grupper til å bidra til lokalsamfunnsutviklingen

8.4.3 Kulturstrategi

Steder som vil bli oppfattet som attraktive arbeider bevisst med kulturstrategiske utviklingsprogrammer. Innholdet varierer fra sted til sted, og på Ammerud bør det utformes en kulturstrategi som for det første tar utgangspunkt i de ressurser og virksomheter som allerede finnes, og som for det andre er innrettet mot de særskilte behov som eksisterer der. I tillegg er det en god idé samtidig å ha

tanke for at folk utenfra området kan tiltrekkes av tilbud og opplevelser her, slik for eksempel ungdom fra hele byen tiltrekkes av GranittRock. Kulturstrategier har dessuten en positiv omdømme-effekt vis a vis potensielle tilflyttere, - og selvsagt: at det inngår i gode grunner til å bli boende på stedet.

To forhold er blitt tydelig gjennom våre intervjuer: en kulturstrategi bør *også* ha målgruppen voksne for øye (i tillegg til barn og ungdom) og det bør bevisst fokuseres på norsk kultur (i tillegg til det flerkulturelle). Kulturhuset ”Steinbruddet” og Ammerud-hjemmets kulturcafé er to gode eksempler på kulturtilbud- og aktiviteter for voksne. Kulturcaféen, som er del av sykehjemmet som Kirkens Bymisjon driver, er kjent langt ut over bydelen for sine jevnlige kulturkvelder og underholdningstilbud som er åpne for alle. Dessuten foregår Ammeruddagene med basis her. Det relativt nystartede ”Steinbruddet”, som er lokalisert på Kaldbakken, er en kulturforening med 4-500 medlemmer, mange av dem fra Ammerud. Her er det frivillige aktiviteter som kor, tegnegrupper og fotogrupper for voksne i alle aldre, skrivefelleskap og atelier for kreative folk, galleri og café. Av og til er det barnedager med forfattere, det er barnekurs i skulptur og nå er planen å starte barnekor. Men det er ikke mange med innvandrerbakgrunn som deltar i denne virksomheten. Lederen av huset betrakter dette som et generasjonsfenomen og at de unge innvandrerne som vokser opp her som voksne etter hvert kan bli interessert i de kulturelle og kreative mulighetene her. Tilsynelatende kulturnøytrale uttrykk som sang og billedkunst er imidlertid også preget av den kulturelle tilhørighet utøverne har.

En helhetlig og samlet kulturstrategi bør utformes med bred medvirkning av ulike aldersgrupper, kulturaktører og etnisiteter

Selv om mange vil hevde at det norske (i Oslo) i dag er det flerkulturelle, så er det nettopp fraværet av vektlegging av ’det norske’ som synes å skyve noen unna bydelene i Groruddalen. Utfordringen blir å finne kulturstrategier som representerer brobygging med ”flyt” begge veier. Dette fungerer mange steder svært bra innen musikk og matkultur. Spørsmålet blir hvordan det kan fungere for andre kulturaktiviteter- og uttrykk.

Når det gjelder kulturstrategi rettet mot *barn og ungdom*, så er det noen hovedpunkter som samlet er fremkommet i intervjuene:

For det første er det viktig å lette arbeidet for de som driver eksisterende kultur/fritids/idrettsvirksomhet: (I) flere ressurser til trenere/ledere som jobber med integreringsutfordringer, (II) støtte dem i aksjoner for å mobilisere/engasjere innvanderforeldre til frivillig innsats, og (III) kulturbuss som kan avlaste kjøring av barn og unge som i dag faller urettmessig mye på noen få.

For det andre bør det etableres nye tilbud og aktiviteter som teater, kor, dans og klatrevegg

For det tredje vil attraktiviteten kunne styrkes betraktelig med etablering av en flerkulturell kulturskole (musikk, billedkunst, visuelle kunstarter, sang, kulturforståelse etc.) som en kombinasjon av: a) offentlige og private tilbud og aktiviteter, b) etniske norske og ulike andre nasjoners kulturuttrykk, og c) både tilbud til barn/unge og voksne/eldre

Kulturskoler er ettertraktet og det er lange ventelister over hele landet. En skikkelig satsing, som samtidig er nyskapende mht. etnisitet og aldersgrupper, vil kunne være en ”såkornsekk” som også vil ha en tung symboleffekt.

8.4.4 Omdømmestrategi

Sist, men ikke minst vil det være viktig å legge et omdømme-perspektiv på lokalsamfunnsutviklingen. Grunnlaget for både de interne og de eksterne oppfatningene om dette lokalsamfunnet vil gradvis endres når positive kvaliteter forsterkes eller videreutvikles og når negative forhold reduseres eller negative trender snus. Det hjelper også på omdømmet når mangler kompenseres eller møtes med nye, positive elementer som tilføres eller skapes. For uansett om en har omdømmebygging og profilering som et bevisst prosjekt eller ikke; byutvikling og lokalsamfunnsutvikling gjør noe med forestillingene om stedet!

Alt som er nevnt av beboere, idrettslagsledere og ungdom vil kunne bidra i positiv retning for å endre det de opplever som et negativt, feilaktig, ensidig og mangelfullt omdømme: (I) økt bevissthet om hvordan de snakker eksternt om Ammerud og hvordan de er representanter for stedet når de er ute andre steder i byen, på skoleturer, idrettskamper og lignende, (II) bruke eksterne media mer bevisst til å formidle mange av stedskvalitetene som

finnes på Ammerud, inkludert kultur og idrett, og gjerne bruke ungdom som aktive formidlere, (III) spesielle arrangementer (som GranittRock) kan sette Ammerud positivt på kartet ved at mange utenfra finner veien dit og har fine opplevelser som de vil snakke om til andre.

Vi vil foreslå at bydelen i samarbeid med beboere og organisasjoner setter omdømme på dagsorden og utvikler strategier for å styrke forestillingene om Ammerud, internt og eksternt

Å sette omdømme på dagsorden innebærer at en styrker bevisstheten hos ulike aktører om måten en i ulike sammenhenger bevisst tenker på og snakker om stedet, og hvordan det skrives om i dokumenter og i media (se kap. 7.1) Kanskje er det en god idé å etablere et Omdømmeforum som både følger med på hvordan Ammerud og bydelen fremstilles i offentligheten, som utformer tiltak og mottiltak, og som inspirerer så vel befolkning som lag, foreninger, skoler og institusjoner til aktivt å være omdømmebyggere. Når Utenriksdepartementet har et eget omdømmeforum som følger med på Norges omdømme i utlandet og foreslår strategier og tiltak, må en bydel, eller delbydel, kunne gjøre noe lignende. *Ressursen og drivkraften* finnes i at folk bryr seg om hjemstedet sitt og Ammerud som lokalsamfunn og reagerer på et urettmessig negativt omdømme. At ungdommen vil kunne være viktige ressurspersoner i et omdømmestrategisk arbeid er det liten tvil om! Dette vil sannsynligvis også kunne ha den bi-effekten at tilhørigheten til Ammerud styrkes, både fordi de bevisstgjøres om stedets kvaliteter som bør kommuniseres eksternt og fordi en slik involvering erfaringsmessig bidrar til at de føler seg som del av et stedsfellesskap, av et ”vi her” (Vestby og Ruud 2008).

8.5 Oppsummering

Den utbredte bruken av begrepet ”Vi her på Ammerud” vitner om en stedsidentitet og at folk opplever dette som et eget lokalsamfunn. Dette bør de betrakte som en grunnressurs i det videre utviklingsarbeidet. Intervjumaterialet viser både konkrete og immaterielle styrker og ressurser som bør videreutvikles, samtidig som svakheter og interne forskjeller på Ammerud bør høyt på dagsorden. Vi foreslår noen hovedstrategier som vil favne alle i området og styrke kvalitetene, og derved attraktiviteten, ved

Ammerud som bosted. Dette bør gå parallelt med økt innsats mot hoping av levekårsproblemer og mot økt sosial og kulturell segregering. Bydelen, beboere og sivilsamfunnet bør gå sammen om å utforme enkelttiltak rundt utvalgte strategier: (I) Gi stedet et ”hovedbøl”; en fellesarena som kan fungere som et ”hjerne” i Ammerud-samfunnet, (II) utforme en medvirkningsstrategi for å engasjere og involvere ulike grupper til å bidra til lokalsamfunnsutviklingen, (III) utforme en helhetlig og samlendende kulturstrategi som omfavner ulike aldersgrupper, kulturaktører og etnisiteter, og (IV) ta tak i omdømme-tematikken og utvikle strategier for å bygge om negative forestillinger om Ammerud, internt og eksternt.

Å vokse opp på Ammerud i dag er noe annet enn hva det var i går. Hvordan vil det bli i morgen?

Litteratur

- Bergsten, Z. (2010): Bättre framtidsutsikter? Blandade bostadsområden och grannskapseffekter. En analys av visioner och effekter av blandade boende. Geografiske Regionstudier nr. 85. Uppsala Universitet
- Carlsson, Y. (2006): Bedre enn sitt rykte – om byenes omdømme – men mest om Drammen. NIBR-notat 2006:101
- Carlsson, Y. og T. Haaland, (2006): Foreldredeltakelse i flerkulturelle idrettslag. NIBR-notat 2006:132
- Clausen, S. E. og L. Kristofersen, (2008): Barnevernsklienter i Norge 1990-2005. NOVA-rapport 31/08
- Eliesen, G. m.fl. (2010): Oppdag Groruddalen! En kulturhistorisk guide. Groruddalssatsingen. Byantikvaren, Oslo Museum, Groruddalen Historielag og Bydel Grorud
- Enjolras, B. og G. Ødegård, (2010): Innvandrernettverk som brobyggere. Aftenposten Aften. 29. september 2010
- Falck, I. og S. Kilpatrick, (2000): What is Social Capital? A study of Interaction in Rural Community. Sociologica Ruralis, Vol. 40, no. 1
- Fauske, H., Y. Carlsson og G. M. Vestby (2009): Ungdoms fritidsmiljø. Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse. Utredning fra ekspertgruppe. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet. Rapport 2009

- Groruddalssatsingen (2007): Intensjonsavtale mellom staten og Oslo kommune om Groruddalen
- Guttu m.fl. (2008): Kartlegging av boligmassen i Groruddalen. En GIS-basert oversikt. NIBR-rapport 2008:7
- Hague, C. (2004): Planning and Place Identity. I: C. Hague og P. Jenkins (red): Place Identity, Participation and Planning. London: Routledge
- Hankinson, G. (2001): Location branding: A study of the branding practices of 12 English cities. Brand Management Vol. 9, No. 2: 127-142
- Holloway, L. og P. Hubbard (2001): People and Places. The extraordinary geographies of everyday life. Harlow: Prentice Hall
- Putnam, R. D. (1993): The Prosperous Community. Social Capital and Public Life. The American Prospect Vol. 4 no. 13
- Relph, E. (1987): The Modern Urban Landscape. The John Hopkins University Press, Baltimore, USA
- Repstad, P. (1993): Mellom distanse og nærhet. Kvalitative metoder i samfunnsfag. Oslo: Universitetsforlaget
- Rose, G. (1995): Place and identity: a sense of place. I: D. Massey og P. Jess (red.): A Place in the World. Oxford: Open University Press
- Ruud, M. E. (2003): Byfornyelse og endringer i urbane bomiljøer. En studie av beboeres erfaringer fra området Grønland/nedre Tøyen i Oslo 1980-2000. Avhandling dr.art-graden. Avdeling for etnologi. Institutt for kulturstudier. Universitetet i Oslo
- Ruud, M. E. med flere (2008): Sosiokulturelle stedsanalyser. En veileder. NIBR, Akershus fylkeskommune, Husbanken, Kommunal- og regionaldepartementet, Miljøverndepartementet

- Røe, P.G. med flere (2002): Sandvika i støpeskjeen. En sosiokulturell studie av stedsutvikling. NIBR-rapport 2002:14.
- Sandbæk, M. og A.W. Pedersen,(red.): Barn og unges levekår i lavinntektsfamilier. En panelstudie 2000-2009: NOVA-rapport 10/2010
- Skogheim, R. og G. M. Vestby, (2010): Kulturarv og stedsidentitet. Kulturarvens betydning for identitetsbygging, profilering og næringsutvikling. NIBR-rapport 2010:14
- Stugu, O. S. (2006): Vekst og vendepunkt. I: Norsk byhistorie. Urbanisering gjennom 1300 år. Av K. Helle, F-E. Eliassen, J.E. Myhre og O.S.Stugu. Oslo: Pax Forlag A/S
- Søholt, S. (2001): Oppvekst i multietniske boligområder i Oslo. Utviklingsprogram for flerkulturelle bomiljø. Byggforsk/Norges Byggforskningsinstitutt. Prosjektrapport 313, 2001
- Sørli, K. og E. Havnen (2006): Levekårsutvikling og flytting i Groruddalen. NIBR-notat 2006:137
- Tuan, Y. F. (1977): Space and Place: The perspective of experience. Minneapolis: University of Minnesota Press
- Vestby, G.M. (2005): Byenes attraktivitet – byutvikling som grunnlag for profilering og markedsføring. NIBR-rapport 2005:13
- Vestby, G.M. og M. Ekne Ruud, (2008): Attraktive turistdestinasjoner – gode oppvekstmiljøer? Geilo og Hemsedal for lokal ungdom. NIBR-rapport 2008:17
- Vestby, G.M. (2009): Stedsutvikling Eidfjord – sosiokulturell stedsanalyse. NIBR-rapport 2009: 22
- Vestby, G.M. og R. Skogheim,. (2010): Florø i fokus – sosiokulturell stedsanalyse for byutvikling og profilering. NIBR-rapport 2010:6

- Widerberg, K. (2001): Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt. Oslo: Universitetsforlaget
- Williams, D. R. and S. I. Stuart, (1998): Sense of Place. An Elusive Concept That Is Finding a Home in Ecosystem Management. Journal of Forestry. May 1998. USA
- Wollebæk, D. og K. H. Sivesind, (2010): Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997-2009. Rapport 2010-3. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
- Wollebæk, D. Og S. B. Segard, (red.) (2011): Sosial kapital i Norge. Oslo: Cappelen Damm (under utgivelse)
- Ødegård, G. (2010): Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn. En studie av integrasjon og sosial kapital. Rapport 2010:6. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivilligsektor
- Aalandslid (2009): Innvandreres demografi og levekår i Groruddalen og Søndre Nordstrand. Rapport 2009/22. Statistisk sentralbyrå

Vedlegg 1

Definisjoner

Sysselsatte: Personer som har inntektsgivende arbeid (SSB). Tallene er basert på arbeidstaker/ arbeidsgiverregisteret og inkluderer selvstendige. (se Statistisk Årbok for Oslo 2009)

Arbeidsledige: Helt ledige pluss personer på tiltak. De som er *Helt ledige* defineres som arbeidsføre personer som søker inntektsgivende arbeid ved NAV og ellers er disponible for det arbeidet som søkes.

Uførestønad: I perioden 1.1.2004-1.3. 2010 var det mulig å motta tidsbegrenset uførestønad. Denne er ikke inkludert i statistikken som presenteres her.

Ingen utdanning: Kategoriene "ingen utdanning" og "uoppgitt utdanning" er slått sammen.

Høyere utdanning: Universitets-, høyskole eller forskerutdanning. For å bli gruppert med utdanning på universitets- og høyskolenivå må en person ha oppnådd minst 120 studiepoeng. Det vil si at man må ha fullført minimum to års høyere utdanning på heltid. For alle som har fullført høyere utdanning før 1998/1999 gis man imidlertid utdanning på universitets- og høyskolenivå så lenge man har fullført en eller annen universitets- og høyskoleutdanning - uansett lengde (Kilde: SSB).

Innvandrere: Personer født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre, og som på et tidspunkt har innvandret til Norge. Disse er tidligere blitt omtalt som førstegenerasjonsinnvandrere (Kilde: SSB).

Norskfødte med innvandrerforeldre: Personer som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre. Disse har tidligere vært omtalt som andregenerasjonsinnvandrere eller etterkommere (Kilde: SSB).

Innvandrerbefolkning eller personer med innvandrerbakgrunn: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.⁸

Minoritetsspråklige elever: Elever med mor eller far som har et annet språk enn norsk eller samisk som morsmål, uavhengig av hvilket språk som snakkes i hjemmet eller elevenes norskferdigheter. (Se Statistisk Årbok for Oslo 2009, fotnote 1 til tabell 8.12)

Landbakgrunn for innvandrere er i hovedsak eget fødeland. For personer som er født i Norge av utenlandske foreldre er dette foreldrenes fødeland. I tilfellene der foreldrene har ulikt utenlandsk fødeland, er det mors fødeland som blir valgt.

Vest Europa for øvrig: EU- og EØS landene i Vest Europa utenom de nordiske, samt Sveits og alle de europeiske småstatene med en økonomi knyttet til EU/ EØS-landene (Liechtenstein, Andorra, San Marino, Malta, m.fl.)

Nye EU-land i Øst-Europa: Estland, Latvia, Litauen, Polen, Ungarn, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia, Romania og Bulgaria.

Øst-Europa ellers: De tidligere Sovjet-republikkene i Europa (utenom de baltiske) og republikkene i det tidligere Jugoslavia (utenom Slovenia) samt Albania.

Asia er inkludert Tyrkia, Kypros og republikkene i Kaukasus samt uoppgitt/ statsløse.

---

⁸ I tillegg kommer personer med annen innvandrerbakgrunn, som IKKE er medregnet i innvandrerbefolkningen eller personer med innvandrerbakgrunn her. Dette er:

- Utenlandsfødte med en norskfødt forelder
- Norskfødt med en utenlandsfødt forelder
- Utenlandsfødte med norskfødte foreldre (inkludert utenlandsadopterte)

Nord-Amerika: USA og Canada. Mexico er inkludert i Sør-/Mellom-Amerika, dvs. Latin-Amerika.

Vestlige land: Norden, Vest-Europa, de nye EU-landene i Øst-Europa, USA, Canada, Oseania.

Ikke-vestlige land: alle andre land enn de ovennevnte og statsløse/uoppgitt.

OECD-land: Land som tradisjonelt er betegnet som vestlige land, samt bl.a. Japan og Tyrkia, se Statistisk Årbok for Oslo 2009, fotnote til tabell 9.24.

Trangbodde boliger: Boliger med flere personer enn rom (kjøkken ikke medregnet). Alle ettromsboliger regnes som trangbodde uavhengig av antall beboere, se Guttu m.fl. 2008.

Levekår består av ulike objektivt målbare ressurser. Innenfor levekårsforskning er det vanlig å se på utdanning, inntekt, helse og boligforhold (Nadim 2008).